

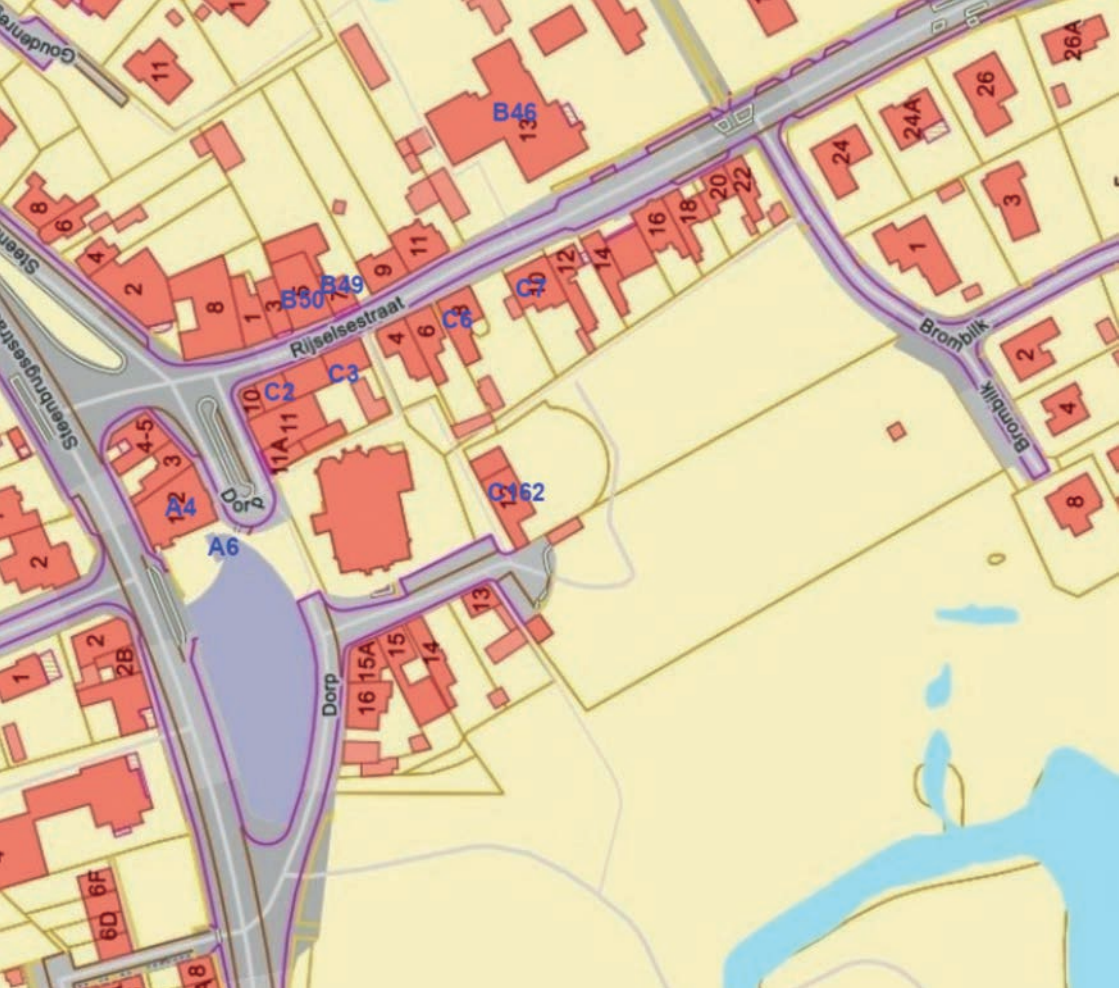
Uitgebrande woning De Crock, 27 mei 1940 (Collectie Myriam De Keyser)

De dood kwam uit de lucht

Slachtoffers van luchtgeweld te Loppem in WO II

Herdenking Wapenstilstand – Zedelgem, 11 november 2024

www.geopunt.be (25 september 2024)

LEGENDE VAN TIEN WONINGEN IN DE RIJSESESTRAAT DIE OP 27 MEI 1940 BESCHADIGD WERDEN	
A4	Gemeentehuis
A6	Woning weduwe Elodia Osselaere-Mortier
B46	Wit Huis Karl van Caloen
B49	Woning Gustave De Crock
B50	Woning, winkel & smidse Medardus & Romanie De Pauw-Daveloose
C2	Woning & atelier Henricus & Adronia Osselaere-Lippens
C3	Woning gezusters Van Waesberghe
C6	Woning COO; vanaf 1947: Demeyer-Rotty
C7	Woning kinders Jonckheere
C162	Pastorie

Voorwoord

Ook dit jaar zorgden de Vaderlanderkes “Zedelgem Herdenkt” samen met de gemeente Zedelgem weer voor een boeiende 11-novemberbrochure. Auteurs Patrick Arnou en Johan Verplancke voeren ons mee naar Loppem tijdens de Tweede Wereldoorlog en vertellen met veel deskundigheid en gevoel het verhaal van de burgerslachtoffers die er vielen.

De auteurs slagen er opnieuw in om een geschiedenis te brengen die blijft. Op 27 mei 1940 werd de Rijselsestraat te Loppem zwaar gebombardeerd. De bronnen hierover zijn beperkt, maar dankzij deze brochure krijgen de slachtoffers van dit bombardement voor het eerst een gezicht en kunnen we ze blijvend herdenken. Hetzelfde geldt voor Maria-Louisa Gunst die de dood vond tijdens een fietsrit ter hoogte van Ter Loo op 4 juli 1944. Tot slot volgt ook het relaas van de familie Bruggeman, die op 30 december 1944 omkwam door een brand in de conciërgewoning bij het nieuwe gemeentehuis.

De combinatie van het feitelijke verloop van deze gebeurtenissen en de ruimte voor de persoonlijke levensverhalen van de slachtoffers maakt deze brochure tot een echt herdenkingswerk. Het is een tastbare herinnering aan wie deze slachtoffers waren en wat ze voor de lokale gemeenschap betekenden. We wensen dan ook de Vaderlanderkes, de auteurs, de vele betrokken vrijwilligers en families van de slachtoffers te bedanken voor dit prachtige werk. Aan de lezer wensen we veel leesgenot toe.

Schepen van erfgoed & archief
Jurgen Dehaemers

Burgemeester
Annick Vermeulen

Ten geleide

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kreeg Loppem, net als veel andere Vlaamse steden en dorpen, te maken met dodelijke luchtaanvallen die zowel fysiek als emotioneel diepe sporen achterlieten in de gemeenschap. Dit jaar staan we stil bij deze tragische gebeurtenissen en de slachtoffers die daarbij vielen. Op drie specifieke momenten werd Loppem het toneel van dodelijk luchtgeweld, elk met zijn eigen verschrikkelijke tol.

Op 27 mei 1940, aan het begin van de oorlog, werd de Rijselsestraat in Loppem gebombardeerd. Dit Duitse bombardement vond plaats tijdens de Achttiendaagse Veldtocht, toen West-Vlaanderen zwaar onder vuur lag. De aanval kostte zes mensen het leven en richtte aanzienlijke schade aan vele huizen aan.

Op 4 juli 1944, verloor een vrouw uit Aartrijke haar leven op de Torhoutsesteenweg bij Ter Loo, toen ze tijdens een fietstocht getroffen werd door mitrailleurvuur uit een geallieerd vliegtuig. Dit was een ander type luchtgeweld, maar even meedogenloos.

Tenslotte, op 30 december 1944 vond een andere tragedie plaats toen een geallieerde brandstoftank op de conciërgewoning van het gemeentehuis viel, waarbij een gezin met drie jonge kinderen omkwam. Dit soort ongelukken, veroorzaakt door vallende vliegtuigonderdelen of verkeerd afgeworpen ladingen, waren een trieste realiteit van de oorlog, waarin zelfs bevrijdingspogingen soms dodelijke gevolgen hadden.

Deze gebeurtenissen hebben de geschiedenis van Loppem blijvend gevormd. De brochure geeft een uitvoerige beschrijving van deze tragische gebeurtenissen en moet aan de lezer een moment van bezinning toelaten voor de getroffen en van deze tragische dagen. Door stil te staan bij zulke momenten, eren we de slachtoffers en houden we hun herinnering levend.

Luc GEERS

Luitenant-kolonel

Voorzitter De Vaderlanderkes “Zedelgem herdenkt”

De dood kwam uit de lucht

Slachtoffers van luchtgeweld te Loppem in WO II

Patrick Arnou
Johan Verplancke

I. Oorlog in Loppem

Loppem in 1940

Ondanks de onmiddellijke nabijheid van de stad Brugge, was de gemeente Loppem in 1940 nog altijd erg landelijk. De bevolking was wel aangegroeid van 2.038 inwoners in 1930¹ tot 2.329 op 31 december 1939². Maar het bleef een dorp van kastelen, bossen en velden, waar de economische activiteit vooral bestond uit kleinere landbouwuitbatingen, die voor een belangrijk deel eigendom waren van de plaatselijke adellijke families.³

Toch was ook Loppem niet geheel immuun voor de nieuwe tijden. Zeker in de laatste tien jaar vóór 1940 veranderde de gemeente behoorlijk van uitzicht en dit vooral ten gevolge van grote openbare werken. Meest in het oog springend was de aanleg van de autosnelweg Oostende-Brussel, die het bovenste stuk van de gemeente doorsneed en ook zorgde voor een grote nieuwe vijver (de latere

¹ Cijfer van de volkstelling 1930. Aartrijke had toen een bevolking van 4.503, Veldegem van 2.406 en Zedelgem van 2.963 inwoners.

² *Brugsch Handelsblad*, 11 mei 1940. In het *Brugsch Handelsblad* van 24 februari 1940 werd een bevolkingscijfer vermeld van 2.267 op dezelfde datum.

³ Op 26 juli 1940 liet de gemeente Loppem aan de arrondissementscommissaris weten hoeveel dieren er toen op de gemeente waren. Het ging in totaal om 89 paarden, 346 koeien, 54 ossen, 29 stieren, 149 zwijnen “voor ‘t kweeken”, 336 zwijnen “voor ‘t vetmesten”, 91 schapen, 84 geiten en 623 konijnen. Kippen werden niet vermeld. Op 17 augustus 1940 werd gemeld dat er in Loppem geen landbouwtractoren aanwezig waren (Briefwisseling 1940 Loppem, GAZ).

Het nieuwe gemeentehuis van Loppem (GAZ)

Lac van Loppem⁴). Deze werken aan de snelweg waren op 10 mei 1940 te Loppem reeds ver gevorderd.⁵

Kort daarvoor zorgde de geplande verplaatsing van het station te Brugge – dat eerder op het Zand lag – ook voor een verlegging van de spoorlijn te Loppem. Deze kon vanaf het Loppemse station niet langer rechtdoor naar Brugge lopen. In de plaats daarvan werd de “bocht van Loppem” aangelegd, die nog steeds wordt gevolgd door de trein. De vroegere spoorbedding werd nuttig gebruikt om daar een toegangsweg naar de snelweg aan te leggen.⁶

⁴ Over de Lac van Loppem, zie: DENYS, B., “Van Byttebiers put tot Lac van Loppem”, *Zilleghem* 2004, nr. 1/4-19; VRIELYNCK, B., “Wel en wee van de Put van Byttebier, nu de Lac van Loppem”, *Zilleghem* 2023, nr. 2/4-13 en 3/4-27.

⁵ Zie het *Burgerwielzijn* van 1 juli 1939: “Tusschen Loppem en Aalter zijn de werken aan den autoweg Brussel-Oostende bijna geëindigd. Tusschen Aalter en het Zuiden van Gent, zijn de werken aangevat. Voor de voltooiing van het vak Loppem-Jabbeke is er nog een som van 18 miljoen noodig; voor het vak Loppem-Aalter 8 1/2 miljoen en voor dit van Aalter-Drongen 43 1/2 miljoen”.

⁶ Eerst zou de nieuwe verbindingsweg op de verlaten spoorbedding enkel aangelegd worden tussen de stad Brugge en de oprit naar de autosnelweg. Op vraag van de gemeente Loppem werd deze nieuwe weg verder doortrokken tot aan de Heidelbergstraat (Gemeenteraad Loppem, 5 april 1934, GAZ). Hierdoor ontstond er ook een nieuwe verbinding tussen Loppem en Brugge.

Aanleg van de autostrade Brussel-Oostende te Loppem: 1. De uitvoering van de werken (BB1) – 2. Brug over de oude spoorwegbedding (GAZ) – 3. De latere Lac van Loppem (BB2)

Maar niet alleen het fysiek uitzicht van Loppem wijzigde. Ook in de lokale politiek waaide een nieuwe wind. In 1933 werd houthandelaar Camiel Barbier burgemeester. Hij maakte daarmee een einde aan bijna een eeuw van adellijke burgemeesters te Loppem. Na zijn overlijden op 14 april 1938 werd hij opgevolgd door zijn eerdere schepen Henri Blomme, eveneens houthandelaar.⁷ Met Robert Taveirne was er in 1936 ook een nieuwe gemeentesecretaris aangetreden. Op kerkelijk vlak was E.H. Kamiel Cornette sinds de zomer 1935 de nieuwe pastoor.⁸ E.H. Antoon Valcke werd onderpastoor te Loppem in maart 1938. In oktober 1941 vestigde de pas afgestudeerde Gerard Beeckman zich als geneesheer te Loppem.⁹ Voorheen woonde er op de gemeente geen dokter. De

Huis en houthandel van burgemeester Camiel Barbier langs de Heidelbergstraat (GAZ)

-
- ⁷ Het *Brugsch Handelsblad* van 18 februari 1939 was in elk geval enthousiast over de nieuwe burgemeester: “Eenwoudig man in den waren zin van het woord zal de heer Blomme aan het hoofd van de gemeente Loppem zeker zijn beste krachten inspanssen tot het welvaren van elkeen”. Henri Blomme was wel minder een volksmens dan Camiel Barbier.
- ⁸ De man had een zwakke gezondheid. Willy Van Waesberghe herinnert zich dat de misdienaars hem bij het begin van de mis dienden te helpen bij het bestijgen van de trappen naar het altaar. Uit het dagboek Burgers (zie verder) komt hij ook niet naar voor als een karakterieel sterk figuur.
- ⁹ Hij had ook een eigen depot van geneesmiddelen, gezien de afwezigheid van een apotheek (Briefwisseling 1941 Loppem, GAZ).

nieuwe tijd kreeg naar buiten toe ook vorm in het nieuwe gemeentehuis dat op 20 september 1939 in gebruik werd genomen en dat verder in deze publicatie nog aan bod komt.

Daarentegen bleef Loppem op industrieel vlak wel ten achter. Naast enkele bouwondernemingen was de in 1935 opgerichte knopenfabriek Galacor de enige echte “fabriek”.¹⁰ Op 1 oktober 1939 stelde ze 36 mensen te werk.¹¹

Menu bij de inhuldiging van burgemeester Blomme op 9 juli 1939 (GAZ)

¹⁰ Nog in 1960 werd in *Dit is West-Vlaanderen* van Lucien Dendooven over Loppem geschreven: “Loppem heeft een gunstige ligging – aan de op- en afrit van de autostrade – in de onmiddellijke omgeving van een grootstad, en door talrijke goede verkeerswegen met belangrijke gemeenten verbonden. Deze voordelen zouden op gebied handel en nijverheid gunstig moeten uitvallen, nochtans is dit voor deze gemeente niet het geval. De oorzaak moet men ook niet ver zoeken. Het grondgebied Loppem omvat overwegend kastelen met uitgestrekte bos- en landeigendommen, en te weinig grond voor industriële doeleinden. Een verbetering in deze toestand is voor de toekomst niet uitgesloten, en de gemeente zal vroeg of laat kunnen aansluiten bij de Brugse reïndustrialisatie”.

¹¹ Dit aantal werknemers was op 30 november 1940 gestegen tot 48 (Briefwisseling 1940 Loppem, GAZ).

Vorbereiding op een oorlog

REGIE VAN TELEGRAAF
en
TELEFOON

TOEGEKOMEN te

LOPPEM
-8 V -540

to u.

TELEGRAM

*Staat -
Burgemeester
van Loppem*

De Regie is geenszins verantwoordelijk voor den dienst van het telegraafverkeer.

Meest voorkomende dienstaanwijzingen: **D** = Dringend teleg. ; **RP** = Antwoord betaald ; **XP** = Bode betaald ; **PC** = Tel. met kennisgev. van ontv. In geval van veronderstelde missing, zich tot het telegraafkantoor wenden. | Iedere navraag moet vergezeld zijn van het telegram.

Afgegeven te *Loppem* te *23.58* den *8* **N** *180*

Gemotond: Civiel alarmdienst inrichten en voortdurendheid ervan verzekeren
Stichting PLB

Reeks G. nr 7 VL — Bon 13/218-1938. — Vandswevgha.

Telegram van 8 mei 1940 (GAZ)

Na de Duitse inval in Polen op 1 september 1939 werd duidelijk dat de kans op een nieuwe oorlog reëel was. Het Belgische leger werd in fasen gemobiliseerd. Gemobiliseerde soldaten dienden ook te Loppem ingekwartierd te worden en er gebeurden talrijke opeisingen voor het leger.¹²

¹² Zie voor een overzicht: DENYS, B., "De meidagen van 1940 te Loppem", Zilleghem 1995, nr. 2/53-56; CAERELS, M., *In de schaduw van de oorlog. Loppem tijdens WOII*, Loppem, 2011, p. 9-15.

Ook het Loppense gemeentebestuur bereidde zich voor op eventuele calamiteiten. Er werden o.a. gasmaskers en veiligheidslantaarns besteld.¹³ Begin 1940 kreeg Loppem van de staat een handmatig te bedienen sirene, geleverd door de Brusselse firma *Force et Chauffage* uit Schaarbeek.¹⁴ Ze werd opgesteld op het balkon van het gemeentehuis. Op 8 mei 1940 gebood een telegram de gemeente om “aanstonds” een alarmdienst op te richten, die voortdurend bemand moest worden. Een loerder moest bij naderende vliegtuigen de sirene in werking stellen. Verder zullen we zien dat dit geen echt succes werd.

De openbare verlichting werd uitgeschakeld op 1 april 1940.

Territoriale Burgerlijke Wacht voor passieve luchtbescherming

Karl van Caloen, voorzitter van de T.B.W. en later burgemeester (GAZ)

In gans België werd een dienst voor passieve luchtbescherming in het leven geroepen¹⁵. Deze was provinciaal ingedeeld.¹⁶ Maar ook alle gemeenten dienden over een eigen afdeling van de Territoriale Burgerlijke Wacht voor passieve luchtbescherming (T.B.W.) te beschikken. De T.B.W. van Loppem werd opgericht in oktober 1939 en kwam onder de leiding van gemeenteraadslid Karl van Caloen.¹⁷

In een eerste fase kon men zich aanbieden als vrijwilliger voor de T.B.W. Henri Strubbe kwam zich hiervoor al op 24 augustus 1939 zelf aanmelden op het gemeentehuis, maar zonder succes, nu de T.B.W. van Loppem toen nog niet

¹³ Met een telegram van 12 mei 1940 werd gevraagd om gratis gasmaskers uit te delen aan de behoeftigen (Passieve luchtbescherming Loppem, GAZ).

¹⁴ Deze sirene moest herhaaldelijk hersteld worden en werd uiteindelijk terug ingeleverd op 27 februari 1943 (Passieve luchtbescherming Loppem, GAZ).

¹⁵ “Passief” stond hier tegenover de actieve luchtbescherming door bvb. luchtafweergeschut.

¹⁶ De provinciale commandobunker uit 1938 aan de Gentpoortvest te Brugge is daar nog steeds aanwezig.

¹⁷ Dit was een voorstel van de gemeente Loppem, dat ook werd aanvaard (Passieve luchtbescherming Loppem, GAZ); zie ook: *Brugsch Handelsblad*, 13 januari 1940.

was opgericht.¹⁸ Allicht had deze opvallende gretigheid ook te maken met het feit dat men toen niet meer kon opgeroepen worden voor het leger, eens men lid was van de T.B.W.

De vrijwillige toetredingen tot de T.B.W. werden stopgezet op 18 februari 1940. Indien het wettelijk aantal effectieven voor de afdeling niet was bereikt, dienden er bijkomend verplichte inlijvingen te gebeuren. De lijst daarvan werd aangeplakt en de betrokkenen konden beroep aantekenen bij een burgerlijke herzieningsraad. Te Loppem gebeurde deze aanplakking op 23 februari 1940. In totaal waren er op 10 mei 1940 te Loppem 60 mensen lid van de T.B.W. , waarvan er 51 ook effectieve prestaties hebben verricht.¹⁹ Voor de werking van de T.B.W. werd een tweede telefoon geïnstalleerd op het Loppemse gemeentehuis, die bereikbaar was op een eigen nummer.

De T.B.W. werd nog in mei 1940 opgeheven, maar kwam later dat jaar terug²⁰ met vooral dezelfde mensen.²¹ Karl van Caloen bleef ook de leiding waarnemen.

Problemen met de brandbestrijding

Brugse brandweer bij het begin van WOII (BB)

Eén van de belangrijkste bronnen van hulp bij een (oorlogs-)ramp is de brandweer. Dit zat toen voor Loppem niet echt goed.²²

De brandbestrijding werd in België voor het eerst algemeen georganiseerd door de Wet van 16 februari 1934 en het navolgend Koninklijk Besluit

¹⁸ DENYS, B., "De meidagen van 1940 te Loppem", *Zilleghem* 1995, nr. 2/52.

¹⁹ Lijsten van 14 oktober 1940 en 12 december 1941 (Passieve luchtbescherming Loppem, GAZ).

²⁰ Weliswaar onder een andere naam en vorm.

²¹ "die bij de laatste gebeurtenissen hunnen taak wel hebben gekwet" (Brief 5 september 1940, GAZ).

²² ARNOU, P., "Branden en brandbestrijding op de deelgemeente Loppem (± 1935-1976)", *Zilleghem* 1994, nr. 1/22-40.

van 15 maart 1935. Alle gemeenten werden ingedeeld in gewestelijke groepen. Elke gemeente moest verplicht ofwel zelf een brandweerkorps oprichten, ofwel een overeenkomst afsluiten met een andere gemeente van de groep die over een brandweerdienst beschikte en die zich ertoe verbond om bescherming te verlenen.

De gemeenteraad van Loppem had al eerder op 27 juni 1927 een dergelijke overeenkomst afgesloten met de stad Brugge. Hierdoor kon er bij brand te Loppem een beroep worden gedaan op het brandweerkorps van die stad.²³ Maar door het Koninklijk Besluit van 15 maart 1935 werd Loppem ondergebracht bij de gewestelijke groep Oostkamp. Dit was een probleem. Geen enkele van de zeven gemeenten die samen die groep Oostkamp vormden, beschikte over een brandweerkorps. Oostkamp diende als centrumgemeente eerst zelf nog een korps op te richten, dat dan ook de zes andere gemeenten kon beschermen. Maar in eerste instantie gebeurde er niets. Pas toen de provinciegouverneur dreigde met sancties, besliste de gemeenteraad van Oostkamp op 6 april 1939 om een korps op te richten, dat in oktober 1939 voor het eerst actief werd.

Intussen vroeg Loppem voorlopig verder bescherming aan Brugge, zolang de Oostkampse brandweer nog niet actief was. Tijdens de gemeenteraad van 22 januari 1938 werd gesteld dat de burgemeester ook zou informeren bij de Gistfabriek te Brugge om te zien of hun bedrijfsbrandweer niet kon blussen in Loppem.²⁴ Dit bleef evenwel zonder gevolg.

Op 3 oktober 1939 liet Oostkamp aan Loppem weten dat zijn nieuwe korps eindelijk operationeel was. Het was telefonisch te bereiken op het nummer "Oostkamp 55" van brandweercommandant Oscar Vandaele. De mensen in Loppem konden zich bij brand wenden naar burgemeester Henri Blomme, schepen Neotère Taveirne, gemeentesecretaris Robert Taveirne, veldwachter

²³ Brugge had toen nog een vrijwilligerskorps. Pas in 1939 kwam er een vaste wacht (DE MEY, N., *Brugge brandt*, Brugge, 2005, p. 215).

²⁴ De bedrijfsbrandweer van de Gistfabriek stond toen in Brugge zelfs beter aangeschreven dan het eigen stedelijk brandweerkorps en rukte vaak mee uit voor branden in de binnenstad (DE MEY, N., *Brugge brandt*, Brugge, 2005, p. 111-114).

Prosper Casert, bakker Raoul De Knock²⁵ of smid Valère Van Waesberghe²⁶, om de Oostkampse brandweer op te roepen. De twee laatsten moesten ter plekke ook de brandweer helpen door nabije watervoorraden aan te duiden of te verwittigen voor mogelijke gevaren.²⁷

Daarmee waren de problemen echter niet van de baan. Het telefoonnet van Loppem was niet rechtstreeks verbonden met dit van Oostkamp. De verbinding moest via een telefoonbureel gebeuren. Dit werd 's nachts niet bediend en ook tijdens de dag liep het soms fout. Dan moest men naar Oostkamp rijden om daar alarm te slaan. Op 5 september 1940 liet men weten dat baron Karl van Caloen beschikbaar was om bij brand met zijn auto naar Oostkamp te rijden.²⁸

Onnodig te zeggen dat dit niet ideaal was. Bovendien kon het kersverse korps van Oostkamp meestal pas lange tijd na het binnenkomen van de oproep uitrukken. Tussen het opmerken van een brand te Loppem en het verschijnen van de brandweer uit Oostkamp lag meestal een klein uurtje. Het gevolg was dat de Loppemse bevolking bij brand niet alleen Oostkamp opriep, maar ook Brugge. Met het Brugse korps was er wel een rechtstreekse telefoonverbinding en zij konden veel sneller na de oproep uitrukken.²⁹ De brand was dan ook dikwijls al grotendeels geblust door Brugge wanneer Oostkamp ter plaatse verscheen. Maar dit leidde er wel toe dat de gemeente Loppem voor elke brand tweemaal moest betalen: én aan Oostkamp (dat wettelijk niet kon gepasseerd worden) én aan Brugge...

Op 3 februari 1943 meldde de brandweer Oostkamp dat ze nu ook aangesloten waren op het telefoonnet van Brugge, waar ze bereikbaar waren op het nummer

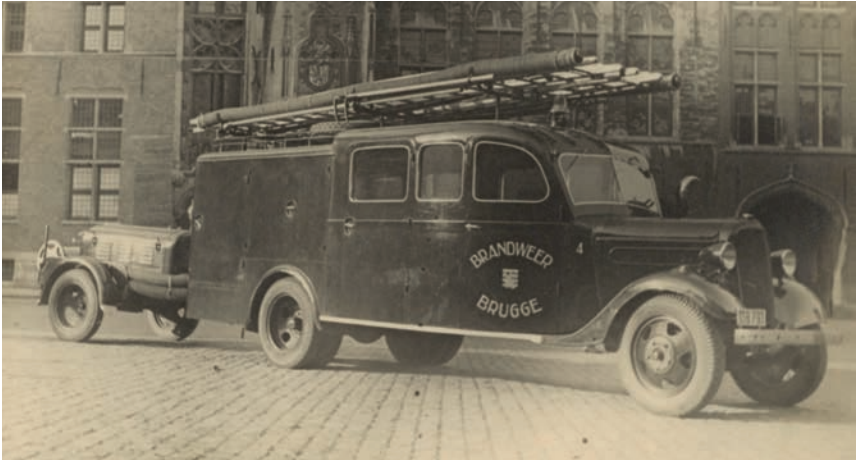
²⁵ Bakker Raoul De Knock woonde op het dorp in de Zwaan, toen bakkerij, winkel en herberg (thans Dorp 4-5 te Loppem).

²⁶ Valère Van Waesberghe was smid op het dorp te Loppem (thans Dorp 11 - café Sint-Elooi). Hij was ook de broer van de juffrouwen Van Waesberghe, die gewond werden door het bombardement van 27 mei 1940 (zie verder).

²⁷ In eerste instantie was voorzien dat er ook twee mensen van elke gemeente van de groep Oostkamp volwaardig deel zouden uitmaken van het Oostkampse korps. Zij konden dan info verlenen over de lokale toestand. Dit ging echter niet door (Briefwisseling 1939 Loppem, GAZ).

²⁸ In 1941 werd de situatie nog slechter door het uitvallen van de bestaande telefoonverbinding met Brugge. Men probeerde dan om bij brand de Brugse brandweer toch telefonisch te bereiken via de eenheid van de Wehrmacht die te Loppem gevestigd was. Daarnaast werden twee mannen aangeduid om bij brand per fiets naar Oostkamp te rijden (Briefwisseling 1941 Loppem, GAZ).

²⁹ Zeker nadat in Brugge in 1939 een vaste wacht werd geïnstalleerd, die onmiddellijk kon uitrukken.

Brandweervagen 4, die ingezet werd voor de interventie te Loppem op 30 december 1944 (BB3)

33669. Voortaan beschikte het korps ook over twee motorpompen. Maar dat dit nog geen garantie was op succes bleek uit de ramp van 30 december 1944 te Loppem, die het leven kostte aan het gezin Bruggeman (zie verder).

10 mei 1940

Ook te Loppem werd met verbijstering gereageerd op de Duitse inval op 10 mei 1940. Al spoedig kwamen hier ook de eerste vluchtelingen toe. Uit een brief van het gemeentebestuur van 15 mei 1940 blijkt dat er toen al 400 vluchtelingen in Loppem verbleven.³⁰ Dit aantal zou nog stijgen.³¹ Naast de vele vluchtelingen liep Loppem ook vol met militairen. Deze behoorden vooral tot het Belgisch leger, maar er verschenen ook Franse militairen op terugtocht uit Zeeland.

³⁰ Briefwisseling 1939 Loppem, GAZ. Willy Van Waesberghe herinnert zich de vele vluchtelingen die bij hem thuis in de zaal achter de herberg Sint-Elooi sliepen op hooi.

³¹ In een verder besproken brief van 30 november 1940 beschreef Irène Wittevrongel een zelfde situatie in Veldegem: "Ook kwamen van langs om meer honderd en honderden vluchtelingen toegestroomd, oude en gebrekkige mensen, vader en moeders met hun kleintjes aan de hand en een oude voittuur of steekkar met de noodige kledingstukken".

Vluchtelingen in mei 1940 (Collectie CegeSoma – Rijksarchief (OD4))

Onder de vluchtelingen was er ook de Nederlandse familie Burgers uit Breda.³² Zij verbleven op de pastorie tussen 19 en 28 mei 1940 en hebben over hun verblijf te Loppem een verder nog besproken dagboek nagelaten. Daaruit blijkt o.a. dat Loppem toen zowel bij nacht als bij dag druk overvlogen werd door Duitse vliegtuigen.³³ De Nederlanders dachten dat die “gehapt” waren op de koning, die toen te Loppem overnachtte (zie verder). Het Belgische luchtafweergeschut – dat o.a. zeer dicht bij de pastorie stond opgesteld³⁴ – nam deze Duitse vliegers wel onder vuur, maar zonder veel succes.

Pastoor Kamiel Cornette (GAZ)

De geestelijkheid richtte bidtochten in naar de Emmaüsgrot langs de Rolleweg. Op woensdag 22 mei 1940 ging de familie Burgers mee. Terwijl men bij de grot aan het bidden was, doken er Duitse vliegtuigen op. Er vielen ook bommen, maar wel nog op een behoorlijke afstand. De mensen waren erg bang. Ze wilden allen in de grot schuilen, waar ze zelfs bovenop het altaar kropen.

Ook op vrijdag 24 mei 1940 maakt het dagboek Burgers melding van het vallen van bommen te Loppem, even

³² En hun burens (samen 12 mensen).

³³ Dit bleek trouwens ook elders het geval te zijn (Zie bvb.: VLAEMYNCK, C., *De meidagen van 1940*, Brugge, 1975, p. 59).

³⁴ In het dagboek Burgers is er sprake van drie of vier meter afstand tussen de pastorie en dit geschut.

buiten het dorp. De Nederlanders zaten toen in de vroegmis. De mensen in de kerk gingen tegen de muren staan. De dagboekschrijver maakte melding van: “n Jonge juffrouw van ongeveer zevenentwintig jaar, die erg opgepoerd en opgelakt is, pakt me beet en begint te schreien. Ik weet niet wat ik moet doen en ze blijft mij maar beet houden (We zullen in oorlogstijd maar niet zo nauw kijken!!!). De ramen van de kerk zijn geheel van de luchtdruk ingedrukt, maar toch niet stuk.³⁵ Als het iets rustiger wordt, laat de juffrouw mij eindelijk los”. De volgende dag werd in de tuin van de pastorie een schuilplaats tegen bommen ingericht, die nog van pas zou komen op 27 mei 1940.

Vanaf 24 mei 1940 kon men te Loppem ook duidelijk het gedonder van de gevechten horen (Slag aan de Leie³⁶). Dit kwam de volgende dagen merkbaar dichterbij.³⁷ Op 26 mei 1940 richtte het Tweede Geneeskundig Korps van het Belgisch leger in het Loppemse Sint-Josephsgesticht nog een medische hulppost in met 125 bedden. Iedereen was bang aan het afwachten van wat komen zou.

Sint-Josephsgesticht langs de Ieperweg (gesloopt) (GAZ)

³⁵ Ook in de abdijkerk van Zevenkerken daverden de glasramen door het luchtafweergeschut (HUYGHEBAERT, N., “L'école abbatiale pendant la guerre (2)”, *Le trait-d'union*, nr. 34 (1948), p. 122).

³⁶ De Nederlanders dachten dat er toen in Oudenaarde slag geleverd werd, maar de Duitsers waren al veel dichterbij.

³⁷ In het dagboek Burgers werd op zondag 26 mei 1940 vermeld: “We kunnen merken dat de Belgen, die zo vast standhouden, jammer genoeg moeten terugtrekken”.

De koning te Loppem

Koning Leopold III in Laken (Collectie Nationaal Archief)

in het kasteel van het Instituut Sint-Camillus te Sint-Denijs-Westrem³⁸, werd het Groot Hoofdkwartier op zaterdag 18 mei 1940 ondergebracht in het kasteel de Koude Keuken te Sint-Andries, waar het zou blijven tot aan het einde van de vijandelijkheden.

Het Wit Huis (GAZ)

logeren in het Groot Kasteel te Loppem, waar de koninklijke familie ook al in

Bij de aanvang van de vijandelijkheden op 10 mei 1940 werd het Groot Hoofdkwartier van het Belgisch leger – met aan het hoofd Koning Leopold III – ondergebracht in het fort van Breendonk. De koning sliep in een kasteel te Lippelo. Wegens de terugtrekking van het leger moest ook het hoofdkwartier in de nacht van 16 op 17 mei 1940 achteruit. Via een tussenstap

Koning Leopold III overnachtte vanaf 18 mei tot 24 mei 1940 telkens in het Wit Huis te Loppem van baron Karl van Caloen en zijn echtgenote Marie-Jeanne van Outryve d'Ydewalle.³⁹ In zijn boek *La Cour et la Ville*⁴⁰ vermeldt haar broer Charles dat het eerst de bedoeling was dat de koning terug zou

³⁸ De koning sliep in de nacht van 17 op 18 mei 1940 in het kasteel van de familie Grenier te Gavere.

³⁹ Op de deur van de kamer op de eerste verdieping waar de koning sliep, werd nadien een herdenkingsplaatje aangebracht.

⁴⁰ Brussel, Les Editions Libres, 1945, p. 176-178.

1918 verbleef. De koning zou echter zelf gevraagd hebben of er niets gerieflijkers kon worden gevonden en zo kwam hij in het Wit Huis terecht.

Volgens Charles van Outryve d'Ydewalle zou er toen te Loppem – behalve de gastheren en hun bedienden – niemand geweten hebben dat de koning daar was.⁴¹ Toch zien we dat de Nederlandse vluchtelingen in de pastorie wel op de hoogte waren van de aanwezigheid van de koning te Loppem. Ze vernamen dit al bij hun aankomst van gemeentesecretaris Robert Taveirne, en het zou in het dorp ook een algemeen gespreksonderwerp geweest zijn.⁴²

Te samen met de koning kwam er ook luchtafweergeschut te Loppem. Dit behoorde tot de eenheid van de Territoriale Wacht voor Luchtafweer die oorspronkelijk de stad Luik diende te beschermen tegen luchtaanvallen, maar die teruggetrokken was. Op 18 mei 1940 was deze eenheid te Landegem, vanwaar ze naar Varsenare moest. Van daaruit werd het geschut dan geplaatst bij verschillende onderdelen van het Groot Hoofdkwartier, dat intussen bij Brugge was ondergebracht.⁴³

Op 24 mei 1940 rond 11u00 nam de koning afscheid van zijn Loppemse gastheren.⁴⁴ Voortaan zou hij verblijven op het kasteel van Wijnendale, waar hij de nacht doorbracht tot 27 mei 1940. Het was ook daar dat de koning in de morgen van 25 mei 1940 aan de ministers Pierlot, Spaak, Vanderpoorten en Denis zijn definitief besluit mededeelde om hen niet te volgen naar Frankrijk. Dit zou na de oorlog (mee) aanleiding geven tot de koningskwestie.

Op 28 mei 1940 om 4u00 legde het Belgische leger de wapens neer. De koning bracht de nacht van 27 op 28 mei 1940 door in het Provinciehuis te Brugge, waar hij op 28 mei 1940 rond 16u00 formeel krijgsgevangen werd gemaakt.

⁴¹ Zie ook: DENYS, B., “De meidagen van 1940 te Loppem”, *Zilleghem* 1995, nr. 2/60.

⁴² DENYS, B., “Quo Vadimus? De vlucht van een aantal Bredanaars in de meidagen van 1940”, *Zilleghem* 1995, nr. 3/91 en 102: “Van de mensen in het dorp horen we, dat de Koning vannacht weer in het kasteel gekomen is”. In VERVENNE, A. en DHONDT, A., *Geschiedenis van Loppem*, Loppem, Heemkundige Kring, 1974, p. 156 wordt gesteld dat: “Iedere morgen reed de koning, begeleid door 4 motorcyclisten, naar het Groot Hoofdkwartier van het Belgisch leger op St.-Andries en keerde 's avonds terug”. Ook Willy Van Waesberghe bevestigt dat de mensen in Loppem wel wisten dat de koning daar toen verbleef. Maar zij wisten niet wanneer de koning daar nu effectief al dan niet aanwezig was.

⁴³ Trefwoord “Territoriale Wacht voor Luchtafweer” in www.18daagseveldtocht.be.

⁴⁴ Verslag van 24 mei 1940 in het trefwoord “Groot Hoofdkwartier” in www.18daagseveldtocht.be.

Rond middernacht werd hij overgebracht naar het paleis van Laken, waar hij tot in 1944 zou verblijven.

Leopold III in de tuin van het Wit Huis met Karl van Caloen en zijn echtgenote (links) en met Robert Goffinet, kamerheer van Prins Karel (rechts) (Collectie Bertrand Denys)

Een militair hospitaal in de abdij van Zevenkerken

Reeds vóór de aanvang van de Tweede Wereldoorlog was het voor de medische dienst van het Belgische leger duidelijk dat de capaciteit van de bestaande militaire hospitalen bij een gewapend conflict totaal onvoldoende was. Daarom werd er in tientallen reserve- en aanvullingshospitalen voorzien. Het reserve-hospitaal nr. 33 met een capaciteit van 500 bedden werd ondergebracht in de abdij van Zevenkerken. Het stond onder de leiding van majoor-dokter Léon du Four, toen een bekende chirurg uit Aalst.⁴⁵ De installatie begon in februari

⁴⁵ Subtrefwoord “Reserve- en aanvullingshospitalen” onder het hoofdtrefwoord “Troepen en Etablissements van de Gezondheidsdienst van de Achterwaartse zone” in www.18daagseveldtocht.be. Dokter Léon du Four was reservist. Hij overleed op 20 september 1948 en rust op de begraafplaats van Meerbeke.

1940, maar bleef dan beperkt tot de vroegere vakschool, gelegen op het grondgebied van Loppem.⁴⁶

Op 10 mei 1940 werd beslist om de reservehospitaal te activeren.⁴⁷ De leerlingen van de abdijschool waren die dag naar huis gestuurd. Ook de schoolgebouwen werden nu deel van het hospitaal, dat op 13 mei 1940 in gebruik werd genomen. Op 17 mei 1940 kreeg men echter het bevel om naar Frankrijk te evacueren. De 80 gewonden die daar toen waren opgenomen, vertrokken op 18 mei 1940.⁴⁸ Na deze evacuatie werden de meeste Belgische militaire hospitaal gesloten. Dit gebeurde ook in Zevenkerken, maar alleen voor enkele dagen.⁴⁹

Het hospitaal diende weer operationeel te zijn tegen 21 mei 1940 om 12u00 's middags. Er zouden daar nu drie mobiele medische eenheden van het Belgisch leger worden ondergebracht, terwijl er ook één in Bethanië zou komen.⁵⁰ De ingebruikname liep enige vertraging op. Op 23 mei 1940 verhuisde de medische eenheid die in Bethanië was toegekomen, naar de

⁴⁶ HUYGHEBAERT, N., "L'école abbatiale pendant la guerre (1)", *Le trait-d'union*, nr. 31 (1948), p. 14; X., *Gids Brugge, Sint-Andries en Sint-Michiels*, Claus, Brugge, 1947, p. 124. De vakschool had haar deuren gesloten in 1939 (PAPELIANS DE MORCHOVEN, C., *De Sint-Andriesabdij Zevenkerken*, Deel II, Tielt, Lannoo, 2002, p. 87).

⁴⁷ In zijn geschiedenis van de abdijschool tijdens de Tweede Wereldoorlog vermeldde Nicolas HUYGHEBAERT hoe de leerlingen op 10 mei 1940 werden gewekt door het afweergeschut bij het munitiedepot te Zedelgem (HUYGHEBAERT, N., "L'école abbatiale pendant la guerre (2)", *Le trait-d'union*, nr. 34 (1948), p. 119).

⁴⁸ HUYGHEBAERT, N., "L'école abbatiale pendant la guerre (2)", *Le trait-d'union*, nr. 34 (1948), p. 121-122; KEUKELEIRE, A., "De abdij van Sint-Andries-Zevenkerken tijdens de tweede wereldoorlog", *Brugs Ommeland* 1972, p. 80. Pater Walter Willems - rector van de school - vergezelde de naar Frankrijk overgebrachte gewonden (Zie ook: HUYGHEBAERT, N., "L'école abbatiale pendant la guerre (6)", *Le trait-d'union*, nr. 42 (1951), p. 49: "Dom Walter était toujours en France avec l'Hôpital 33").

⁴⁹ In de tussenperiode werden daar actieve eenheden kort ingekwartierd.

⁵⁰ Voor 21 mei 1940 was voorzien dat: "Er wordt een nieuwe installatie geopend in de Abdij van Zevenkerke door de 1ste Legerambulance, 1ste Geneeskundige Ambulance, 1ste Lichte Heelkundige Ambulance. De 2de Licht Heelkundige Ambulance bevindt zich in de Priorij Onze-Lieve-Vrouw van Bethanië te Loppem. Dit grote veldhospitaal zal in eerste instantie gewonden van de II^{de} Legerkorps ontvangen. De Zwarte Legerambulance is nog steeds in het Sint-Lodewijkscollege aan de Noordzandstraat. Deze installatie zal echter in de loop van de namiddag gesloten worden, zodat alle medische gevallen die een operatie nodig hebben naar Zevenkerke zullen gedirigeerd worden door het triagestation" (Trefwoord "Groepering der Eenheden van de Gezondheidsdienst van het Leger" in www.18daagseveldtocht.be).

abdij.⁵¹ Diezelfde dag vroeg ook een Franse medische eenheid er onderdak voor twee dagen. Intussen kwamen ook de voorziene drie Belgische medische eenheden toe. Het ging nu snel. Het front kwam steeds dichterbij. De triagecentra stuurden heel wat zwaargewonde militairen naar Zevenkerken door. Er kwamen ook gewonden toe die uit andere hospitalen waren geëvacueerd. Negenhonderd bedden stonden opgesteld overal waar mogelijk in de abdij. Een team van militaire chirurgen opereerde dag en nacht op tien operatietafels.⁵² Alles werd nu geleid door eerste kapitein-geneesheer Toussaint uit Brussel, de oudste van de medische officieren.

De capitulatie van het Belgische leger op 28 mei 1940 zorgde voor een wijziging in het statuut van het hospitaal. Het werd overgenomen door het Belgische Rode Kruis als hun hulphospitaal nr. 76.⁵³ De Brugse majoor-geneesheer Henri Glorieux kwam aan het hoofd te staan.⁵⁴ Zevenkerken zou als hospitaal actief blijven tot begin augustus 1940. Toen werden de resterende patiënten overgebracht naar de Minnewaterkliniek te Brugge.⁵⁵

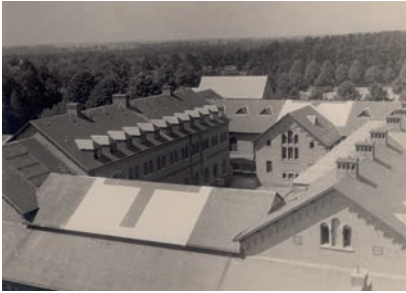
⁵¹ HUYGHEBAERT, N., “L'école abbatiale pendant la guerre (2)”, *Le trait-d'union*, nr. 34 (1948), p. 123. Veel officieren van de medische dienst werden in Bethanië ingekwartierd (DENYS, B., “De meidagen van 1940 te Loppem”, *Zilleghem* 1995, nr. 2/64). De kloosterzusters van Bethanië gingen in Zevenkerken helpen bij de verzorging (Zie o.a. het getuigenis, weergegeven in: DENYS, B., “Het Belgisch krijgshospitaal H.M.33 in de abdij van Zevenkerken (13 mei-12 augustus 1940)”, *Zilleghem* 2011, nr. 4/124-150).

⁵² HUYGHEBAERT, N., “L'école abbatiale pendant la guerre (2)”, *Le trait-d'union*, nr. 34 (1948), p. 124; KEUKELEIRE, A., “De abdij van Sint-Andries-Zevenkerken tijdens de tweede wereldoorlog”, *Brugs Ommeland* 1972, p. 81.

⁵³ Subtrefwoord “Lijst met de Hulphospitalen Rode Kruis” onder het hoofdtrefwoord “Troepen en Etablissements van de Gezondheidsdienst van de Achterwaartse zone” in www.18daagseveldtocht.be. Hierdoor stond het hospitaal in principe ook open voor burgers, terwijl opgenomen militairen niet verder mochten deelnemen aan het conflict. De Duitsers bereikten de abdij op 28 mei 1940 rond de middag. De aanwezige militairen werden als krijgsgevangenen beschouwd en moesten hun wapens inleveren (HUYGHEBAERT, N., “L'école abbatiale pendant la guerre (4)”, *Le trait-d'union*, nr. 38 (1950), p. 24).

⁵⁴ Henri Glorieux was geboren te Oostkamp op 25 mei 1893. Hij was de zoon van een vader-geneesheer met dezelfde naam. Na zijn middelbaar in het Sint-Lodewijkscollege te Brugge, studeerde hij natuurwetenschappen te Leuven. In 1914 nam hij dienst in het Belgisch leger en werd officier. Na de Eerste Wereldoorlog studeerde hij geneeskunde. Hij combineerde een carrière als geneesheer in het leger met een burgerpraktijk. Hij huwde met Marie-Thérèse Evrard, dochter van de Brugse legerarts Leon Evrard. Twee van zijn schoonbroers - beiden ook spelers bij Cercle Brugge - waren op dezelfde dag gesneuveld bij de bevrijding van het Bos van Houthulst op 28 september 1918 (Ignace en Joseph Evrard). Henri Glorieux was in het interbellum geneesheer in het militair hospitaal in de Peterseliestraat te Brugge. In 1940 werd hij aangesteld tot leidend officier van de 1ste Lichte Heelkundige Ambulance van het 2de Geneeskundig Korps (later overgegaan naar het 1ste Geneeskundig Korps). Glorieux werd op het einde van mei 1940 hoofd van het hulphospitaal te Zevenkerken. Hij bracht het tot generaal-majoor. Henri Glorieux woonde in de Eekhoutstraat 8 te Brugge. Tot op hoge leeftijd beoefende hij de ruitersport. Hij overleed te Brugge op 21 augustus 1976.

⁵⁵ HUYGHEBAERT, N., “L'école abbatiale pendant la guerre (6)”, *Le trait-d'union*, nr. 42 (1951), p. 48-49.

Abdij van Zevenkerken in gebruik als hospitaal (GAZ)

De eerste militair die in het hospitaal van Zevenkerken overleed, was Jacques Schol uit Leuven. Hij was gewond geraakt tussen Maldegem-Donk en Sijsele. Hij stierf op 23 mei 1940. Nadien overleden daar nog minstens 77 Belgische soldaten, naast één Duitse soldaat en drie burgers.⁵⁶ De militaire doden werden

⁵⁶ DUBRUQUE, E., "Het militaire kerkhof van de Sint-Andriesabdij Zevenkerken", *Vlaamse Stam* 2007, p. 384-398.

in het bos bij de abdij begraven op een plaats die van oudsher het toponiem “De Roompot” droeg.⁵⁷ Later werden velen van hen ontgraven om bij hun familie thuis te worden bijgezet. Op vandaag rusten er nog 26 jonge mensen op deze bijzondere plaats. Ze worden jaarlijks in september herdacht tijdens een mooie plechtigheid, waaraan naast de stad Brugge ook de gemeente Zedelgem deelneemt. De begraafplaats zelf ligt immers op Zedelgem (Loppem).

De militaire begraafplaats bij de abdij van Zevenkerken (© Johan Verplancke)

⁵⁷ X., *Gids Brugge, Sint-Andries en Sint-Michiels*, Claus, Brugge, 1947, p. 124-126.

II. Maandag 27 mei 1940: Het bombardement op Loppem

Beperkte bronnen

Wie wil achterhalen hoe het bombardement te Loppem van 27 mei 1940 zich precies voordeed, dreigt in eerste instantie enigszins gefrustreerd achter te blijven. Anders dan we op vandaag zouden verwachten, werd er destijds geen enkel onderzoek ingesteld naar de omstandigheden ervan.

Ook de pers had in die chaotische dagen van het einde van de Achttiendaagse Veldtocht vrijwel geen aandacht voor dit bombardement op Loppem. Maar één van de soldaten die daarbij geraakt werden, was beroepsrenner Michel Catteeuw uit Komen. Hij was toen erg bekend in Belgische sportmiddens. Daarom hadden de kranten wel belangstelling voor wat er hem die dag te Loppem was overkomen. Er verschenen daarover behoorlijk veel berichten in de pers, maar die bevatten tegenstrijdigheden en zelfs manifeste fouten. Zo schreef *De Gentenaar* op 28 juni 1940⁵⁸: *“Drie makkers werden verguizeld op de auto. Michel en een ander soldaat zagen de smidse over hun hoofd afbranden en deelden van de “spaarzelingen””*. Zoals we verder zullen zien, klopt daar niets van...

In de archieven konden we een aantal dossiers terugvinden van slachtoffers die nadien vergoeding vroegen voor hun lichamelijke of materiële schade door dit bombardement. Dit was zeker een belangrijke bron. Maar daarin ging er meestal wel meer aandacht naar de schadecijfers dan naar het gebeuren zelf.

Verder zijn er nog een aantal geschreven getuigenissen. Vooreerst is er het dagboek van de Nederlandse familie Burgers. Op kermismaandag 27 augustus 1990 belde een man aan bij de pastorie te Loppem. Pastoor Frans Vereecke deed open. Het bleek een Nederlandse man te zijn, die in de meidagen van 1940 als vluchteling met zijn ouders verbleef op de pastorie in Loppem. Zijn vader had daarover een dagboek bijgehouden en de man schonk dit uit dankbaarheid aan pastoor Vereecke. Dit dagboek geeft ons veel interessante

⁵⁸ Ook vrijwel ongewijzigd overgenomen in *Volk en Staat* van 29 juni 1940.

Germaine De Crock liet ons haar herinneringen na (Collectie Myriam De Keyser)

informatie over het bombardement van 27 mei 1940 te Loppem.⁵⁹ Ook Germaine De Crock – zelf een slachtoffer van dit bombardement – schreef haar herinneringen hierover neer.⁶⁰

Tijdens onze opzoeken kwamen wij dan via Monique Wittevrongel⁶¹ op het spoor van de familie van Benoni Roggen, één van de militaire slachtoffers van 27 mei 1940. Hij was toen bij het gezin Wittevrongel te Veldegem ingekwartierd en vertrok vandaar op de fatale trip naar Loppem. Nadien vroeg de weduwe Roggen aan Irène Wittevrongel⁶² om opzoeken uit te voeren naar het gebeuren dat haar man het leven kostte. Via achterkleindochter Greet Roggen ontvingen wij twee brieven van Irène Wittevrongel, waarin zij het resultaat van haar opsporingen meedeelde.

Heel onrustig begin van de dag

Uit het dagboek Burgers leren we dat zondag 26 mei 1940 te Loppem “nogal rustig” verliep. Maar op maandag 27 mei 1940 was er al rond 3u00 in de morgen een gestadig ronken van Duitse vliegtuigen, dat de ganse voormiddag aanhield. De sirene op het gemeentehuis trad een aantal keer in werking, maar dit bleek vrij nutteloos te zijn: *“Als de vliegtuigen weg zijn gaat de sirene. Want, daar de sirene met de hand gedraaid moet worden en op het balkon van het gemeentehuis staat, moet degene die er voor zorgt, vanuit de uitkijkpost naar de sirene lopen. Als hij daar dan was aangekomen, was intussen het vliegtuig al boven het dorp en van angst durfde hij*

⁵⁹ Dit dagboek werd gepubliceerd door Bertrand Denys in *Zilleghem* 1995, nr. 3/87-113.

⁶⁰ Deze herinneringen werden reeds gedeeltelijk gepubliceerd in het boek van Maarten Caerels over Loppem tijdens de Tweede Wereldoorlog (Caerels, M., *In de schaduw van de oorlog. Loppem tijdens WOII*, Loppem, 2011, p. 137-138). Wij kregen nu van haar dochter Myriam De Keyser een kopie van de volledige tekst.

⁶¹ Weduwe van Daniël Vandierendonck uit Loppem. Wij kregen de tip van Bertrand Denys en zijn echtgenote Daisy De Mey.

⁶² Zus van Monique Wittevrongel.

niet buiten te komen en begon pas te draaien als het vliegtuig over was. Maar nadat enkele keren de sirene geloeid heeft horen we hem niet meer”.⁶³ Ook het afweergeschut – dat nochtans doorlopend vuurde – slaagde er blijkbaar niet in om de Duitse luchtdreiging af te wenden.

Rond de middag werd het wel wat rustiger. Laconiek schreef Burgers in zijn dagboek: “Het schijnt dat de vliegeniers ook aan het eten zijn, want het is nogal tamelijk rustig”. Ook hier was de schijn echter bedrieglijk, want: “Maar dan begint het ook des te heviger, vliegtuigen, vliegtuigen en nog 'ns vliegtuigen. Ze hebben het zeker op de Koning gemunt, want ze blijven maar rondcirkelen. Er zijn nu vandaag al honderdzesenvijftig bommenwerpers⁶⁴ op het eens zo vredige Loppem gekomen. En wat zal er nog komen?”. Wanneer pastoor Cornette aan de Nederlanders vroeg of ze die namiddag opnieuw zouden meegaan op bidtocht naar de Emmaüsrot, durfden ze niet wegens het steeds maar erger wordende luchtgevaar: “Het zijn als het ware zwarte golven, die er aan komen zetten”. De pastoor vertrok zelf wel nog naar de grot.⁶⁵

Drie Duitse vliegtuigen komen langzaam naar beneden...

En dan kwam even vòòr 15u00 het bombardement. De Nederlandse vluchtelingen uit de pastorie stonden eerst nog buiten te kijken: “Om half drie komen er weer zulke golven, n.l. eskaders vliegtuigen, aan, maar drie wijken af en komen recht op ons af, en gaan langzaam naar beneden”. Op dat ogenblik schoten de Nederlanders in paniek, en: “Vlug, weg, schiet op”, roept onze buurman.⁶⁶ Duwend, stotend, roepend, lopen we zenuwachtig naar de kelder.⁶⁷ Ze duwen elkander bijna van de trap af. Als we, bijna, op onze buurman en ik na, in de kelder zijn, dan: Boem, boem, boem,

⁶³ DENYS, B., “Quo Vadimus? De vlucht van een aantal Bredanaars in de meidagen van 1940”, *Zilleghem* 1995, nr. 3/103-105. In VERVENNE, A. en DHONDT, A., *Geschiedenis van Loppem*, Loppem, Heemkundige Kring, 1974, p. 156 wordt gesteld dat de sirene ook een aantal maal in werking werd gesteld na een telefonische verwittiging vanuit Brugge, allicht via de Passieve Luchtbescherming.

⁶⁴ Het is wel de vraag waar Burgers dit precies getal van 156 haalt? Misschien bedoelt hij hier gewoon “zeer veel” mee.

⁶⁵ Ook Irène Wittevrongel schreef in haar brief van 30 november 1940 aan de familie van Benoni Roggen: “Je moet weten dat het dan hier (= Veldegem) ook de verschrikkelijkste dag geweest is van de bombardementen. Er hingen wel honderd en honderden vliegtuigen boven ons en de lucht was dan ook één geronk van vliegtuigen met daartussen het ontploffen van bommen en obussen”.

⁶⁶ De buurman van Burgers in Breda was mee op de vlucht gegaan en had ook opvang gevonden in de pastorie te Loppem.

⁶⁷ Van de pastorie.

rinkelen van ruiten, geschreeuw en geschrei van kinderen. Wij worden door de kracht van de lucht de trap afgeslingerd de kelder in. Er is geen ruit meer in de pastorie heel, verscheidene deuren zijn gewoon uit hun scharnieren geslagen en verscheidende kozijnen met raam en al hangen half naar buiten. Dan weer boem, boem, boem. Bom na bom valt er neer buiten”.

Duitse Stuka in duikvlucht (Wikipedia)

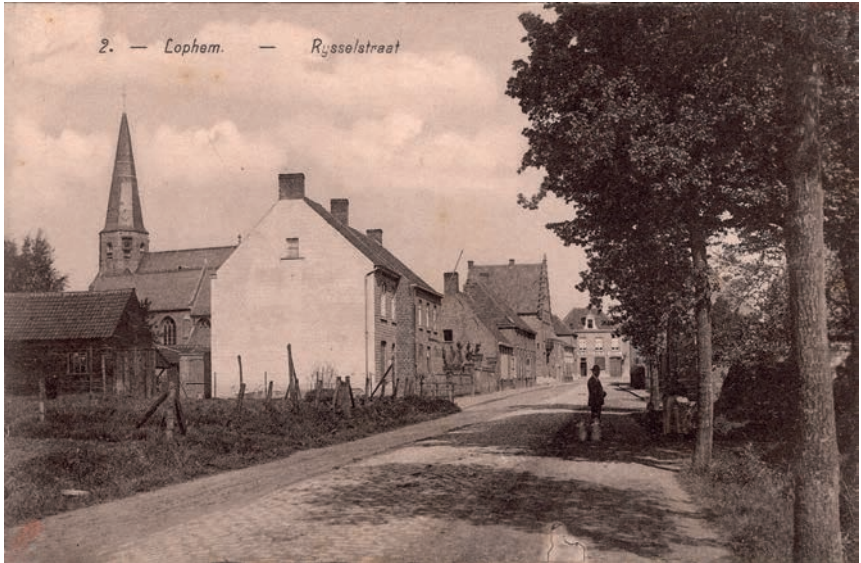
Dan kwam er een korte pauze: “Ze schijnen er genoeg van te hebben! Dieper ineengedoken en met de handen boven het hoofd, kruipen we dicht bij elkaar, alsof we zo het gevaar kunnen weren. Ondertussen bidden we met trillende stem en rillend van angst enkele weesgegroetjes. “Kom vlug mee naar de schuilloopgraaf in de tuin”, zegt Moortje⁶⁸, “direct valt alles in!” Vlug lopen we door het glas en over grote en kleine houtspaaners heen naar de tuin. Buiten ruikt het sterk naar brandlucht”.

Maar onmiddellijk daarna volgde een nieuwe golf: “Nauwelijks zijn we in de zanderige schuilplaats gekropen of daar gaat het weer. Boem, boem, gevolgd door hevige knallen van uiteenspringende munitie-auto's, die juist door het dorp komen”.

⁶⁸ Dit was de naam die de Nederlanders gaven aan Flavie van Moortel (geboren te Bekegem op 23 september 1907), de dienstmeid van pastoor Cornette te Loppem. “Moortje” was duidelijk geïnspireerd op het Westvlaamse “moarte”, zoals de meid van de pastoor hier algemeen werd genoemd.

De Rijselsestraat zwaar getroffen

De Duitse bommen die iets voor 15u00⁶⁹ op Loppem werden gedropt, kwamen vooral in de Rijselsestraat terecht, én dit tussen de smidse De Pauw⁷⁰ in het begin van deze straat en de hoeve van Henri Vande Kerckhove.⁷¹ Dit is een afstand van meer dan anderhalve kilometer in vogelvlucht.

Zicht op de Rijselsestraat in de jaren 1930 (GAZ)

Hoeveel bommen er vielen is niet duidelijk. Het dagboek Burgers geeft de indruk dat het om een groot aantal ging. Een brief van de gemeente Loppem van 25 juni 1940 vermeldde dat er een vijftigtal bommen vielen, waarvan "gelukkig bijna allen in bosschen en velden". Enkel "een viertal bommen" zou voor doden, gekwetsten en veel materiële schade hebben gezorgd.⁷²

⁶⁹ Dit tijdstip volgt niet alleen uit het dagboek Burgers. De overlijdensakten van de omgekomen Hendrik Drees en Frans Peetermans vermelden ook "drie ure namiddag" als uur van overlijden (overlijdensakten 1940 Loppem, GAZ). In een attest van burgemeester Blomme van 31 mei 1943 is eveneens vermeld dat het bombardement gebeurde "rond 15u." (DAO - dossier burgerlijke oorlogsslachtoffers - nr. 302.494).

⁷⁰ Thans Rijselsestraat 5 te Loppem.

⁷¹ Thans Rijselsestraat 41 te Loppem.

⁷² Briefwisseling 1940 Loppem, GAZ.

Doden en gewonden in de smidse De Pauw

De meeste slachtoffers vielen in de smidse van Medard De Pauw in het begin van de Rijselsestraat.⁷³

De zeventienjarige zoon Maurice De Pauw⁷⁴ – die nog zelf in opleiding was als smid⁷⁵ – was daar samen met vijf Belgische soldaten aan het werk.⁷⁶ Het ging om Hendrik Drees uit Bree, Constant Henrothy uit Westmalle, Frans Peetermans uit Veerle, Benoni Roggen uit Willebroek en Michel Catteeuw uit Komen. Blijkbaar waren deze soldaten vanuit Veldegem – waar zij verbleven – met hun camion naar Loppem gereden. Deze vrachtwagen had bepaalde reparaties nodig, die ze wilden laten uitvoeren door smid De Pauw.⁷⁷ Vier van hen

⁷³ De familie De Pauw woonde sinds 1759 te Loppem. Het was oorspronkelijk een familie van kerkbedienaars (kosters en kerkbaljuws) en daar toen mee samenhangende nevenberoepen, zoals onderwijzer of parochieschrijver. Emiel De Pauw (1850-1919) – een jongere zoon van koster Pieter De Pauw (1804-1883) – moest het kosterschap aan zijn oudere broer Remi laten, en werd dan maar smid. Dit lukte wonderwel. Hij werd als de beste smid in de streek beschouwd en liet o.a. ook zijn uitvinding van de enkele ijzeren ploeg brevetteren. Hij vestigde zich te Snellegem en had in totaal twintig kinderen bij twee echtgenotes. Daartussen zaten acht zonen die volwassen werden. Zij werden ook allen smid.

Eén daarvan was Medard De Pauw (° Snellegem, 20 april 1889). Hij trad op 20 augustus 1912 te Oostkamp in het huwelijk met Romanie Daveloose. Medard vestigde zich nadien als smid in Loppem. Zijn smidse was gelegen aan de Rijselsestraat (nabij concurrent Van Waesberghe uit Sint-Elooi). Hij was meesterhoefsmid en gaf in de Vrije Beroepsschool te Brugge opleiding aan jonge smeden (*Brugsch Handelsblad*, 12 november 1938). Over Medard zegde zijn schoondochter Cecile Deschaght later: “*Het was een wijs man, neem dit maar van mij aan. Als er vergaderingen waren van de smedenbond bijvoorbeeld, dan zei hij niets tot iedereen zweeg. Hij klopte dan zijn pijpje uit en begon te spreken, en wat er dan uitkwam was van belang*” (*Brugsch Handelsblad*, 23 augustus 1996).

Medard en Romanie hadden zes kinderen, vier zonen en twee dochters. Van de vier zonen werden er drie smid. Marcel in Zedelgem, Leo in Sint-Andries en Maurice in Loppem. Medard De Pauw overleed in de Sint-Jozefskliniek te Brugge op 27 juli 1972 (ARNOU, P., “Marcel De Pauw, de laatste Zedelgemse smid uit een merkwaardige Loppemse familie”, *Zilleghem* 2016, nr. 3/91-127).

⁷⁴ Geboren te Loppem op 13 november 1922.

⁷⁵ Maurice De Pauw volgde eerst lessen voor smid te Brugge en daarna te Brussel (*Brugsch Handelsblad*, 23 augustus 1996).

⁷⁶ Dit aantal van vijf soldaten vindt men ook terug in: *Het Volk*, 7 juni 1940; *Algemeen Nieuws*, 27 juni 1940; *Algemeen Nieuws*, 10 juli 1940; *Het Laatste Nieuws*, 19 juli 1940. In sommige bronnen is er ten onrechte sprake van zes soldaten. Zo schreef Irène Wittevrongel in haar brief van 30 november 1940 dat Benoni Roggen daar “*zoo verschrikkelijk gekwetst werd, samen met 5 kameraden*”. Dit was een misvatting, waarbij van een totaal van vijf soldaten ten onrechte “*5 kameraden*” werd gemaakt, én dit naast het al genoemde slachtoffer Roggen zelf.

⁷⁷ Irène Wittevrongel schreef in haar brief van 30 november 1940: “*Eén ding wil ik U nog schrijven en 't is dat Benoni den maandag voor den wapenstilstand ons zegde: “nu ga ik eens mee naar Lophem met de auto naar de smisse”*”. Uit de verklaringen van Michel Catteeuw in de pers blijkt dat dit was om daar reparaties aan deze camion te laten uitvoeren (*Het Laatste Nieuws*, 19 juli 1940; zie ook: *Algemeen Nieuws*, 27 juni 1940; *Algemeen Nieuws*, 10 juli 1940). De bewering dat de camion toevallig ter hoogte van de smidse “*in panne*” was gevallen en dat men daar hulp ging zoeken, is onjuist (*De Gentenaar*, 28 juni 1940; *Volk en Staat*, 29 juni 1940).

- Drees, Henrothy, Peetermans en Roggen - bevonden zich in de smidse zelf, én dit allicht in het voorste gedeelte ervan tegenaan de straat. Catteeuw was achterin naar de koer gegaan om water te halen.⁷⁸

De smidse De Pauw en het huis De Crock aan het begin van de Rijselsestraat (Collectie Myriam De Keyser)

Uit het dossier oorlogsschade van de familie De Pauw blijkt dat er geen bommen vielen op hun smidse of woonhuis.⁷⁹ Wel kwamen er “*verscheidene bommen*” terecht op straat⁸⁰, én dit op een drietal meter van de smidse.⁸¹ Eén van de bommen trof de te repareren militaire vrachtwagen.⁸² Deze stond bij de toegang tot de smidse én hierdoor ook gedeeltelijk voor de naastgelegen

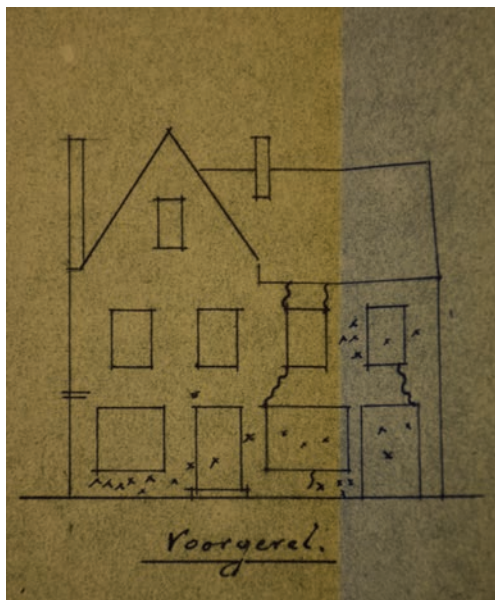
⁷⁸ *Algemeen Nieuws*, 10 juli 1940.

⁷⁹ Irène Wittevrongel vergiste zich, wanneer ze in haar brief van 30 november 1940 schreef: “*Want de bom kwam juist te midden van het gebouw terecht*”. Allicht haalde ze dit uit foute berichten in bepaalde kranten (*Algemeen Nieuws*, 10 juli 1940; *De Gentenaar*, 20 juli 1940).

⁸⁰ In het verslag van architect Vermeersch in het dossier oorlogsschade van de familie De Pauw lezen we: “*Op 27 mei 1940 werden verscheidene bommen geworpen voor het gebuurhuis van eigendom in kwestie*”. Dit kwam ook terug in het verslag van dezelfde architect in het dossier oorlogsschade van de familie De Crock.

⁸¹ DAO - dossier burgerlijke oorlogsslachtoffers - nr. 302.417.

⁸² *Algemeen Nieuws*, 19 juni 1940; *Het Volk*, 25 juni 1940; *Algemeen Nieuws*, 27 juni 1940. Volgens Germaine De Crock stonden er toen ook nog andere legervoertuigen in de Rijselsestraat.

Plan van de voorgevel van de smidse De Pauw met aanduiding van de inslagen en de scheuren (RAB1)

zijde en aan de voet. Catteeuw, die terugkwam met water, kreeg een bomscherf in de rechter bil.⁸⁵ Hij ging hulp halen en vond een vierhonderdtal meter verder in de straat een militaire dokter en een aalmoezenier.⁸⁶

woning De Crock.⁸³ Brandende motorbrandstof uit deze vrachtwagen deed ook de woning De Crock vuur vatten (zie verder).⁸⁴

De inslag van de bommen op die plaats had een verschrikkelijk effect. Allicht stonden de poorten van de smidse open, wat meestal het geval was. De vier soldaten vooraan in de smidse kregen de volle laag. Drie waren op slag dood (Drees, Henrothy en Peetermans); de vierde (Roggen) was zwaar gewond. Ook smidse-zoon Maurice De Pauw had een zware hoofdwonde opgelopen boven het linkeroor, naast andere kwetsuren in de

⁸³ De toegang tot de smidse De Pauw lag tegenaan de buurwoning De Crock.

⁸⁴ In het verslag van architect Vermeersch in het dossier oorlogsschade van de familie De Crock werd geschreven: "Eene militaire tankauto met benzine gevuld, die voor het gebouw stond op het ogenblik van de luchtaanval geraakte daardoor in brand. De brandende vloeistof zette het vuur over tot het gebouw die tot den gronde toe uitbrandde". Of het echt ging om een tankwagen, dan wel enkel om de benzinetank van een "gewone" camion die vuur vatte, is niet meer te achterhalen. Michel Catteeuw spreekt in zijn verklaringen in de pers nergens van een tankwagen.

⁸⁵ *Het Volk*, 25 juni 1940; *Algemeen Nieuws*, 27 juni 1940. Aanvankelijk was in de pers nochtans het bericht verschenen dat Michel Catteeuw "waarschijnlijk aan zijne verwondingen overleden" was (*Het Volk*, 7 juni 1940).

⁸⁶ *Algemeen Nieuws*, 10 juli 1940. Er werd ook beweerd dat militaire geneesheren die ingekwartierd waren in de dichtbij gelegen woning van Victor Puype, in eerste instantie niet durfden om te komen helpen uit schrik (DENYS, B., "De meidagen van 1940 te Loppem", *Zilleghem* 1995, nr. 2/69).

Intussen was men ook de pastoor gaan zoeken om het Heilig Oliesel toe te dienen: *“Dan wordt er opeens hard aan de bel getrokken. Moortje doet vlug open en 'n man, bleek van schrik, vraagt om de pastoor, want er moeten ongeveer tien mensen bediend worden. “De pastoor is niet thuis”, zegt Moortje. “Waar is hij dan?”. “Bij de grot, dat hij ook altijd zo eigenwijs moet zijn om nu weg te gaan”. “Dan zal ik wel naar de onderpastoor gaan”, zegt de man en hij springt op z'n vel”*.⁸⁷

De drie gewonden uit de smidse werden naar drie verschillende hospitalen overgebracht. De zwaar gewonde Benoni Roggen werd afgevoerd naar het dichtbij gelegen hospitaal van Zevenkerken. Maurice De Pauw bracht men over naar het Sint-Janshospitaal te Brugge. De lichter gewonde Catteeuw kwam terecht in het hulphospitaal nr. 25 van het Rode Kruis te Brugge, gevestigd in het Instituut van de Zusters Maricolen aan de Oude Zak.

Begrafenis van de drie soldaten⁸⁸

De houten kruisjes van Peetermans en Drees op het oude kerkhof te Loppem (Collectie Jan Willekens)

De drie dode Belgische soldaten werden nog diezelfde namiddag begraven op het kerkhof dat toen nog rond de kerk van Loppem lag. Hierover lezen we in het dagboek Burgers: *“De pastoor komt haastig om wat wijwater voor de begrafenis van verschillende soldaten. Enkele Rode Kruissoldaten hebben ondertussen al 'n groot graf gegraven en daar worden de soldaten in gelegd. Sommigen zijn niet te herkennen, zo verminkt zijn ze!”*. Het lijkt dus alsof ze gezamenlijk werden begraven. In een brief van de gemeente Loppem van 22 juni 1940 werd nochtans vermeld: *“De menschenlijken werden naar het gemeentelijk kerkhof overgebracht. Deze werden individueel en zonder kist begraven”*.⁸⁹ Boven de grond werden in elk geval drie afzonderlijke graven gemaakt. Daarop kwam telkens een

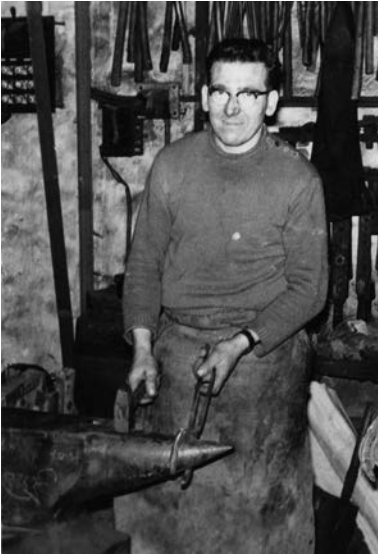
⁸⁷ Dagboek Burgers.

⁸⁸ Zie verder ook de levensbeschrijving van deze drie dodelijke slachtoffers.

⁸⁹ Briefwisseling 1940 Loppem, GAZ.

houten kruis dat was gemaakt door schepen Néotère Taveirne, die ook timmerman was. Twee van de drie kruisjes zijn te zien op een foto die destijds werd genomen door de familie van Frans Peetermans.⁹⁰ De gemeente Loppem vroeg daarvoor op 25 januari 1941 een vergoeding van 219,30 Belgische frank aan de Belgische staat.⁹¹

Maurice De Pauw

Maurice De Pauw als smid
(Collectie familie De Pauw)

Bij Maurice De Pauw werd “een breuk van het schedeldak met hersenverwonding” vastgesteld. Hij werd nog diezelfde dag geopereerd door dokter Désiré Van Caneghem.⁹² Nadien verbleef hij 32 dagen in het hospitaal. Hij genas niet volledig. Naast een litteken aan het hoofd bleef hij last hebben van “draainisaanvallen”. In eerste instantie kreeg hij hiervoor een blijvende invaliditeit van 5% toegekend voor “zenuwstoornissen”. In 1958 vroeg hij een herziening, gezien zijn toestand verslecht was. Een E.E.G. toonde afwijkingen, gelijkend op epilepsie. Er was ook een resterend metaalfragment zichtbaar aan de linkerkant van de schedel. Zijn invaliditeit werd verhoogd naar 20%.

⁹⁰ Foto ons ter hand gesteld door Jan Willekens.

⁹¹ Dit bedrag bestond uit 100 Belgische frank voor één doodskest (allicht gebruikt bij de ontgraving van Constant Henrothy op 24 juni 1940); 69,30 frank voor de drie houten kruisjes en 50 frank voor drie ontgravingen. Nochtans was er op dat ogenblik nog maar één ontgraving gebeurd.

⁹² Dokter Désiré Van Caneghem (Herentals, 30 juni 1882 - Brugge, 1 januari 1966) was de eerste neus-, keel- en oorarts in het Sint-Janshospitaal te Brugge. Hij had ook een aantal buitenlandse opleidingen gevolgd. Hij was lid van de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België en leermeester van dokter René De Prest uit Brugge.

*Vernieuwde smidse na de Tweede Wereldoorlog
(Collectie familie De Pauw)*

was bestuurslid van het N.C.M.V. te Loppem.⁹⁶ Hij bleef actief als smid tot hij zestig werd. Maurice en Cecile kregen twee kinderen: Yvan (° 19 september 1954) en Carlos De Pauw (° 19 september 1957). Maurice De Pauw overleed te Brugge op 18 augustus 2011.

De bommen veroorzaakten ook ernstige schade aan het woonhuis, de ijzerwarenwinkel en de smidse De Pauw. In de smidse was de schade het grootst: poort en ramen vernield, muren en balken erg geschonden en de smidseschouw ingestort.⁹³ Maar ook de rest van het pand had ernstig geleden. De voorgevel toonde niet alleen talrijke inslagen, maar was ook op verschillende plaatsen gebarsten. Het duurde tot 1953 alvorens een vergoeding voor oorlogsschade kon bekomen worden.

Maurice De Pauw huwde op 8 september 1953 met Cecile Deschaght⁹⁴ en nam de smidse van zijn vader over. Hij werd laureaat van de arbeid in 1959⁹⁵ en

⁹³ De smidse diende nog tijdens de oorlog nieuw opgebouwd te worden (*Brugsch Handelsblad*, 23 augustus 1996).

⁹⁴ Geboren te Oostkamp op 30 januari 1932.

⁹⁵ *Brugsch Handelsblad*, 1 augustus 1959.

⁹⁶ *Burgerwelzijn*, 28 augustus 1969. Het Nationaal Christelijk Middenstandsverbond heeft intussen de nieuwe naam Unizo gekregen.

Medard De Pauw en Maria Daveloose samen met hun zes kinderen bij hun gouden huwelijksjubileum in 1962 (Collectie familie De Pauw)

De vierde soldaat

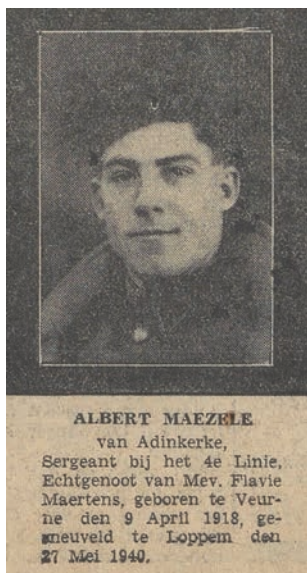
Buiten de drie soldaten die op slag werden gedood, werden er in de smidse De Pauw dus ook nog twee militairen gewond: de zwaar getroffen Benoni Roggen en de lichter gewonde Michel Catteeuw.

Lang dacht men dat Albert Maezele uit Adinkerke de soldaat was, die in de smidse De Pauw zwaar gewond werd en naar Zevenkerken was overgebracht. De vergissing was begrijpelijk. Op het ogenblik zelf had niemand zijn identiteit vastgesteld. Men wist te Loppem dus niet over wie het ging. Nadien verschenen in verschillende kranten (foto)lijsten van gestorven militairen. Daarin kwam Albert Maezele voor, met de vermelding dat hij op 27 mei 1940 te Loppem gesneuveld was.⁹⁷ Op die basis nam men aan dat hij de zwaar gewonde soldaat uit de smidse was. Dit bleek nochtans onjuist. Albert Maezele overleed wel in

⁹⁷ *Brugsch Handelsblad*, 13 juli 1940; *Burgerwelzijn*, 20 juli 1940; *De Poperingenaar*, 25 augustus 1940.

Zevenkerken op 27 mei 1940, maar hij werd gewond te Wevelgem tijdens de Slag aan de Leie op 24 mei 1940.⁹⁸

De zwaar gewonde soldaat die vanuit de smidse was weggevoerd, was Benoni Roggen uit Willebroek. Hij overleed de volgende dag in het hospitaal van Zevenkerken aan zijn verwondingen en werd op 31 mei 1940 begraven op de begraafplaats “De Roompot” bij de abdij, waar hij vandaag nog steeds rust.

Bericht over Albert Maezele in het Brugsch Handelsblad van 13 juli 1940

Docter in Brugge” om te zien of ze daar nog iets kon vernemen. Maar die

Zoals hierboven reeds vermeld, trok Irène Wittevrongel in het najaar 1940 op onderzoek uit om zoveel mogelijk te weten te komen over de dood van Benoni. De familie wilde heel graag weten wat zijn laatste woorden waren geweest. Uit haar brieven blijkt dat Irène verschillende malen naar de abdij van Zevenkerken trok om daarover meer te vernemen. Ze kwam terecht bij Pater Anselmus.⁹⁹ Hij kon zich echter niet herinneren wat Benoni nog zou gezegd hebben vóór hij stierf. Ook navraag bij andere paters leverde niets op. Irène mocht wel in een boek met aantekeningen over de gestorven soldaten kijken. Daar stond vermeld “*dat Hij bij zijn volle verstand was en dat Hij een stichtende dood gestorven is*”. Dit zag ze bij de andere soldaten niet staan en dat vond ze een hele troost.¹⁰⁰ Ze kreeg ook de bevestiging dat Benoni wel degelijk op 28 mei 1940 gestorven was (ook daar was onzekerheid over). Irène bezocht ook “*zijn militairen* Docter in Brugge” om te zien of ze daar nog iets kon vernemen. Maar die

⁹⁸ Zoals terecht vermeld in: CAERELS, M., *In de schaduw van de oorlog. Loppem tijdens WOII*, Loppem, 2011, p. 144-145

⁹⁹ De wereldse naam van Pater Anselmus was Maurice Veys. Hij was geboren te Brugge op 20 oktober 1892 als oudste zoon van dokter Eugène Veys van de Onze-Lieve-Vrouwkliniek te Sint-Michiels. Hij overleed op 24 mei 1968 als aalmozenier te Wez-Velvain (Henegouwen).

¹⁰⁰ Ze schreef ook aan de weduwe Roggen: “*Het leven kan wel hard zijn en ureed voor sommige mensen nietwaar, maar God zal eens U dubbel belonen later in den Hemel*”.

weigerde om aan haar inlichtingen te geven. Ze gaf wel zijn adres door aan de familie, zodat ze hem zelf rechtstreeks konden aanschrijven.¹⁰¹

Het valies met de spullen van Benoni dat bij de familie Wittevrongel stond, was meegenomen toen zijn eenheid op 27 mei 1940 rond 19u00 bevel kreeg om achteruit te trekken tot tegen Diksmuide. Niemand wist toen in Veldegem al wat er die namiddag te Loppem was gebeurd. Zijn kameraden namen zijn valies al mee en de familie Wittevrongel moest Benoni na zijn terugkeer zo vlug mogelijk nasturen. Op 29 mei 1940 – daags na de capitulatie – kwam dezelfde eenheid terug naar Veldegem, maar van het valies werd niet meer gesproken. Irène gaf aan de familie de naam door van de onderofficier van Benoni, die mogelijks meer zou weten.¹⁰² Hij was helemaal ontdaan toen hij vernam wat er intussen met Benoni was gebeurd.¹⁰³

De vijfde soldaat

De vijfde soldaat in de smidse De Pauw was de tweetalige beroepsrenner Michel Catteeuw. Hij was geboren te Wervik op 15 februari 1910, maar woonde in mei 1940 in Komen. Hij was daar op 7 oktober 1936 gehuwd met Esther Bruneel. Michel Catteeuw had zijn legerdienst gedaan in 1930 bij het Achtste Linierement.¹⁰⁴ Tijdens de mobilisatie werd hij overgeplaatst naar de Ontsmettingscompagnie van het Vervoerkorps van het Vierde Legerkorps, waartoe hij op 27 mei 1940 behoorde.

Catteeuw was destijds een bekend wielrenner. Hij had een aantal belangrijke wedstrijden gewonnen in Noord-Frankrijk (zoals Parijs-Amiens, Parijs-Hirson, Parijs-Cambrai, de Grand Prix de la Somme en het Circuit du Pas de Calais).¹⁰⁵

¹⁰¹ Het betrof dokter Albert Wodon (1893-1976), die als geneesheer verbonden was aan het Militair Hospitaal te Brugge.

¹⁰² Jos Stijnen, Donksteenweg 59 te Ekeren-Donk.

¹⁰³ Zie verder ook de levensbeschrijving van het dodelijk slachtoffer Benoni Roggen.

¹⁰⁴ Stamnummer 108.78607 (ARA2 – Centrale dienst van het stamboek – nr. 2.232.469).

¹⁰⁵ Zie bvb. in *Het Laatste Nieuws* van 19 juli 1940: "Michel Catteeuw is ook één van die stille jongens, welke men niet dadelijk opmerkt omdat zij niet luidruchtig doen en geen drukte maken. Maar vier, vijf jaar geleden was hij de renner die de meeste overwinningen behaalde in Frankrijk. Hij reed steeds in Noord-Frankrijk, hij was er schier onkloppbaar".

Hij werd dan ook de “Koning der NoordFransche Koersen” genoemd.¹⁰⁶ Het grootste gedeelte van zijn carrière reed hij bij de ploeg Terrot-Hutchinson. Wegens zijn verwondingen verbleef Michel Catteeuw van 27 mei tot 7 juli 1940 in het hulphospitaal nr. 25 te Brugge, waar hij behandeld werd door dokter Edmond Moens.¹⁰⁷ Hij genas, maar – tegen de eerste verwachtingen in¹⁰⁸ – betekende het opgelopen letsel toch het einde van zijn wielercarrière.¹⁰⁹ Hij begon een tabak- en fietsenhandel. Op 5 december 1961 liet hij weten nog altijd negatieve gevolgen te ondervinden van de op 27 mei 1940 opgelopen verwondingen. Michel Catteeuw overleed te Kortrijk op 10 januari 1992. Hij werd mee herdacht op de Sportabedevaart te Roeselare op 7 februari 1992.¹¹⁰

*Michel
CATTEEUW*

MICHEL CATTEEUW

KONING DER NOORDFRANSCHER KOESEN

nuut voorsprong; te Vervins (120 km.) in den sprint; te Arrès (110 km.) in den sprint; te Lucy-en-Artois (110 km.) met 2 minuten voorsprong; Omloop van het Nauw van Kales; 1e rit Arras-Boulogne (190 km.); 2e; 2e rit; Boulogne-Arras (258 km.) 2e; algemeen klassement; 1e; Parijs-Cambrai (190 km.) met 1 1/2 minuut voorsprong; te Guise (160 km.) in den sprint; Parijs-Hirson (210 km.) met 3 man zeven minuten vooruit; Grootte Prijs van Charleville (200 km.) met 2 man 3 minuten voorsprong.

Tien zegeprelen in min of meer belangrijke koersen in 't buitenland, ziedaar 'n prestatie waarop niet vele renners mogen bogen.

Verder was Catteeuw dit jaar nog eervol derde in Parijs-Rijssel, sloeg hij goed figuur in de Ronde van Catalonië, belegde hij ereplaatsen in de Schaaf Sels en in het Criterium van Avelghem, terwijl hij slechts door bandbreuk in het Criterium van Oostende eene zekere ereplaats verspeelde.

Velen die meer gerucht maken hebben dit seizoen niet gepresteerd wat de stadsgeenot van Jef Demuyssere verwezenlijkte.

Voor toekomstig jaar heeft Catteeuw zijn kontrakt met een Fransch rijwielhuis hernieuwd, waarvoor ook zijn vaste kameraad Oplinus verder C. Hendrickx en de Noord-Franschen Vanderdonck, Debruycker en Vaast zullen optreden.

CATTEEUW, in gezelschap van Dignef, in het stadspark van Barcelona, tijdens de Ronde van Catalonië 1934

4111 1934

Artikel over Michel Catteeuw, verschenen in het tijdschrift *Sportrevue* van 4 november 1934 (Collectie Patrick Arnou)

¹⁰⁶ *Sportrevue* van 4 november 1934.

¹⁰⁷ *Het Volk*, 25 juni 1940; *Algemeen Nieuws*, 27 juni 1940.

¹⁰⁸ Na zijn ontslag uit het hospitaal sprak *Volk* en *Staat* van 8 juli 1940 over “gezond als een bleeksken”.

¹⁰⁹ *Algemeen Nieuws*, 19 januari 1941: “De oorzaak is dat hij tijdens de oorlogsdagen erg gewond werd aan het rechterbeen (...). Thans baat hij een tabak- en rijwielwinkel in Komen uit en doet er goede zaken”.

¹¹⁰ *Brugsch Handelsblad*, 7 februari 1992.

De woning De Crock¹¹¹

Huwelijk van Gustave De Crock met Arsenia De Pauw op 23 januari 1905 (foto Edgard Surmont te Loppem) (Collectie Myriam De Keyser)

De burens van smid De Pauw waren kleermaker Gustave De Crock¹¹² en zijn kinderen Magdalena¹¹³, Germaine¹¹⁴, Jeanne¹¹⁵ en Pierre¹¹⁶. Ze woonden in een mooie woning in de Rijselsestraat¹¹⁷, waar ze naast de kleermakerij van vader ook nog een winkel hadden van glas en “gleiers”¹¹⁸.

Zelden werd een man tijdens zijn leven zo zwaar beproefd als vader Gustave De Crock. Zijn eerste huwelijk met Arsenia De Pauw¹¹⁹ was kinderloos gebleven. In oktober 1918 schulde hij met haar in de kelder van hun woning toen het pas bevrijde Loppem nog beschoten werd door de Duitsers vanuit Oostkamp.¹²⁰ Een obus trof die kelder, waarbij ze beiden ernstig gewond werden. Zij werden met een legerambulance weggevoerd. Arsenia De Pauw overleed in een militair hospitaal te Jonkers-

¹¹¹ Toen nummer B49 en thans Rijselsestraat 7.

¹¹² Geboren te Loppem op 10 juli 1871 als de zoon van Petrus De Crock en Rosalie Deruwe. Gustave De Crock stamde rechtstreeks af van Franciscus De Crock, die we in de volkstelling van 1748 terugvinden als kleermaker in Aartrijke. Diens zoon Albert vestigde zich eerst als kleermaker in Zedelgem en daarna in Loppem (allicht bij zijn tweede huwelijk in 1773 met Theresia Lekens, de dochter van de welgestelde herbergier van het tolhuis Heidelberg). Daarna waren er bijna 170 jaar lang kleermakers van de familie De Crock in Loppem.

¹¹³ Geboren te Loppem op 11 december 1921. Zij slaagde in september 1940 in de proef om hulpverleenster te worden bij het Rode Kruis van België. Mede uit liefdesverdriet koos zij er later voor om kloosterzuster te worden bij de Zusters van Liefde van Jezus en Maria in Gent (professie 20 augustus 1954). Zij kwam terecht in een instituut in Bouge-lez-Namur, dat zich o.a. richtte naar bijzonder onderwijs voor doven en de zorg voor mentaal gehandicapten.

hove op 20 oktober 1918.¹²¹ Gustave kon wel huiswaarts keren na lange verzorging in het militair hospitaal in Vinkem, maar hij hield wel een blijvende invaliditeit van 30% over aan zijn verwondingen.

Hij hertrouwde met Maria Casert.¹²² Eerst kwamen er drie dochters Magdalena, Germaine en Jeanne. Daarna volgde een tweeling: een jongen Pierre en een meisje Simonne. Weerom sloeg het noodlot toe. Het meisje stierf toen het acht dagen oud was.¹²³ Maria kon dit zwaar verdriet niet verwerken en haar geestes-toestand werd zorgelijk. Zij diende in oktober 1929 blijvend opgenomen te worden in de Onze-Lieve-Vrouw-kliniek in Sint-Michiels¹²⁴, waar ze op 10 juni 1937 overleed.¹²⁵ Al die tijd stond Gustave er alleen voor met zijn vier jonge kinderen. Gelukkig was er hulp van een ongehuwde nicht, Valerie Bonte uit Zedelgem.¹²⁶

¹¹⁴ Geboren te Loppem op 25 maart 1923. Germaine was een knappe studente en werd eerst onderwijzeres en daarna lerares in de normaalschool. Zij was één van de eerste vrouwen die ook na het huwelijk mocht blijven les geven in het katholiek onderwijs. Zij was stichtend lid van het Davidsfonds in Loppem. Zij huwde op 1 februari 1951 met Albert De Keyser uit Knokke en ging daar wonen. Er kwamen drie kinderen. Zij overleed te Brugge op 26 juli 2014.

¹¹⁵ Geboren te Loppem op 18 mei 1924. Jeanne was decennia lang kleuterleidster in Loppem. Zij was er ook stichtend lid van het Davidsfonds en van de V.B.J.B. (Vrouwelijke Boerenjeugdbond). Zij bleef ongehuwd en ging in 1982 met pensioen. Ze overleed te Brugge op 18 december 2007 en werd bijgezet te Loppem.

¹¹⁶ Geboren te Loppem op 29 april 1925. Pierre werd op 6 februari 1945 oorlogsvrijwilliger bij het 24e Fuseliersbataillon. Op 17 juli 1945 nam hij dienst in het Belgisch onderdeel van de Royal Air Force. Hij verliet het leger op 31 mei 1946 en ging naar de douane. Hij bleef ongehuwd en overleed te Brugge in november 1992. Hij was drager van Belgische en Britse onderscheidingen.

¹¹⁷ De woning werd gebouwd in 1872 na het huwelijk van Petrus De Crock (vader van Gustave De Crock) met Rosalie De Ruwe op 28 april 1870.

¹¹⁸ Porselein en aardewerk (tassen, borden, beelden, vazen, smoutpotten, enz.).

¹¹⁹ Geboren te Loppem op 16 juni 1882 als de dochter van Henri De Pauw en Leonie Van de Voorde. Zij was een volle nicht van smid Medard De Pauw te Loppem, die sinds haar huwelijk ook haar buurman was.

¹²⁰ ARNOU, P., BRAET, J., DENEVE, C. en DENYS, B., *Aartrijke, Loppem, Veldegem en Zedelgem tijdens de Grote Oorlog*, Gemeente Zedelgem, 2019, p. 226-227.

¹²¹ DENYS, B., "De burgerslachtoffers", in *Loppem in de Eerste Wereldoorlog*, Gemeente Zedelgem, 2018, p. 32-33. In het dossier oorlogsslachtoffer WO1 van Gustave De Crock bevindt zich een tekst van hem, die nieuwe gegevens verschaft over dit gebeuren (ARA - toegang F1920 - dossier burgerlijke oorlogsslachtoffers WO1 - nr. VC134465).

¹²² Geboren te Loppem op 13 juli 1889 als dochter van Charles Casert en Marie Louise Bogaert.

¹²³ Overleden te Loppem op 7 mei 1925.

¹²⁴ Na een voor Gustave De Crock bijna fataal voorval.

¹²⁵ Voor Gustave De Crock moet dit bijzonder bitter geweest zijn. Ook zijn jongere broer Leon De Crock was op 3 juni 1901 overleden in het Sint-Juliaansgesticht te Brugge, kort nadat Gustave verplicht was om voor hem gerechtelijke bescherming te vragen.

¹²⁶ Valerie Bonte was geboren te Zedelgem op 11 september 1879 als dochter van Andreas Bonte en Ludovica De Ruwe. Zij verloor haar vader toen ze drie jaar oud was. Haar enige zus Maria huwde met onderwijzer Leopold Seghers, die les gaf in de gemeenteschool te Zedelgem en in 1907 hoofdonderwijzer werd te Mesen. Valerie Bonte overleed te Loppem op 30 maart 1963.

Het gezin De Crock – Casert in de jaren twintig (Collectie Myriam De Keyser)

Op 69-jarige leeftijd kwam Gustave De Crock opnieuw terecht in een oorlog. Op 27 mei 1940 was hij na het middageten wat gaan rusten in de kelder van zijn woning.¹²⁷ Zijn oudste dochter Madeleine was aan het stikken in het atelier. Pierre was bij de burens en Jeanne bevond zich in de woonplaats. Buiten was Germaine bloemen aan het verplanten in de tuin. Omdat het voortdurende geronk van vliegtuigen haar toch bang maakte, kwam ze ook naar binnen.

Plots sloegen bommen in op de Rijselsestraat. Zoals gezegd, vatte hun woning vuur door brandende motorbrandstof uit het legervoertuig dat voor de deur stond. Alles werd donker in huis. De meisjes liepen naar buiten. Daar realiseerden ze zich dat vader nog in de kelder was. Germaine liep weer naar binnen: *“Door de winkel deur kwamen allerlei projectielen en roet op me af. Ik riep naar papa dat het huis brandde. Hij heeft geantwoord, maar ik heb het niet gehoord. Papa probeerde te ontsnappen langs het keldervenster, maar de ijzeren staven kon hij niet verwijderen met het materiaal dat hij in de kelder had. Ik ging op de voutetrap*

¹²⁷ Dezelfde kelder waar hij en zijn eerste echtgenote waren getroffen in oktober 1918.

zitten en wou de deur van de living afhaken om mij te beschermen en zo naar buiten te vluchten; die was veel te zwaar. Ik dacht dat het nu gedaan was met mij en ik bad mijn "Akte van Berouw". De projectielenregen stopte wat en ik liep naar de tuin". Al wenend trok ze naar de naastgelegen smidse De Pauw om hulp. Maar daar zag zij de gruwel die de bominslagen er zopas hadden aangericht. Intussen was Gustave De Crock er wel zelf in geslaagd om heelhuids buiten te geraken uit de kelder en de woning. Op het einde van de tuin zagen zij allen hoe hun ganse woning in de vlammen opging. Er heerste een complete chaos en brandweerhulp was onbeschikbaar.

Germaine had binnen een diepe snijwonde aan het voorhoofd opgelopen. Zij was ook gewond aan haar linker elleboog en rechter achillespees.¹²⁸ Zij zag zwart en was bebloed. Samen met haar oudste zus ging ze weer op zoek naar hulp: *"Ik klauterde over twee omheiningen, ik denk samen met tante Madeleine, en we kwamen terecht in de tuin van een groenten- en zaadwinkel, op de hoek van de Rijselstraat.*¹²⁹ *Wij zijn langs die tuin in het huis gegaan. Vandaar ben ik samen met Madeleine naar het bejaardenhuis gegaan.*¹³⁰ *Daar werden mijn wonden voorlopig verzorgd. Een geneesheer vond dat ik naar het Brugs Sint-Janshospitaal moest om mijn hoofdwonde te hechten. André Verhaeghe, een aannemer uit Loppem*¹³¹, *voerde mij met zijn auto naar Brugge. Twee juffrouwen Van Waesberghe waren ook mee. De juffrouwen Van Waesberghe waren burens van ons, van aan de overkant van de straat. Hun huis was onbewoonbaar geworden door de inslag van dezelfde brisantbom, als van ons huis (geen brand). Clara was een oog kwijt en Gertrude was licht gewond. Bij de rit naar Brugge moesten we een paar keer met de auto schuilen onder de bomen, omdat er gemitrailleerd werd. We werden goed verzorgd in het ziekenhuis. We zijn daar enkele dagen gebleven".*¹³²

¹²⁸ Hiervoor werd haar geen vergoeding als oorlogsslachtoffer toegekend (DAO – dossier burgerlijke oorlogsslachtoffers – nr. 302.494).

¹²⁹ Bij hovenier Victor Puype.

¹³⁰ Daar was een militaire medische hulppost ingericht (zie hiervoor).

¹³¹ Bouwondernemer André Verhaeghe was geboren te Loppem op 27 september 1900 en overleed er op 1 augustus 1980. Hij was gehuwd met Judith Catry.

¹³² Germaine De Crock verbleef in het Sint-Janshospitaal te Brugge van 27 mei tot 5 juni 1940. Zij werd er – net als Maurice De Pauw – behandeld door Dr. Désiré Van Caneghem.

Het gezin De Crock was alles kwijt.¹³³ Alleen enkele kleinere zaken konden gered worden: *“Uit de living is een tafel gered, die aan de randen wat verbrand was en een Christus buste met bijhorende twee vazen, in plaaster. De kelder is niet uitgebrand, daar waren o.a. de meest waardevolle juwelen verborgen: 2 gouden halskettingen en een gouden armband van mama, alsook de gouden zakhorloge met ketting van papa. In de veranda waren de tafel en twee biezen stoeltjes intact. In de twee kotjes en het toilet heeft het ook niet gebrand. In de kotjes was wat brandbaar was van op de zolder opgeslagen als voorzorg tegen brand door brandbommen. Normaal stonden onze fietsen in een kotje. Deze stonden nu op de voute, volgeladen voor het geval dat we zouden moeten vluchten. Die zijn ook opgebrand”*. Ze hadden alleen nog de kledij die ze aanhadden en wat wit ondergoed dat buiten in een houten kuip stond te weken alvorens gewassen te worden, en zo aan de brand ontsnapte.¹³⁴ Germaine was blij dat ze op dat ogenblik haar *“laatst nieuwe bordeaux schoenen”* aanhad, want zo waren die gered. Zestienjarige zus Jeanne was niet zo fortuinlijk. Ze *“weende en zei: “Mijn mooie, nieuwe blauwe rok””* ...

Uitgebrande woning De Crock (Collectie Myriam De Keyser)

¹³³ Toch verloren zij de moed niet. De oudste dochter Germaine slaagde in september 1940 in de proef om hulpverlenster te worden bij het Rode Kruis (*Brugsch Handelsblad*, 24 september 1940).

¹³⁴ *“Gelukkig hadden we buiten een houten kuip met wit ondergoed erin staan, dat stond te weken vooraleer te wassen. In die tijd weekte men het wit goed in sop van bruine zeep en soda. Men wreef de bruine zeep op de vlekken”*.

Ze hadden niets meer. Vader De Crock kon toen zelfs de kliniekrekening van zijn dochter Germaine niet betalen. Voorlopig trokken ze in bij zijn schoonbroer Leon Casert¹³⁵: *“Nonkel Leon had juist een groot kippenhok laten bouwen, dat uit twee plaatsen bestond. In de ene plaats werd er gewoond. In de andere plaats werd er geslapen door papa, Madeleine en Pierre. Ik sliep samen met nicht Margriet op de voute van de boerderij. Jeanne sliep bij een schoolvriendin, aan het station”*.¹³⁶

Korte tijd later konden ze even verder aan de overzijde van de straat het huis Rijksessestraat C8 huren. Ze startten er een nieuwe activiteit: *“In de gemeente mochten er twee zuivelwinkels zijn. Bij een melkventer was er een winkel en de gemeente stelde ons voor om ook een zuivelwinkel te openen. We verkochten melk en boter. Er moesten bonnetjes gegeven worden om melk te kunnen kopen. Van de melkerij in Oostkamp brachten ze dagelijks melk in grote kruiken en boter op bestelling. De melk werd gemeten met een inhoudsmaat en in een melkkruikje gegoten, die de klanten*

Gustave De Crock voor zijn nieuwe woning uit 1947 (Collectie Myriam De Keyser)

meebrachten. We kregen altijd wat meer melk dan bonnetjes voor het verlies bij het vergieten. Van boter kregen we ook wat meer. Zo hadden we meer dan voldoende melk en boter voor ons zelf. We gaven ook soms melk- en boterbonnetjes gratis weg o.a. aan een vriendin van mij, uit Kortrijk. Haar moeder was weduwe. Er werden er ook naamloos opgestuurd naar een hulpbehoevend gezin. Wanneer de Amerikanen¹³⁷ ons bevrijd hadden, verkochten we ook eierpoeder en chesterkaas uit Amerika¹³⁸”.

De brandverzekering dekte geen schade door oorlogsfeiten.¹³⁹ Gustave De Crock ging een lening aan van 10.000 frank om het gezin opnieuw te voorzien van het meest noodzakelijke meubilair, kledij en huisraad. De uitge-

¹³⁵ Leon Casert was gehuwd met Alida Famil en had toen een boerderij niet zover van het klooster Bethanië.

¹³⁶ Willy Van Waesberghe herinnert zich nog altijd hoe schrijnend hij het toen vond dat mensen in een kippenhok moesten gaan leven.

¹³⁷ Het waren de Canadezen.

¹³⁸ Chester is een Engelse kaas.

¹³⁹ Zie bvb.: *Répertoire pratique du droit belge*, Deel 1 (1949), v° Assurances terrestres, nrs. 146-148.

brande woning bleef gewoon staan.¹⁴⁰ Er waren geen financiële middelen om iets nieuws te bouwen. Hij kon wel een vergoeding wegens oorlogsschade vragen, maar daarop moest zeer lang worden gewacht. Een eerste voorschot van 50.000 frank kwam in 1946, en een tweede voorschot het jaar erop.¹⁴¹ Dit liet toe om het bouwen van een nieuw huis aan te vatten. Dit ging niet zonder ook een beroep te doen op de inkomsten van de dochters, die intussen in het onderwijs werkzaam waren. In 1947 werd de nieuwe woning betrokken. Gustave was toen al 76 jaar. Hij kon nog vier jaar in het nieuwe huis wonen en overleed er op 5 november 1951.

Gustave De Crock met zijn vier kinderen enkele jaren voor zijn overlijden (foto Marcel Vansteelant te Zedelgem) (Collectie Myriam De Keyser)

¹⁴⁰ De ruïne was zo aangetast dat ze niet meer kon worden gebruikt voor heropbouw.

¹⁴¹ De definitieve regeling gebeurde pas in 1950 en dekte zeker niet alle geleden schade (RAB - MB0001 Oorlogsschade West-Vlaanderen - dossier 3.000.359).

Het atelier Osselaere¹⁴²

Schuin tegenover de smidse De Pauw lag het atelier en de aanpalende woning van timmerman Henri Osselaere. Het atelier had twee verdiepingen: beneden was er opslag en boven stonden de machines voor de houtbewerking. Op het ogenblik van de bominslag waren Henri en zijn jongste zoon Marcel Osselaere daar beneden aan het werk. Verschillende bomscherven boorden zich door de gesloten poort van het atelier. Eén of meerdere daarvan ketsten binnen af tegen de muur en vlogen zo verder de werkplaats in. De sporen hiervan zijn op vandaag nog steeds te zien.

Atelier Osselaere op vandaag (© Johan Verplancke)

Henri Osselaere werd door een bomscherf geraakt in de buikstreek. Een ander projectiel raakte hem aan de pols. Hij was duidelijk ernstig gewond. De toen zeventienjarige zoon Marcel was slechts licht geraakt aan de arm. Aan de familie werd meegedeeld dat Henri werd afgevoerd naar het militair hospitaal van Zevenkerken. Toen Marcel Osselaere daar 's avonds op zoek ging naar zijn

¹⁴² Zie verder ook de levensbeschrijving van het dodelijk slachtoffer Henri Osselaere.

*Bidprentje Henri Osselaere
(Collectie Guy Osselaere)*

vader, kon men hem niet zeggen waar hij lag. Hij dwaalde er door de gangen, kamers en zalen die vol gekwetsten lagen. Men raadde hem aan om ook in de dodenkamer te kijken. Hij lichtte elk laken op en keek naar alle lijken. Maar ook daar lag zijn vader niet tussen. Uiteindelijk bleek dat die zich in het Sint-Janshospitaal te Brugge bevond.¹⁴³

Of zijn vrouw en kinderen Henri Osse-laere daar nog bij bewustzijn aangetroffen hebben, is niet geweten. Hij overleed daar op 5 juni 1940 om 7u00 in de morgen. Uit een attest van dokter Henri Van Lierde bleek dat hij een darmperforatie had opgelopen die uiteindelijk de dood veroorzaakte. Ook was zijn rechterpols gebroken.¹⁴⁴ Zijn grafzerk bestaat nog steeds op de begraafplaats te Loppem.

*Beschadiging aan de woning Osselaere
(Collectie Guy Osselaere)*

Het bombardement veroorzaakte ook heel wat materiële schade aan het atelier van Henri Osselaere en aan zijn naastgelegen woning.¹⁴⁵ De ruiten waren ingeslagen en ook binnen in de woning was er schade door luchtverplaatsing. Ook het metselwerk, schrijnwerk, daken en goten waren ernstig aangetast.¹⁴⁶

¹⁴³ Of Henri Osselaere onmiddellijk naar Brugge was gebracht, of eerst tijdelijk in Zevenkerken werd opgenomen en pas nadien naar Brugge werd gevoerd, kan niet meer uitgemaakt worden. Gustave Rotty bleef wel in Zevenkerken (zie verder).

¹⁴⁴ DAO - dossier burgerlijke oorlogsslachtoffers - nr. 311.854.

¹⁴⁵ Deze naastgelegen woning dateerde volgens de aangifte oorlogsschade van rond 1750 (RAB - MB0001 Oorlogsschade West-Vlaanderen - nr. 3.022.878).

¹⁴⁶ De regeling van de oorlogsschade gebeurde hier pas in 1956.

Bijzonder pijnlijk was dat er van de verwarring op 27 mei 1940 gebruik was gemaakt om bij het al zo zwaar getroffen gezin ook nog een fiets te stelen, die vijf jaar eerder 675 Belgische frank had gekost...

De juffrouwen Van Waesberghe

Naast het atelier van Henri Osselaere (én aan de overzijde van het huis De Crock) lag de woning Rijselsestraat C3.¹⁴⁷ In mei 1940 woonden daar de vier juffrouwen Van Waesberghe: Godelieve¹⁴⁸, Gertrude¹⁴⁹, Clara¹⁵⁰ en Lutgarde¹⁵¹. Zij waren allen ongehuwde dochters van smid Jan Van Waesberghe en van zijn vrouw Octavie Vandewalle uit de smidse en herberg Sint-Elooi op het dorp te Loppem.¹⁵²

Toen hun vader al op 57-jarige leeftijd op 14 februari 1907 overleed, zette hun moeder de zaak zelf verder. Voor de smidse deed ze eerst een beroep op smidseknechten tot de eigen zonen konden invallen. De herberg deed ze zelf, later met behulp van de groter wordende dochters. Dit bleef duren tot moeder op 22 september 1930 ook overleed. De zoon Valère huwde op 9 juni 1931 en zou nu alleen de zaak verderzetten. De zes ongehuwde kinderen die dan nog thuis woonden, verhuisden naar de statige woning Rijselsestraat C3, eigendom van Alphonse Maenhoudt uit Jabbeke.¹⁵³ Dit pand paalde achteraan aan de

¹⁴⁷ Thans Rijselsestraat 2.

¹⁴⁸ Geboren te Loppem op 23 augustus 1891. Zij overleed te Loppem op 6 januari 1945 aan een hartkwaal.

¹⁴⁹ Geboren te Loppem op 4 februari 1893. Zij overleed in de Sint-Jozefskliniek te Brugge op 15 november 1960 aan kanker.

¹⁵⁰ Geboren te Loppem op 10 augustus 1896. Zij overleed te Brugge op 19 juni 1973. Clara leefde dus het langst. Zij werd thuis dood op de divan gevonden door de familie.

¹⁵¹ Geboren te Loppem op 4 augustus 1903. Zij overleed te Loppem op 27 maart 1958 aan een hartaanval.

¹⁵² Jan Van Waesberghe was afkomstig van Oedelem. Hij trouwde in 1888 met Octavie Vandewalle, een dochter van de toen al overleden smid Louis Vandewalle van Sint-Elooi. Hij zette de smidse-herberg van zijn schoonvader verder. Jan Van Waesberghe en Octavie Vandewalle kregen twaalf kinderen, waarvan er 11 volwassen werden.

De moeder van Jan Van Waesberghe was Maria-Theresia De Groote, een dochter van de Zedelgemse smid Willem De Groote. Zij is mee vermeld op het herdenkingsplaat voor die familie aan de buitenzijde van de Sint-Laurentiuskerk te Zedelgem.

¹⁵³ De woning werd rond 1900 gebouwd door Emiel Blomme (herbergier van Heidelberg en houthandelaar) en zijn tweede echtgenote Julie Maenhoudt. Bovenaan de topgevel draagt een leeuw een schildje met hun initialen B(lomme)-M(aenhoudt). Het beeldje werd gemaakt door de toen vrij bekende Loppemse beeldhouwer Leopold Van Troostenberghe. Het huwelijk Blomme-Maenhoudt bleef kinderloos. Na het overlijden van Emiel Blomme viel het huis allicht toe aan Julie Maenhoudt. Na haar overlijden op 29 mei 1923 ging de woning naar haar broer Alphonse Maenhoudt uit Jabbeke, die er op 27 mei 1940 nog de eigenaar van was.

*Octavie Vandewalle (weduwe Jan Van Waesberghe) met zes dochters en haar jongste zoon
(Collectie Wilfried Hermy)*

koer van Sint-Elooi. Er werd een directe toegang gemaakt, zodat men bij elkaar binnen kon lopen zonder de straat op te moeten. Midden de jaren dertig woonden daar alleen nog de hierboven genoemde vier zusters¹⁵⁴, die levenslang zouden samenblijven.

De oudste zuster Godelieve was klermaakster (o.a. bekend voor rouwkledij). Vooral Clara hielp daarbij¹⁵⁵, maar ook de andere zusters staken een handje toe wanneer nodig. Lutgarde deed het huishouden. Opvallendst was het beroep van Gertrude, die bankbediende werd.¹⁵⁶ Zij had bij familie te

¹⁵⁴ Zus Walburga trouwde in 1932 en ging naar Brugge wonen. Broer André week in 1934 uit naar Beernem.

¹⁵⁵ In haar dossier oorlogsslachtoffer werd zij aangeduid als "hulpklermaakster" (RAB - toegang MB0001 - dossiers oorlogsschade West-Vlaanderen WO2 - nr. 3.026.550).

¹⁵⁶ Dit beroep werd door de burgemeester van Loppem geattesteerd op 4 november 1940 (DAO - dossier burgerlijke oorlogsslachtoffers - nr. 302.419). Gertrude was niet alleen filiaalhouder van de Kredietbank, maar ze was ook agente van een populaire spaarkas (Belgische Hypotheekmaatschappij en Spaarkas uit Antwerpen, later Ippa genoemd). Toen de Kredietbank hierover moeilijk begon te doen, werd de spaarkas op naam gezet van haar zuster Lutgarde. Na het overlijden van Lutgarde en Gertrude deed Clara de spaarkas verder tot einde 1970.

Godelieve, Gertrude, Clara en Lutgarde Van Waesberghe (Collectie Wilfried Hermy)

Meulebeke ervaring opgedaan met dit soort werk. Zo kon ze zelf starten met een filiaal van de Kredietbank, dat allicht ook het eerste Loppemse bankkantoor was.¹⁵⁷ Daartoe werd de voorste kamer rechts bij het binnenkomen van de woning gebruikt. Buiten de openingsuren van de bank werd dezelfde kamer ook gebruikt om te naaien.¹⁵⁸

Op 27 mei 1940 waren Gertrude en Clara bezig met naaien in die kamer vooraan tegen de straat. De bominslag bij de woning De Crock was ook maar een paar meter van hun woning verwijderd. De luchtverplaatsing zorgde ook hier voor een ware ravage. Ramen en deuren werden weggeblazen. Glas vloog overal rond. Clara werd ernstig gewond aan het hoofd ter hoogte van haar linker oog. Ze had tevens kwetsuren aan haar linkerschouder en rechtervoorarm. Ook Gertrude werd gewond aan het voorhoofd, de linkerbovenarm en de beide knieën, maar minder erg. Beiden kwamen eerst terecht in de medische hulppost die was opgericht in het Sint-Josephsgesticht te Loppem. Vandaar werden ze dan door André Verhaeghe naar het Sint-Janshospitaal te Brugge gevoerd (zie hiervoor). Clara werd er behandeld door oogarts Antoine De

¹⁵⁷ Dat bovendien ook over een eigen telefoonaansluiting beschikte.

¹⁵⁸ Links bij het binnenkomen lag het salon, bestaande uit twee plaatsen met een dubbele deur. Naar toenmalige gewoonte werd deze "beste" kamer omzeggens nooit gebruikt.

Jaeger. Haar linkeroog bleek definitief verloren. Zij kreeg een prothese, die goed zichtbaar was en die ze ook niet zo goed verdroeg. Er waren ook blijvende littekens. Voor het verlies van haar oog werd een invaliditeit van 40% toegekend. Gertrude – die lichter gewond was en enkel littekens overhield – kreeg geen vergoeding.

Beschadigde woning Van Waesberghe met ontbrekende vensters beneden, en de sporen die ook vandaag nog op de gevel te zien zijn (RAB2 (foto links) en © Johan Verplancke (rechts))

De vier zusters moesten ook op zoek naar een ander verblijf, want hun huurwoning was volledig onbewoonbaar ten gevolge van de bominslag. Zij vonden een tijdelijk onderkomen even verder in de straat aan dezelfde kant in het nummer Rijselsestraat C8bis.¹⁵⁹ Intussen bleef hun vroegere woning leeg staan. Ook hier was een uitkering voor oorlogsschade immers nog niet voor direct. Uiteindelijk verkocht Alphonse Maenhoudt het pand op 26 december 1945

¹⁵⁹ Huisnummer gebruikt door Clara Van Waesberghe in een brief van 28 december 1943 in haar dossier oorlogsslachtoffer. Er gebeurde op dat adres geen officiële inschrijving in het bevolkingsregister (RAB - toegang MB0001 - dossiers oorlogsschade West-Vlaanderen WO2 - nr. 3.026.550).

aan de overgebleven drie zusters Van Waesberghe.¹⁶⁰ Zij namen ook de vordering in oorlogsschade over en lieten het pand onmiddellijk herstellen.¹⁶¹ De vergoeding wegens oorlogsschade kwam er uiteindelijk pas in 1955.¹⁶²

Gustave Rotty

*Huisje Rotty langs de Rijselsestraat
(Collectie familie De Craemer)*

Heel wat verder in de Rijselsestraat woonde de ongehuwde Gustave Rotty alleen in een oud huisje. Het betrof een tweewoonst, waarvan hij de helft betrof. Het pand is sindsdien vervangen door een nieuwbouw.¹⁶³

We beschikken over bijzonder weinig informatie over wat er daar op 27 mei 1940 juist gebeurde.

Gesteld wordt dat hij in de deuropening van zijn schuurtje stond toen er een bom viel.¹⁶⁴ Hij werd zwaar gewond in de buikstreek. Men bracht hem over naar Zevenkerken. Hij overleed daar in de nacht van 27 op 28 mei 1940. Het juiste uur is niet bekend. De overlijdensakte die werd opgesteld door de gemeente Sint-Andries vermeldt: *"tusschen zeven en acht en twintigsten der maand Mei"*. Gustave Rotty werd op 30 mei 1940 op het kerkhof te Loppem begraven na een rouwdienst in de kerk.

¹⁶⁰ De oudste zuster Godelieve was intussen overleden op 6 januari 1945.

¹⁶¹ Op de buitenmuren van de woning zijn de sporen tot op vandaag te zien. In de schadevaststelling van 27 juni 1940 was sprake van een *"doorschoten voorgevel"* (Aangiften oorlogsschade 1940-1945 Loppem, GAZ).

¹⁶² RAB - MB0001 Oorlogsschade West-Vlaanderen - nr. 3.000.622.

¹⁶³ Toen B41, thans Rijselsestraat 39.

¹⁶⁴ DENYS, B., "De meidagen van 1940 te Loppem", *Zilleghem* 1995, nr. 2/71; CAERELS, M., *In de schaduw van de oorlog. Loppem tijdens WOII*, Loppem, 2011, p. 96. Zie verder ook de levensbeschrijving van het dodelijk slachtoffer Gustave Rotty.

Pasfoto Madeleine Borré (DAO)

Madeleine Vannevel-Borré

Eén huisnummer verder dan Gustave Rotty¹⁶⁵ woonden in de Rijksessestraat Camiel Vannevel en Madeleine Borré. Zij waren beiden afkomstig van Oostkamp, waar ze huwden op 9 juli 1923.¹⁶⁶ Nadat ze korte tijd in Sint-Andries woonden, kwamen ze einde 1924 naar Loppem.¹⁶⁷ Camiel was arbeider en Madeleine huisvrouw. Er waren twee dochters Simonne¹⁶⁸ en Cecile.¹⁶⁹

Op 27 mei 1940 viel er een bom op een achttal meter van hun huis. Zowel moeder Madeleine als de vijftienjarige dochter Simonne werden getroffen door bomscherven. Bij de dochter waren er eerder lichte kwetsuren aan de arm en een been. Erger was het gesteld met Madeleine. Een bombscherf had de basis van haar rechter duim zwaar getroffen. Zij werd naar het Sint-Janshospitaal te Brugge gebracht. De duim diende geamputeerd te worden “*tot aan zijne basis*”.¹⁷⁰ Ook na haar terugkeer uit het ziekenhuis had Madeleine nog langdurig medische verzorging nodig. Die werd verstrekt door de Oostkampse dokter Jos Maes met bijstand van de Loppemse vroedvrouw Maria Kerrebrouck. Gezien de kosten van het hospitaal en van de medische verzorging hoog opliepen diende noodgedwongen hulp te worden gevraagd om al deze rekeningen te kunnen betalen.

¹⁶⁵ Toen B40. De woning van Gustave Rotty had toen nummer B41 en de woning van Henri Vande Kerkhove B38 (de nummering liep op naar het dorp toe).

¹⁶⁶ Camiel Vannevel was geboren te Oostkamp op 18 december 1897 als zoon van Adolphe Vannevel en Idalie Dewulf. Magdalena Borré was daar eveneens geboren op 28 december 1899 als dochter van Gustaaf Borré en Emiliana Maertens.

¹⁶⁷ Eerst woonden zij te Loppem op een ander adres, maar in 1937 verhuisden zij naar de Rijksessestraat B40.

¹⁶⁸ Simonne Vannevel was geboren te Sint-Andries op 14 augustus 1924. Ze huwde in 1953 met Marcel Billiau uit Oudenburg. Ze overleed te Oostende in april 1967 en ligt samen met haar man begraven te Oudenburg.

¹⁶⁹ Cecile Vannevel werd geboren te Loppem op 20 mei 1933 en huwde in 1953 met Gabriël Vyncke.

¹⁷⁰ Attest van dokter Jos Maes uit Oostkamp van 14 augustus 1940 in het dossier oorlogsslachtoffer van Madeleine Borré (DAO – dossier burgerlijke oorlogsslachtoffers – nr. 302.420).

Gemeente Loppem
Kanton Brugge
Provincie West-Vlaanderen.

De ondergetekende Madeleine Borré
echtgenoot van Camille Van Nevel geboren
te Oostcamp 28de December 1899 wonende te
Loppem Rijsselstraat nr 40. verklaard bij
deze dat op Maandag 31de Mei 1940.
eene vliegtuig gevallen is op een 8 tal me-
ters van het huis, dat ik bewoon. ik werd
door de scherven getroffen die mij gansch
mijnen rechterduim afgerukt hebben
Ik doe dus eene eerbiedige aanvraag
tot het bekomen van een invaliditeitspensioen

Loppem, den 26de Augustus 1940.
Madeleine Borré

Aanvraag Madeleine Borré voor invaliditeitspensioen (GAZ)

Het gezin had ook behoorlijk wat materieel nadeel opgelopen door de bominslag. Er was niet alleen schade aan de woning en aan de inboedel, maar ook veel landbouw-”allaam”, het hennenhok en het duivenhok waren vernield. Twaalf kippen en tien duiven overleefden de bom niet. Daarnaast ging ook 150 kg. rogge verloren.¹⁷¹ Nu lijkt dit alles misschien vrij futiel, maar in die tijd vormde dit een zware dobber voor die mensen.

Het gezin Vannevel-Borré verliet Loppem in november 1949 en ging in de Wellingstraat te Beernem wonen. Madeleine Borré werd voor het verlies van haar duim een invaliditeit van 25% toegekend.¹⁷² Blijkbaar leerde ze zich wel behelpen zonder rechter duim. Als gepensioneerde was ze te Beernem immers heel actief als gaaibolster.¹⁷³ Zij overleed einde 1987 en rust met haar echtgenoot Camiel Vannevel op de begraafplaats te Beernem.

¹⁷¹ Aangiften oorlogsschade 1940-1945 Loppem, GAZ.

¹⁷² Later verhoogd naar 30%.

¹⁷³ *Brugsch Handelsblad*, 6 augustus 1966 en 30 maart 1974.

Andere militaire gewonden

Marcel Osselaere herinnerde zich ook dat er bij de bomaanval van 27 mei 1940 nog heel wat meer militairen gewond geraakten. Het stikte op dat ogenblik immers van de Belgische soldaten op het dorp te Loppem. Zij verbonden zelf hun wonden en gebruikten daarbij onder meer afgescheurde gordijnen...¹⁷⁴

Ook veel louter materiële schade

Het bombardement van 27 mei 1940 zorgde ook bij heel wat andere Loppemse inwoners voor materiële schade. Het gemeentebestuur zamelde de aanvragen tot vergoeding in. In het dossier dat zich thans in het Zedelgemse gemeentearchief bevindt¹⁷⁵, vinden we in de Rijselsestraat nog¹⁷⁶ aanvragen van Karl van Caloen (voor het Wit Huis en de naastgelegen hoeve bewoond door Camille Strubbe en Martha Popelier – Rijselsestraat B45 en B46¹⁷⁷), Henri Vande Kerckhove (landbouwer – Rijselsestraat B38¹⁷⁸), de Commissie van Openbare Onderstand te Loppem¹⁷⁹ (Rijselsestraat C6¹⁸⁰ – toen gehuurd door Emiel D'haenekindt en Lydy Beuselinck¹⁸¹), Jean Baptiste en Nathalia Jonckheere (broer en zus – Rijselsestraat C7¹⁸²), André Demeyer en Laura Verhaeghe (loodgieter – Rijselsestraat C9¹⁸³) en Juliaan Vandeputte en Madeleine Logghe (kapper – Rijselsestraat C11¹⁸⁴). Vooral daken en ramen waren beschadigd, maar waar de bommen dichtter waren gevallen, waren er ook zwaardere vernielingen. Op het dorp zelf was er schade aan de kerk¹⁸⁵, aan de pastorie¹⁸⁶, aan het “jong gebouwd” gemeentehuis en het erachter gelegen “huisbewaardershuis”,

¹⁷⁴ DENYS, B., “De meidagen van 1940 te Loppem”, *Zilleghem* 1995, nr. 2/53-56.

¹⁷⁵ Aangiften oorlogsschade 1940-1945 Loppem, GAZ.

¹⁷⁶ Buiten de beschadigingen aan de panden, die hiervoor reeds werden besproken.

¹⁷⁷ Karl van Caloen diende ook nog een aangifte in voor schade door bommen aan de bossen van zijn kinderen.

¹⁷⁸ Thans Rijselsestraat 41.

¹⁷⁹ Voorloper van het huidige OCMW.

¹⁸⁰ Thans Rijselsestraat 8.

¹⁸¹ In 1947 verkocht aan Maurice Demeyer en zijn echtgenote Germana Rotty.

¹⁸² Thans Rijselsestraat 10.

¹⁸³ Thans Rijselsestraat 14. De aangifte vermeldt dat de bommen vielen op 10 meter.

¹⁸⁴ Thans Rijselsestraat 18.

¹⁸⁵ DENYS, B., “Quo Vadimus? De vlucht van een aantal Bredanaars in de meidagen van 1940”, *Zilleghem* 1995, nr. 3/112, voetnoot 40. De schade aan de kerk (vooral ramen) werd ook vermeld in een brief van de gemeente Loppem van 11 juni 1940 (Briefwisseling 1940 Loppem, GAZ).

¹⁸⁶ Zie ook de beschrijving van de schade in de pastorie in het dagboek Burgers.

alsook bij Honoré De Cock (wagenmaker - Dorp A3¹⁸⁷), Elodie Mortier (weduwe Camille Osselaere¹⁸⁸ - Dorp A6¹⁸⁹) en Victor Puype en Felicie Hahn (hovenier - Dorp B54¹⁹⁰).

Jean van Caloen meldde schade aan het Groot Kasteel en aan het park, én ook aan de woningen van zijn hovenier Leopold Maes¹⁹¹ en van zijn chauffeur Alfons Herpoel¹⁹². Er waren daar zeven bommen gevallen. Ook op het Pastoriegoed (B21), dat werd uitgebaat door Emma D'Hooghe (weduwe Hector Timmerman), was er schade en waren er o.a. drie runderen gestorven door een bominslag.¹⁹³ Even verder langs de Steenbrugsestraat werden de vier woningen die ook toebehoorden aan Henri Osselaere¹⁹⁴ en zijn echtgenote Adronie Lippens¹⁹⁵, beschadigd door een bom die daar in de buurt was gevallen. Op de Veldhoek¹⁹⁶ waren er bominslagen bij Amedée Debusschere en Maria De Vos (A/115) en bij Jules De Vooght (landbouwer - A/118)¹⁹⁷. Kloosterzuster Elisabeth de Thibault de Boesinghe deed aangifte wegens oorlogsschade aan twee woonsten¹⁹⁸ en een schuur aan de Ruddervoordsestraat.¹⁹⁹

¹⁸⁷ Thans Dorp 3.

¹⁸⁸ Camille Osselaere was een jongere broer van Henri Osselaere, die dodelijk gewond werd op 27 mei 1940 (zie hiervoor).

¹⁸⁹ Lag links van het gemeentehuis. Reeds langer gesloopt.

¹⁹⁰ De herstelfactuur van schilder Florimond Casert van 25 juni 1940 voor het huis van Victor Puype maakt ook melding van schade aan de ruiten van de woningen Misseeuw en Belleghem. De woning waar Victor Puype woonde is gesloopt.

¹⁹¹ Leopold Maes was sinds 1923 hovenier op het Groot Kasteel. Hij was afkomstig van Sinaai en was gehuwd met Marie Coleta De Baere uit Waasmunster.

¹⁹² Joseph Herpoel kwam na zijn huwelijk in 1927 met Irena Declodt naar Loppem wonen. Hij werd chauffeur van de familie van Caloen van het Groot Kasteel.

¹⁹³ In een brief van 22 juni 1940 meldde de gemeente Loppem ook omgekomen dieren ten gevolge van oorlogsfeiten. Er werd aan toegevoegd: "*De dierenlijken werden ter plaatse gedolven*" (Briefwisseling 1940 Loppem, GAZ).

¹⁹⁴ Henri Osselaere werd zelf dodelijk gewond op 27 mei 1940 (zie hiervoor).

¹⁹⁵ Gelegen aan de overzijde van het Smisje. Deze vier woningen zijn intussen gesloopt en vervangen door nieuwbouw.

¹⁹⁶ Wijkje gelegen achter de abdij van Zevenkerken tegenaan de grens met Zedelgem.

¹⁹⁷ Jules Devooght was ook de vader van Leon Devooght, één van de twee Loppemse militairen die sneuvelden tijdens de Achttiendaagse Veldtocht.

¹⁹⁸ Gebruikt voor "*werkvolk*" op de hofstede Vanden Abeele en er samen mee verpacht.

¹⁹⁹ In de aangifte werd vermeld dat de oorzaak van de schade lag in een "*vliegerbeschieting op 27 mei 1940*", maar in het schadebestek zelf werd vermeld: "*door het werpen der bommen*".

In een brief van 14 augustus 1940 meldde de gemeente Loppem ook dat er op haar grondgebied door bommen 0,07 ha. “beeten”; 0,05 ha. haver; 0,03 ha. aardappelen; 0,04 ha. rogge en nog een beperktere oppervlakte aan andere vruchten waren vernield.²⁰⁰

Wilden de Duitsers de koning treffen?

Herhaaldelijk werd het vermoeden geuit dat de Duitsers bij hun bomaanval op Loppem op 27 mei 1940 de bedoeling hadden om de koning te treffen. Zo lezen we in het dagboek Burgers: “*Ze hebben het zeker op de Koning gemunt, want ze blijven maar rondcirkelen.*” Ook in de *Geschiedenis van Loppem* werd de vraag gesteld: “*Vermoedden de Duitsers dat de legerleiding zich bevond op Loppem?*”²⁰¹

Het is echter de vraag of dit klopt. Het bombardement op Loppem van 27 mei 1940 stond zeker niet alleen. Ook elders in West-Vlaanderen werden er die dag zware bombardementen uitgevoerd, die mensenlevens vergden (bvb. Poperinge, Diksmuide, Torhout, Brugge, enz.). Wellicht wilden de Duitsers hiermee zware druk uitoefenen op de Belgen om zich over te geven. Het lijkt dus niet zeker dat de Duitsers met het bombardement op Loppem de koning wilden treffen (die ook al enkele dagen weg was uit Loppem).

Bovendien werd o.a. door Germaine De Crock bevestigd dat er zich toen meerdere Belgische legervoertuigen in de Rijselsestraat bevonden, terwijl er zeker ook heel wat Belgische soldaten aanwezig waren. Dit op zich kan al een voldoende doelwit geweest zijn om de Duitse vliegtuigen ertoe te bewegen daar hun bommen los te laten.

²⁰⁰ Briefwisseling 1940 Loppem, GAZ.

²⁰¹ VERVENNE A. en DHONDT, A., *Geschiedenis van Loppem*, Loppem, Heemkundige Kring, 1974, p. 157.

III. De dodelijke slachtoffers van 27 mei 1940

Henri Osselaere

Henri Osselaere was één van de twee dodelijke burgerslachtoffers van het bombardement van 27 mei 1940 op de Rijselsestraat te Loppem. Hij was geboren te Loppem op 3 juli 1874. Zijn vader Hippolyte Osselaere²⁰² was in 1870 te Loppem komen wonen met zijn kersverse bruid Anna Theresia De Jaegher uit Jabbeke. Zij stierf echter zeer kort daarna en Hippolyte hertrouwde op 8 oktober 1873 met Juliana Van Ryckeghem.²⁰³ Zij was de dochter van Pieter Van Ryckeghem, opzichter van de familie van Caloen van het Groot Kasteel. Uit dit tweede huwelijk van Hippolyte Osselaere werden drie kinderen geboren, waarvan Henri de oudste was. Na hem volgden Camille, geboren te Loppem op 27 jui 1877²⁰⁴, en Maria, geboren te Loppem op 11 mei 1883²⁰⁵.

Vader Hippolyte Osselaere was heel ondernemend.²⁰⁶ Hij groeide in korte tijd uit van timmerman tot aannemer van grote bouwwerken. Zijn naam verscheen regelmatig in de kranten als deelnemer aan belangrijke openbare aanbestedingen, zoals voor de bouw van de gemeentescholen in Zedelgem (1878)²⁰⁷, Blankenberge (1879) en Oudenburg (1881), voor de kerk van Knesselare (1883), de stationsgebouwen van Loppem en Zedelgem (1883) en voor de restauratie van de stadshallen en het belfort te Nieuwpoort (1881). Hij kwam daarbij meermaals in concurrentie met Louis Bulckaert, de andere Loppemse aannemer van grote werken uit die tijd. Naast het uitvoeren van de eigenlijke bouwwerken, leverde hij ook meubilair, zoals voor scholen.

²⁰² Geboren te Oedelem op 23 juli 1846 als zoon van Pieter Osselaere (°Oostkamp, 17 februari 1813 – † Oedelem, 23 mei 1848) en van de Oedelemse herbergierster Cecilia Lycke (° Oedelem, 10 april 1813 – † Oedelem, 5 december 1888).

²⁰³ Geboren te Loppem op 23 maart 1847 en er overleden op 15 december 1918.

²⁰⁴ Camille Osselaere overleed te Brugge op 7 mei 1935. Hij huwde op 23 februari 1922 te Loppem met Elodie Mortier (°Pittem 31 januari 1877 – † Loppem 9 mei 1961). Zij bleven wonen in de ouderlijke woning van Camille (en Henri) op het dorp. Deze woning liep eveneens materiële schade op door het bombardement van 27 mei 1940 (zie hiervoor).

²⁰⁵ Maria Osselaere overleed als bijna zesjarig kind te Loppem op 4 februari 1889.

²⁰⁶ Hij was ook een neef van Coleta Osselaere, die gehuwd was met het Zedelgemse liberale gemeenteraadslid Louis Monbailliu, herbergier in het Zedelgemse gemeentehuis en sierteeltkweker te Zedelgem.

²⁰⁷ Waar hij ook de laagste prijs had, zijnde 29.330 Belgische frank voor het schoolhuis en de klassen en 4.830 Belgische frank voor het schoolmeubilair.

Zijn echtgenote Juliana Van Ryckeghem baatte de herberg “*Burgerwelzijn*” uit, die pal op het dorp te Loppem lag.²⁰⁸ Hippolyte en zij hadden dit pand gebouwd kort na hun huwelijk op grond die zij in 1875 in erfpacht (“*cijns*”) namen van baron van Caloen. Beide zaken floreerden goed, zowel het aannemersbedrijf als de herberg. Tussen 1882 en 1884 zetten ze nog een stap verder. Zij kochten een groot perceel grond aan, dat langs de Stationsstraat lag en achteraan ook paalde aan de huidige Kattestraat. Daar bouwden ze vooraan voor zichzelf een ruime woning en een “*werkwinkel*” voor de zaak. Achteraan bouwden ze drie aan elkaar palende woningen aan de Kattestraat. Eén daarvan was bedoeld als herberg.

Toen sloeg het noodlot toe. Hippolyte overleed op 2 augustus 1885, nauwelijks 39 jaar oud. Dit was een mokerslag voor zijn gezin. Henri Osselaere was toen elf jaar oud. Zijn broer Camille en zijn zuster Maria waren acht en twee jaar oud. Het bouwbedrijf moest worden stopgezet in erg ongunstige omstandigheden. De aangegane leningen dienstig om de groei van de voorbije jaren te financieren, moesten worden terugbetaald. Alles moest openbaar worden verkocht...

Op deze verkoop werden de gebouwen van de herberg “*Burgerwelzijn*” aangekocht door Louis Van Ryckeghem. Hij was de broer van de weduwe Juliana Van Ryckeghem. Hij kocht wel niet aan voor zichzelf, maar voor baron van Caloen, van wie Louis Van Ryckeghem de opzichter was geworden (in opvolging van zijn vader). Zo kon de weduwe daar blijven wonen met haar drie kleine kinderen. Baron van Caloen kwam dus tussen om de zuster van zijn opzichter te helpen in deze erg penibele situatie. Juliana Van Ryckeghem trad op 10 februari 1887 opnieuw in het huwelijk met kuiper August De Graeve, die zo de stiefvader werd van Henri Osselaere. Maar nog was het leed niet voorbij. Henri Osselaere verloor in 1889 zijn zusje Maria op zesjarige leeftijd. Hij zou later zijn eigen dochter haar naam geven.

In de bevolkingsregisters van 1890 vinden we bij Henri Osselaere ook het beroep “*kuiper*” vermeld, net als zijn stiefvader. Allicht heeft August De Graeve

²⁰⁸ Gelegen naast het latere gemeentehuis en sinds langer verdwenen (Zie: HERMY, W. en DENEVE, C., *Wandeling langs de herbergen van het oude Loppem 1900-1914*, Zedelgem, Gemeentebestuur, 2022, p. 51-52).

Huwelijksportret Adronie Lippens en Henri Osselaere – 20 juni 1911 te Loppem (Collectie Guy Osselaere)

hem dit aangeleerd. In latere documenten worden zowel stiefvader August als zijn stiefzonen Henri en Camille vermeld als schrijnwerker. De kuiper had blijkbaar zijn activiteiten verbreed, én dit te samen met zijn stiefzonen.

Op 20 juni 1911 trad Henri Osselaere in het huwelijk met Adronie Lippens. Zij was de dochter van Jan Baptist Lippens en Leonie Vandekerckhove uit de herberg “Het Gemeentehuis” (waar toen ook het gemeentehuis van Loppem was gevestigd).²⁰⁹ Adronie was geboren te Loppem op 3 juni 1890 en was bij haar huwelijk net 21 jaar. Henri stond op het punt om 37 jaar te worden. Met Adronie Lippens deed Henri Osselaere geen slechte zaak. Naast de herberg “Het Gemeentehuis” bezat

de familie Lippens nog diverse andere eigendommen te Loppem.

Het jonge gezin van Henri en Adronie betrok eerst een aparte woonst nabij het “Burgerwelzijn”.²¹⁰ Op 11 januari 1913 kochten August De Graeve en Juliana Van Ryckeghem de vroegere herberg “De Universiteit” op het dorp te Loppem.²¹¹ Henri en Adronie gingen er wonen. Het verhoogde gedeelte vooraan (het vroegere herberglokaal op de hoek van het Dorp en de Rijselsestraat) werd veranderd in een kruidenierswinkel, die door Adronie werd uitgebaat. Het lagere middelste gedeelte langs de Rijselsestraat bleef woonhuis en in het verste gedeelte kwam het atelier van Henri als zelfstandig timmerman. Na het

²⁰⁹ Thans herberg Sint-Maarten, Dorp 8 te Loppem. Jan Baptist Lippens en Leonie Vanderkerckhove kregen dertien kinderen, waarvan er twee levenloos werden geboren en er acht zeer jong stierven (de meeste in het eerste levensjaar).

²¹⁰ In het bevolkingsregister 1911-1920 droeg het “Burgerwelzijn” het nummer A6. Henri Osselaere woonde dan met zijn jong gezin in de woning A7.

²¹¹ De laatste uitbaatster Philomena Ryde (weduwe Emile Taveirne) was op 15 januari 1912 overleden (VERVENNE, A., *Oude hoeven, herbergen en molens en hun bewoners te Loppem*, Loppem, Heemkundige Kring, 1976, p. 143).

overlijden van moeder Juliana Van Ryckeghem te Loppem op 15 december 1918 werden Henri en Adronie eigenaar van het ganse pand. Zij lieten het voorste winkelgedeelte nu renoveren in de stijl van de tijd.²¹² Het ateliergedeelte werd volledig vernieuwd. Het middelste lagere woongedeelte bleef voorlopig nog behouden.

In het gezin van Henri Osselaere en Adronie Lippens kwamen vier kinderen. Het eerste kind Maria was een meisje, dat naar de overleden zuster van Henri Osselaere werd genoemd.²¹³ Daarna volgden de zonen Etienne²¹⁴, Joseph²¹⁵ en

Het gezin Osselaere-Lippens met kinderen (van links naar rechts: zoon Etienne, zoon Joseph, vader Henri, moeder Adronie, dochter Maria) - circa 1921 (Collectie Guy Osselaere)

²¹² Het is onjuist dat – zoals Alban Vervenne vermeldde in zijn boek *Oude hoeven, herbergen en molens en hun bewoners te Loppem* – dit voorste gedeelte volledig werd gesloopt. Een vergelijking van de huidige plaats van de muurankers met deze die te zien zijn op oude foto's toont dit aan (ze zitten nog identiek op dezelfde plaats).

²¹³ Maria Osselaere werd geboren te Loppem op 18 augustus 1912 en overleed te Meulebeke op 20 april 2002. Zij huwde met Marcel Lietaert. Er kwamen twee kinderen: Annie en Yolande.

²¹⁴ Etienne Osselaere werd geboren te Loppem op 20 maart 1914. Hij huwde met Yolanda Decuyper. Er kwamen twee kinderen: Willy en Diane.

²¹⁵ Joseph Osselaere werd geboren te Loppem op 3 april 1918 en overleed te Brugge op 13 april 2006. Hij werd broeder Xaveriaan en gaf o.a. les in de Sint-Leoschool te Zedelgem.

Marcel²¹⁶. Henri streefde er niet naar om zijn zelfstandige zaak echt groot uit te bouwen.²¹⁷ Hij deed vooral lokaal werk, maar toch ook van een zekere omvang. Zo bouwde hij samen met Etienne Dewispelaere het nieuwe gemeentehuis te Loppem in 1938-1939 (zie verder). Het was in zijn eigen atelier dat Henri dodelijk getroffen werd bij het bombardement van 27 mei 1940.

Marcel Osselaere (Collectie Guy Osselaere)

Na zijn overlijden bleef zijn weduwe Adronie Lippens te samen met de zonen Etienne en Marcel in het huis wonen. Etienne nam de aannemingszaak van zijn vader over. Het oude woongedeelte dat op 27 mei 1940 erg beschadigd was geworden, werd vervangen door een nieuwbouw. Etienne verhuisde met zijn gezin naar Antwerpen. Marcel huwde met Marie-José Stove uit Izegem en zij bleven met hun kinderen in de ouderlijke woning. Marie-José nam de winkeluitbating over. Adronie Lippens overleed te Loppem op 5 augustus 1962.

Gustave Rotty

Gustave Rotty werd geboren te Loppem op 1 november 1877 als voorlaatste van de zeven kinderen in het gezin van Karel Rotty en Rosalie Constant. Het gezin Rotty woonde toen een goed jaar terug in Loppem.

Zowel de vader als de moeder van Gustave Rotty hadden het tot dan toe helemaal niet gemakkelijk gehad. Karel Rotty – de vader van Gustave – was

²¹⁶ Marcel Osselaere werd geboren te Loppem op 6 april 1923 en overleed te Oostkamp op 5 mei 2017. Hij was gehuwd met Marie-José Stove. Er kwamen vier kinderen: Nadine, Guy, Nicole en Kristiaan.

²¹⁷ Het slecht afgelopen verhaal van zijn vader had allicht tot grote voorzichtigheid geleid.

geboren te Wingene op 12 april 1834.²¹⁸ Zijn vader stierf toen Karel tien jaar oud was.²¹⁹ Hij liet een echtgenote met vier minderjarige kinderen na.²²⁰ Zij moest zien rond te komen van wat ze als spinster kon verdienen. Drie jaar later overleed ook zij en Karel bleef als volle wees achter. Nog geen volle achttien jaar oud, verhuisde hij in februari 1852 naar Sint-Michiels. Hij werd er knecht op de hoeve van Isabelle Deloof.²²¹ Karel bleef daar zeven jaar. Op 11 juni 1859 vertrok hij naar de stad Gent. Dit stadsavontuur was van korte duur. Op 11 augustus 1860 werd hij te Loppem knecht op de hoeve Oosthille van Bernard Vandewalle.²²² Op 2 juni 1864 huwde hij te Loppem met Rosalia Constant.²²³

Ook zij had het niet gemakkelijk gehad. Geboren uit een kinderrijk gezin, was zij op zestienjarige leeftijd al vertrokken naar het Waalse Herstal, waar ze onderdak vond bij de ook van Loppem afkomstige Jean Baptiste Vandamme jr.²²⁴ Zij kwam terug naar Loppem in 1861 en huwde drie jaar later met Karel Rotty. Op dat ogenblik was ze kantwerkster. Het gehuwde koppel verhuisde in mei 1865 naar Oostkamp, waar het eerste kind geboren werd.²²⁵ Kort nadien keerden zij terug naar Loppem. Het jaar 1866 bracht nieuwe problemen. De zuster van Rosalia – Justine Constant – was na haar huwelijk begin 1865 naar Noord-Frankrijk verhuisd, waar zij in mei 1865 in Marcq-en-Baroeul beviel van een zoontje Pieter. Zij werd echter ziek en kwam terug om in Loppem te sterven op 2 september 1866. Haar éénjarig zoontje bleef bij Karel en Rosalia te Loppem wonen, terwijl de vader terugkeerde naar Frankrijk, waar hij in 1868

²¹⁸ De voorouders van Karel (en Gustave) Rotty woonden in de achttiende eeuw in Tielt, maar in het begin van de negentiende eeuw verhuisde de familie naar Wingene.

²¹⁹ Joseph Rotty werd geboren te Wingene op 7 april 1794 en overleed te Wingene op 10 februari 1844. Hij was gehuwd met Joanna Lahousse, geboren te Oostkamp op 30 mei 1796 en overleden te Wingene op 16 december 1847.

²²⁰ In totaal waren er in het gezin minstens acht kinderen, waarvan er ook minstens twee op jonge leeftijd stierven.

²²¹ Isabelle Deloof was de weduwe van Pieter Bauwens, overleden te Sint-Michiels op 5 februari 1848.

²²² Sinds 1 januari 1971 gelegen op het grondgebied van de stad Brugge (Heidelbergstraat 227 Sint-Michiels).

²²³ Zij was geboren te Loppem op 25 juli 1840 als dochter van Jacobus Constant en Anna Blondeel. Zij was een afstammeling van de Loppemse timmerman Martinus Blondeel, die we terugvinden in de volkstelling van 1748.

²²⁴ Jean Baptiste Vandamme jr. (° Loppem 18 augustus 1811) was de zoon van de gelijknamige Loppemse veldwachter en van Adelaide Braem (zie ook nog verder). Hij was op 31 december 1853 vertrokken van Loppem naar Herstal. Hij kwam op 10 september 1864 terug naar Loppem om daar een kleine maand later te sterven op 8 oktober 1864.

²²⁵ Zij woonden te Oostkamp in de woning G32/3.

opnieuw huwde. In 1869 trokken Karel Rotty en Rosalia Constant ook naar Marcq-en-Baroeul. Maar het volgende jaar keerden ze terug naar Snellegem. In 1876 woonden ze dan terug in Loppem, waar hun zoon Gustave op 1 november 1877 geboren werd.

Bidprentje Gustave Rotty (GAZ)

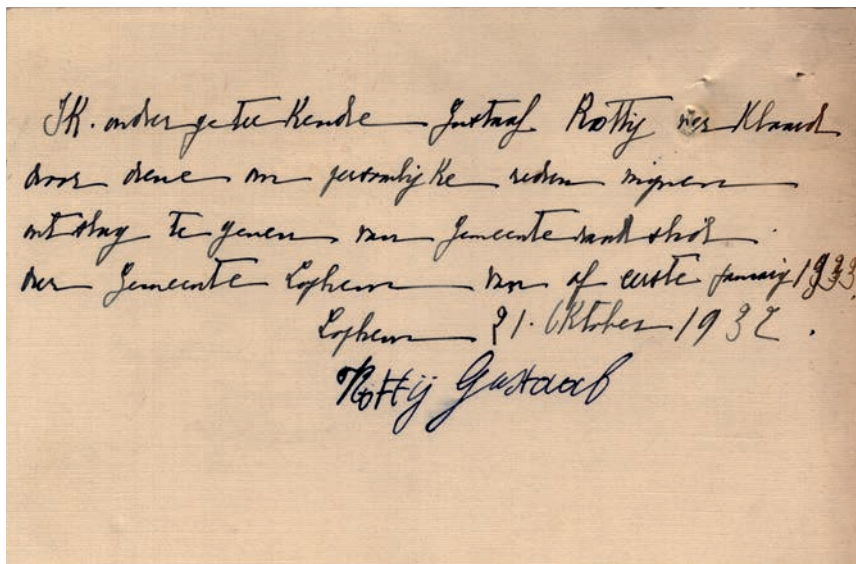
Vanaf nu zou het kalmer worden in het gezin van Karel en Rosalia, die blijkbaar ook een vaste stek hadden gevonden in een woning aan de Rijkselsestraat op de wijk De Sparre te Loppem. Terwijl alle andere kinderen huwden en een nieuw gezin stichtten²²⁶, bleef Gustave ongehuwd thuis wonen bij vader en moeder. Vader Karel Rotty overleed te Loppem op 22 juni 1914. Moeder Rosalia Constant werd bijna 97 jaar oud en overleed te Loppem op 9 april 1937. Gustave Rotty bleef nu alleen achter in de ouderlijke woning. In de buurt woonden wel heel wat familieleden.²²⁷

Gustave Rotty was landwerkmán, net zoals zijn vader. Opvallend is dat hij ook een politieke carrière kreeg. Na jaren van adellijke hegemonie, werden er bij de gemeenteraads-

²²⁶ Louise Rotty huwde met Felix De Vriese, Camiel Rotty met Ludovica Vercruysse, Virginie Rotty met Gustaaf Kaspers, Henri Rotty met Marie-Louise Teerlinck, Philomena Rotty met Camiel Gevaert en Leon Rotty met Valerie Vroman.

²²⁷ Zijn vader Karel Rotty is de stamvader van alle Rotty's op Loppem.

burgemeester van Caloen). Hij werd allicht aangetrokken om de werklieden ertoe aan te zetten om voor de lijst van Caloen te stemmen. Geholpen door de lijststemmen werd Gustave Rotty effectief verkozen als één van de vier raadsleden van lijst 1. Lijst 2 behaalde echter vijf zetels, maar toch liet men Albert van Caloen verder zetelen als burgemeester.

Het ontslag van Gustave Rotty als gemeenteraadslid op 31 oktober 1932 (GAZ)

Gustave Rotty was een trouw gemeenteraadslid. Hij was slechts uitzonderlijk afwezig op de raadszittingen tussen januari 1927 en juli 1932. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 9 oktober 1932 presenteerden dezelfde twee lijsten zich terug aan de Loppemse kiezer. Ook Gustave Rotty stond terug op de tweede plaats van de lijst van Caloen (nu geleid door Karl van Caloen). Zijn aantal naamstemmen verminderde wel, maar hij was opnieuw verkozen door de werking van de lijststemmen. Hij besloot echter niet meer te zetelen en liet zijn mandaat over aan August Godderis. Toen hij op 27 mei 1940 dodelijk getroffen werd door een inslaande bom, was Gustave Rotty 62 jaar oud.

Hendrik Hubert Drees²²⁸

Hendrik Hubert Drees werd geboren te Bree op 22 augustus 1911. Hij was de zoon van Joannes Mathias Drees²²⁹ en van Maria Dimphina Evens.²³⁰ Hij werd aangesproken als Hubert.

Hubert was de zevende in een reeks van 18 kinderen.²³¹ Vader Joannes Mathias Drees was in Bree beter gekend als *'Thief Jennen'*. *'Thief'* verwees naar zijn tweede voornaam Mathias. *'Jennen'* verwees naar zijn geboorteplaats: hij was geboren op de hoeve *'klein Jennen'*, gelegen achter de Kanaalkom op het grondgebied van de toenmalige gemeente Beek.

Het grote gezin van Joannes Mathias Drees en Maria Dimphina Evens (Collectie familie Drees)

²²⁸ De geschiedenis van het kinderrijke gezin Drees werd heel mooi beschreven door Freddy Jacobs in een artikel in het tijdschrift *Het Ezendröpkje* van de Geschied- en Heemkundige Kring Groot Bree (afl. nr. 69 van mei 2016, p. 2 tot 6).

²²⁹ Joannes Mathias Drees werd geboren te Beek op 1 januari 1878 en overleed te Bree op 29 september 1960.

²³⁰ Maria Dimphina Evens werd geboren te Bree op 26 juli 1884 en overleed te Bree op 5 juni 1965.

²³¹ Een zontje Albert stierf aan wiegedood. De zeventien andere kinderen werden allen volwassen. De laatste overlevende dochter uit dit kinderrijk gezin was Josephina Drees. Als ongehuwde dochter zorgde zij verder voor vader en moeder. Zij overleed op 95-jarige leeftijd te Pelt op 16 september 2023.

Na zijn huwelijk ging vader Mathias samen met zijn echtgenote op de wijk 't Hasselt in Bree wonen. Ze betrokken er een huurwoning gelegen op de Bovendijk van de Zuid-Willemsvaart. Eigenaar was brouwer Martens van Bocholt. Het was een café, gekoppeld aan een kleine landbouwuitbating.²³² De herberg was een pleisterplaats voor schippers, die er aanlegden langs het kanaal. In 1924 – Hubert was toen 13 jaar – brandde de herberg af. Het dak dat nog deels in stro was, had vuur gevat door gensters afkomstig uit de schouw van een aanmerend stoomschip. Het gezin – dat op dat ogenblik al 14 kinderen telde – had een nieuwe woonst nodig. De brouwer bouwde voor hen een nieuwe herberg op de Onderdijk.²³³ Voortaan mocht daar wel alleen nog zijn bier verkocht worden. Er werd ook logies aangeboden aan schippers, reizigers of kanaalgravers. De kinderen moesten met drie geschrant²³⁴ in één bed slapen. Ook daar was er bij het café een kleine boerderij met stal, schuur, groentetuin, fruitweide, bijenhal en kippenhok. Om het kroostrijke gezin te onderhouden, deed vader Mathias Drees ook een melkronde. Het was wel cijferen om rond te komen. Vader knipte zelf de haren van zijn kinderen en een communickleed werd vier- tot vijfmaal gebruikt door de opeenvolgende dochters. Men bezorgde eieren, fruit, groenten en honing aan een kruidenier, en kreeg winkelwaren in ruil daarvoor.

Hubert Drees volgde enkel lager onderwijs. Hij kon Nederlands lezen en schrijven, maar had geen bijzondere beroepskennis. Hij werkte als landbouwhulp thuis op de kleine hoeve. Op 21 augustus 1930 moest Hubert zich ter voorbereiding op zijn militaire dienst aanbieden te Hasselt.²³⁵ Hierdoor weten we dat hij 1,75 meter groot was en 59 kg. woog. Hij diende maar acht maanden soldaat te zijn²³⁶, maar hij wilde zelf naar het Derde Regiment Lansiers te Brasschaat. Dit kon enkel mits hij bereid was om vijf maanden langer in het leger te blijven.²³⁷ Hij was daarmee akkoord. Op 15 juli 1931 begon Hubert daar zijn militaire dienst. Nadien keerde hij naar huis terug.

²³² Een paard en vier koeien.

²³³ In het militair dossier van Hubert werd als adres opgegeven: “t Hasselt Kanaal te Bree”.

²³⁴ Een hoofd, twee voeten en nog een hoofd.

²³⁵ Hij behoorde tot de klas 1931. Zijn stamnummer was 141.24132 (ARA2 – Centrale dienst van het stamboek – nr. 2.025.128).

²³⁶ De militiewet van 7 november 1928 kende een verschil in dienstdtijd die acht, twaalf of dertien maanden kon bedragen.

²³⁷ De dienstdtijd bij de cavalerie was 13 maanden.

Op 17 april 1936 huwde Hubert Drees met Anna-Maria Dreezen.²³⁸ Het jonge gezin van Hubert en Anna-Maria ging eerst in Tongerlo wonen en daarna in Dilsen. Hubert was intussen in de mijn gaan werken, net als een aantal van zijn broers.²³⁹ Hubert en Anna-Maria Dreezen kregen al vlug drie kinderen: Jean²⁴⁰, Josephina²⁴¹ en Helena. Dit laatste kindje overleed echter nog in het eerste levensjaar. Bij de aanvang van de Tweede Wereldoorlog was Anna-Maria zwanger van een vierde kind.

Hubert Drees tijdens zijn militaire dienst (Collectie familie Drees)

Het militair dossier van Hubert Drees bevat heel weinig gegevens over zijn mobilisatie en zijn wedervaren tijdens de Tweede Wereldoorlog. In een aantal documenten wordt hij vermeld als behorend tot het Tweede Regiment

²³⁸ Zij was geboren te Tongerlo op 18 september 1912 als dochter van Theodoor Hendrik Dreezen (1875-1933) en de Nederlandse Hubertina Petronella Verkennis (1879-1971).

²³⁹ Eén van die broers verongelukte in 1950 op het spoorwegemplacement van de mijn bij het aankoppelen van spoorwagens.

²⁴⁰ Geboren te Tongerlo, 25 november 1936.

²⁴¹ Geboren te Tongerlo, 6 april 1938.

Foto waarop Hubert Drees (links) en Frans Peetermans (rechts) samen staan. Ze werden beiden dodelijk getroffen door de bominslag van 27 mei 1940 te Loppem (Collecties familie Drees en Jan Willekens)

Lansiers.²⁴² Dit vinden we ook terug in zijn overlijdensakte. Over zijn mutatie van het Derde²⁴³ naar het Tweede Regiment Lansiers is niets bekend. Het is verder ook sterk de vraag of hij op 27 mei 1940 wel nog behoorde tot het Tweede Regiment Lansiers. Dit regiment bestond in de regel uit veel jongere soldaten. Bovendien bevond dit regiment zich op 27 mei 1940 ook helemaal niet in de omgeving van Zedelgem of Loppem.²⁴⁴ Allicht was Hubert intussen als oudere soldaat ook verplaatst naar de Ontsmettingscompagnie van het Vervoerkorps van het Vierde Legerkorps, net als Frans Peetermans, Benoni Roggen en Michel Catteeuw.

Hoe de familie het overlijden van Hubert Drees op 27 mei 1940 te

Loppem vernam, weten we niet. Zijn zoon Jean Drees vertelt ons dat hij tijdens zijn jeugd niets te horen kreeg over de dood van zijn vader. Dit was thuis een onbespreekbaar onderwerp. Hij wilde daarover nochtans meer weten en kwam later verschillende malen naar Loppem, waar hij o.a. met smid Maurice De Pauw sprak.

Intussen moest er te Loppem nog een overlijdensakte opgemaakt worden van de drie militairen die dodelijk getroffen waren in de smidse De Pauw. Men kende wel hun identiteit, maar een officiële akte was noodzakelijk. Op 25 juni 1940 vroeg de gemeentesecretaris van Loppem daartoe de nodige gegevens op

²⁴² Op de website www.DeAchttiendaagseveldtocht.be staat Hubert Drees ook vermeld bij de slachtoffers van dit Tweede Regiment Lansiers, en wel als lid van het Tweede Eskadron van Groep I van dit regiment.

²⁴³ Waar hij eerst toe behoorde (zie hiervoor).

²⁴⁴ Die eenheid bevond zich dan in de omgeving van Sleihage (Staden), Houthulst, Langemark, Poelkapelle, Passendale en Zonnebeke (Zie de website www.DeAchttiendaagseveldtocht.be).

*De kinderen van Hubert Drees en Anna-Maria Dreezen
(Collectie familie Drees)*

bij zijn collega's in Bree, Westmalle en Varendonk.²⁴⁵ Als gevolg hiervan kwamen op 27 juni 1940 Henri Drees²⁴⁶ en Lambert Dreesen²⁴⁷ aangifte doen van het overlijden van Hubert Drees bij burgemeester Blomme te Loppem.

Op 8 september 1940 werd te Tongerlo het dochtertje Hortense Drees geboren, een goede drie maanden na het

overlijden van haar vader. Moeder Anna-Maria Dreezen kon niet meer zelf voor haar drie kinderen zorgen. Zoontje Jean Drees kwam bij zijn grootouders terecht en daarna bij tantes. Hij herinnert zich dat als een droevige tijd. Zijn moeder trad op 23 augustus 1941 opnieuw in het huwelijk met Nicolas Westhof. Hij was mijnwerker en zo was er terug een behoorlijk inkomen. Uit dit tweede huwelijk werden nog drie kinderen geboren, nl. Jozef, Nelly en Lucienne Westhof.

Op 5 november 1946 liet de burgemeester van Bree aan zijn collega te Loppem weten dat de familie Drees het stoffelijk overschot van Hubert wilde komen ophalen op zondag 10 november 1946 tussen 9u en 11u in de voormiddag. De grafmaker moest alleen het graf openen. De familie zou instaan voor al de rest. Uit een handgeschreven nota van de Loppemse veldwachter blijkt dat dit effectief ook zo gebeurde. Hubert Drees werd opnieuw begraven te Bree, waar hij rust bij zijn ouders. Daar ligt ook zijn oudere broer Mathieu Drees

²⁴⁵ Drees, Roggen en Peetermans kenden elkaar allicht al voor WOII. Drees en Roggen dienden beiden bij het Derde Regiment Lansiers te Brasschaat van 15 juli 1931 tot 14 augustus 1932. Ook Peetermans deed in die periode zijn legerdienst te Brasschaat, maar wel in het Remontedepot. In elk geval werden Peetermans en Roggen tijdens de mobilisatie in 1939 en 1940 samen heropgeroepen in hun nieuwe eenheid. Voor Drees kunnen we dit niet zien in zijn militair dossier, maar het is erg aannemelijk dat dit ook het geval was.

²⁴⁶ Henricus Lambertus Drees werd geboren te Beek op 16 juli 1903 en was de oudste broer van Hubert. Hij was gehuwd met Mathilde Vandewinkel, en werkte bij de Dienst der Scheepvaart. Hij overleed te Bree op 5 mei 1978.

²⁴⁷ Lambert Dreesen was volgens de overlijdensakte schipper te Bree, maar geen verwant van Hubert Drees.

begraven.²⁴⁸ Deze laatste was binnenschipper en werd op 3 september 1944 – zeer kort vóór de Bevrijding – te Condé-sur-l'Escaut (Frankrijk) gefusilleerd door Duitse soldaten. Volgens een artikel in *Het Belang van Limburg* van 19 oktober 1944 gebeurde dit toen hij daar probeerde een gewonde Engelse soldaat naar zijn schip over te brengen.²⁴⁹ De ouders Drees verloren dus twee zonen door oorlogsgeweld.

Het graf van de ouders Drees met hun beide zonen, die in de Tweede Wereldoorlog sneuvelde (Collectie familie Drees)

Hubert Drees staat vermeld op het herdenkingsmonument van de beide Wereldoorlogen te Bree (evenals zijn broer Mathieu). Hubert kreeg postuum het Kruis van Ridder in de Orde van Leopold II met palm, het Oorlogskruis 1940 met palm en de Herinneringsmedaille van de Oorlog 1940-1945 met twee gekruiste sabels. Anna-Maria Dreezen stierf te Maaseik op 6 november 1986. Op dat ogen-

blik waren twee van haar vier kinderen uit haar huwelijk met Hubert Drees reeds overleden.²⁵⁰ Op vandaag is Jean Drees uit Leefdaal de enige nog levende zoon van Hubert Drees.²⁵¹

²⁴⁸ Mathieu Drees werd geboren te Bree op 28 november 1908.

²⁴⁹ Volgens het bidprentje van Mathieu Drees ging het om een “Amerikaansch bevrijder” en niet om een Engelse soldaat. *Het Belang van Limburg* plaatste het neerschieten van Mathieu Drees ten onrechte in de hoeve waar hij een gewonde soldaat wilde ophalen. Volgens de overlijdensakte van Mathieu Drees werd hij op 3 september 1944 rond 10u15 in de voormiddag door de Duitsers gefusilleerd in de Rue Jean Jaures te Condé-sur-l'Escaut. Een notitie in de marge van de overlijdensakte vermeldt dat Mathieu Drees daar toen aangemeerd lag met het binnenschip Axa nr. 2. Die dag schoten de Duitsers in dezelfde stad ook nog twee andere mannen neer.

Mathieu Drees was gehuwd met Anna Arsena Peuteman, geboren te Retie op 29 oktober 1919. Ze hadden samen vijf kinderen. Zij hertrouwde na de oorlog met Petrus Heekhout en kreeg met hem nog vijf kinderen.

²⁵⁰ Zoals hierboven vermeld, was het dochttertje Helena gestorven vóór het één jaar oud werd. De oudste dochter Josephina Drees overleed te Bocholt op 31 juli 1978, nauwelijks veertig jaar oud. Zij was gehuwd met Jacques Derenette. De jongste dochter Hortense Drees overleed het jaar na haar moeder, nl. op 16 juli 1987 te Sint-Truiden. Zij was gehuwd met Henri Martens. Ook zij werd geen 47 jaar oud.

²⁵¹ Jean Drees werd eerst beroepsmilitair in Duitsland en ging later bij de politie in Watermaal-Bosvoorde. Na het overlijden van zijn eerste echtgenote Elza Van Der Elst, huwde hij opnieuw met Suzanne Vanfraechem. Hij heeft één dochter, drie kleinkinderen en meerdere achterkleinkinderen.

Constant Henrothy

Constant Henrothy werd geboren te Westmalle op 2 september 1913. Hij was de zoon van Joseph Henrothy²⁵² en van Joanna Van Hofstraeten²⁵³. Het gezin telde vier kinderen: twee oudere zussen Maria Angelina²⁵⁴ en Maria Carolina²⁵⁵, en een jongere zus Louisa Florentina.²⁵⁶ Bij de geboorte van Constant woonde het gezin op het adres Molenstraat 7 te Westmalle. Vader was toen landbouwer. Eerder was hij nog dokwerker geweest. Moeder Joanna Van Hofstraeten verzorgde het huishouden. Het was een gezin met veel geborgenheid.

Over de schoolse opleiding van Constant is niets geweten, maar allicht deed hij enkel zijn lagere school. Hij werd landbouwhulp thuis op de hoeve. Intussen was het gezin wel verhuisd naar de Leemstraat 9 te Westmalle. Constant Henrothy behoorde tot de militieklas 1933.²⁵⁷ Op 27 september 1932 verscheen hij op het wervingsbureau te Antwerpen. Hij was 1,59 meter groot en woog 55 kg. Zijn haren waren blond en hij had geelblauwe diepliggende ogen. Hij moest 12 maanden dienen.²⁵⁸ Dit gebeurde bij het Vijfde Linierement te Antwerpen, waar hij op 31 mei 1933 zijn legerdienst aanvatte. Op 1 september 1939 werd Constant Henrothy terug gemobiliseerd. Hij werd nu ingedeeld bij het nieuwe Zeventiende Linierement te Edegem. Dit was een ontdebbling van het Vijfde Linierement voor wat oudere soldaten, die tot de eerste reserve behoorden (klassen 32, 33, 34 en 35). Dit regiment kwam tijdens de mobilisatie op verschillende plaatsen terecht, zoals in de omgeving van Oostmalle (kanaal Dessel-Turnhout-Schoten) en aan het Albertkanaal.

²⁵² Josephus Henrothy werd geboren te Sint-Pieters-Lille op 6 oktober 1884 als zoon van Angelina Henrothy. Hij huwde op 19 april 1919 te Zoersel met Joanna Van Hofstraten en overleed te Sint-Antonius-Brecht op 1 mei 1972. Hij was in Westmalle voorzitter van de Koninklijke Handbooggilde De Eendracht-Sint-Martinus.

²⁵³ Joanna Van Hofstraeten werd geboren te Westmalle op 31 december 1880 als dochter van Petrus van Hofstraeten en Maria Franken. Zij overleed te Westmalle op 14 maart 1955.

²⁵⁴ Maria Angelina Henrothy was geboren te Westmalle op 21 maart 1910. In haar jeugd was zij "bovenmeid" in het kasteel te Westmalle. In 1929 trad zij in bij de Zusters van de Christelijke Scholen te Vorselaar onder de naam Zuster Celesta. Zij werd gediplomeerd onderwijzeres en gaf ruim 40 jaar les aan de kinderen uit de hoogste klassen van het lager onderwijs. Zij hield van stiptheid en gepaste strengheid. De laatste jaren sukkelde zij erg met haar gezondheid. Zij overleed in Westmalle op 1 maart 1997. Met haar familie was zij steeds hartelijke contacten blijven onderhouden.

²⁵⁵ Maria Carolina Henrothy was geboren te Zandhoven op 5 maart 1912. Zij huwde met Jules Noelants en overleed te Westmalle op 15 juni 1997.

²⁵⁶ Louisa Florentina Henrothy was geboren te Westmalle op 26 februari 1917. Zij huwde met Jaak De Backer en overleed te Malle op 2 januari 2010.

²⁵⁷ Zijn stamnummer was 105.82109 (ARA2 - Centrale dienst van het stamboek - nr. 2.052.015).

²⁵⁸ Zie voetnoot 236.

Constant Henrothy en zijn grafteken op de begraafplaats te Westmalle (Heemkundige Kring Malle)

Op 10 mei 1940 behoorde Constant Henrothy tot de Negende Compagnie van het Zeventiende Linie. Deze compagnie stond onder bevel van kapitein-commandant De Landsheer. Tot 13 mei 1940 bleef het regiment bij het Albertkanaal. Vanaf dan begon de terugtocht over Mechelen naar Zingem en Asper, waar ze op 19 mei 1940 aan de Scheldeoever lagen. Het regiment had dan nog geen schot gelost. Vanaf 20 mei 1940 was er wel een eerste, maar nog vrij beperkt contact met de vijand. In de nacht van 22 op 23 mei 1940 moest de eenheid opnieuw naar achter, nu van de Schelde naar de Leie. De mannen waren doodmoe en gedemoraliseerd door het voortdurend terugtrekken. De volgende dagen nam het Zeventiende Linieregiment deel aan de Slag aan de Leie. Zeker vanaf 25 mei 1940 ontstond grote chaos. Volgens medesoldaat Frans Leysen uit Brasschaat²⁵⁹ kwam de compagnie van Constant Henrothy die dag zwaar onder artillerievuur te liggen, waardoor de manschappen naar

²⁵⁹ Zijn stamnummer was 292.605 (ARA2 - Centrale dienst van het stamboek - nr. 2.443.931).

Bidprentje Constantinus Henrothy (GAZ)

drie dode militairen uit de smidse De Pauw – al op 24 juni 1940 ontgraven en overgebracht naar zijn dorp Westmalle. Op 5 juli 1940 werd hij daar na een plechtige rouwdienst herbegraven.²⁶² Hij rust er nog steeds. Het bidprentje vermeldde geheel in de geest van de tijd: “*Ver van huis is hij gaan sterven... In de meimaand, wanneer heel de natuur een nieuw leven begint, is hij ook zijn nieuw leven begonnen*”.

achteren werden geslagen en sterk verspreid geraakten.²⁶⁰ Henrothy vormde samen met Leysen en een zekere De Wachter een groepje van drie, die hun eenheid niet meer terugvonden. Een rijkswachter zou hen naar achteren gestuurd hebben. Zo moeten ze dan in Veldegem terecht gekomen zijn en werd Constant Henrothy één van de vijf soldaten die op 27 mei 1940 met de camion naar de smidse te Loppem reden.²⁶¹

Op 8 juli 1940 kwam vader Josephus Henrothy bij burgemeester Blomme te Loppem om aangifte te doen van het overlijden van zijn ongehuwde zoon. Vader en moeder woonden toen in de Zandstraat 23 te Westmalle. De overlijdensakte vermeldde “*gesneuveld voor het vaderland*”. Constant Henrothy werd – als eerste van de

²⁶⁰ Deze chaos wordt bevestigd in het overzicht van de gebeurtenissen op 25 mei 1940 bij het Derde Bataljon van het Zeventiende Linieregiment (waartoe de Negende Compagnie behoorde) op de site www.DeAchttiendaagseveldtocht.be. Ook op 26 mei 1940 dwaalden nog verschillende onderdelen van dit Derde Bataljon doelloos in het rond.

²⁶¹ In mei 1946 gaf compagniecommandant De Landsheer negatief advies om aan Constant Henrothy postuum een eervolle onderscheiding toe te kennen. De Landsheer weigerde om hiervoor een reden op te geven, maar allicht meende hij dat Henrothy zich op 25 mei 1940 ten onrechte had verwijderd van zijn compagnie. Gezien de algemene verwarring die toen aanwezig was in deze eenheid, lijkt ons dit echter niet bewezen te zijn.

²⁶² In het onuitgegeven dagboek van Alfons Eelen werd genoteerd: “*Vrijdag 5 juli. Er is een tweede lijkdienst nu voor soldaat Constant Henrothy, gesneuveld te Loppem op 27 mei. Zelfde plechtigheid als de vorige dag, zeer veel volk dat ingetogen de lijkdienst en begrafenis bijwoonde. De helmen van de soldaten worden aan het kruis vast gehecht*”.

Frans Peetermans

Frans Peetermans werd geboren te Varendonk op 8 februari 1911 als derde kind in het kinderrijk gezin van Josephus Peetermans²⁶³ en van Josephina Peetermans²⁶⁴. Zijn ouders waren volle neef en nicht.²⁶⁵ Varendonk was destijds – naar bevolkingsaantal toe – de kleinste gemeente van de provincie Antwerpen met een goede 300 inwoners in 1920.²⁶⁶ Er was geen kerk en geen school. Het gemeentehuis was gevestigd in een omgebouwd kapelletje, waar bij een huwelijk alleen het bruidspaar, de burgemeester en de gemeentesecretaris binnen konden. Het was daar dat vader Jozef en moeder Josephina op 22 april 1907 huwden. Het jonggehuwde paar ging eerst inwonen bij Josephina thuis op het kleine gehucht Watereynde bij de Nete. Volgens de huwelijksakte was vader handwerker²⁶⁷ en moeder landbouwster²⁶⁸. Waarschijnlijk ging het dus om een kleinere boerderij, waar de man bijwerkte.

Frans Peetermans was van de militieklas 1931.²⁶⁹ Op 22 september 1930 moest hij zich aanbieden bij het wervingsbureau te Mechelen. Hij was 1,68 meter groot, woog 55 kg. en had donkerblond haar, lichtgrijze ogen, een kuilige kin en een kleine mond. Zijn rechter wijsvinger vertoonde een litteken ten gevolge van een zweer. Als beroep werd eerst werkman vermeld, wat dan verbeterd werd naar landbouwer. Wellicht hielp hij dus thuis²⁷⁰ mee en werkte hij af en toe ook buitenshuis. Dit was toen in landelijk Vlaanderen dikwijls het geval.

Zijn diensttijd werd op 8 maanden vastgesteld²⁷¹ en begon op 15 januari 1932. Hij kwam terecht bij het Remontedepot van het leger te Brasschaat.²⁷²

²⁶³ Josephus Peetermans was geboren te Veerle op 27 juli 1884 als zoon van Ludovicus Peetermans en van Francisca Verreckt. Hij overleed te Veerle op 3 juli 1953.

²⁶⁴ Josephina Peetermans was geboren te Varendonk op 26 november 1887. Zij was de dochter van Carolus Peetermans en van Anna Roelands. Zij overleed te Veerle op 30 september 1966.

²⁶⁵ Zij hadden beiden als grootouders Joannes Baptista Peetermans (° Zichem 20 april 1803 – † Veerle 22 januari 1881) en Elisabeth Verbruggen (° Veerle 3 mei 1809 - † Veerle 29 oktober 1890).

²⁶⁶ Varendonk bleef een zelfstandige gemeente tot 31 december 1970 en fuseerde toen met Veerle. In 1977 was er een nieuwe fusie waaruit de gemeente Laakdal ontstond.

²⁶⁷ Later vinden we ook leurder terug als beroep.

²⁶⁸ In de geboorteakte van hun eerste kind Francisca Peetermans (° Varendonk 30 juli 1907) werd bij Josephina ook handwerkster vermeld als beroep.

²⁶⁹ Zijn stamnummer was 292.518 (ARA2 – Centrale dienst van het stamboek – nr. 2.014.077).

²⁷⁰ Het gezin woonde toen nog altijd op het gehucht Watereynde te Varendonk.

²⁷¹ Zie voetnoot 236.

²⁷² Meer bepaald bij het Tweede Eskadron (van de vier eskadrons waaruit het Remontedepot bestond).

Tekening van Frans Peetermans, allicht afkomstig van zijn zoon Jozef (Collectie Jan Willekens)

Die eenheid stond in voor de aankoop en opleiding van rij- en trekpaarden voor het leger.²⁷³ Allicht volgde hij daar een opleiding voor smid, want dit wordt na zijn legerdienst meermaals opgegeven als zijn beroep.²⁷⁴ De legerdienst van Frans verliep vrijwel vlekkeloos. Zijn “*feuilleton de punitions*” vermeldt slechts één inbreuk: hij kwam bij het laatste verlof vóór zijn “afzwaai” 35 minuten te laat binnen. Allicht ietwat te lang gevierd...

Frans Peetermans keerde na zijn legerdienst terug naar zijn ouders te Varendonk. Hij werd nog kort heropgeroepen in 1934.²⁷⁵ Midden de jaren 1930 verhuisde hij samen met zijn vader en moeder naar de grotere buurgemeente

Veerle, waar ze op het gehucht Maekel gingen wonen. Dit ligt op ongeveer 4 km. van Watereynde. Men bleef dus zeker in de buurt.

Frans Peetermans trad op 27 juni 1936 in het huwelijk met Maria Julia Willekens. Zij was geboren te Veerle op 29 november 1915 als dochter van Alois Willekens²⁷⁶ en Maria Geyskens²⁷⁷. Er kwam een zontje Jozef, geboren te Veerle op 17 januari 1939. Het prille huwelijksleven werd echter

²⁷³ De Belgische cavalerie zag pas in 1937 haar laatste rijpaarden vertrekken. Maar ook dan waren er nog tienduizenden paarden nodig om o.a. geschut, munitie- en bagagewagens, allerlei rijtuig en veldkeukens te trekken (Zie: *Remontedepot van het Leger* in www.DeAchttiendaagseVeldtocht.be).

²⁷⁴ O.a. in zijn overlijdensakte van 10 juli 1940.

²⁷⁵ Nl. van 8 januari 1934 tot 18 februari 1934.

²⁷⁶ Aloysius Alphonsus Willekens werd geboren te Veerle op 23 januari 1889 en overleed te Veerle op 6 januari 1959. Hij huwde op 29 april 1911 te Zichem met Maria Geyskens. Ook de familie Willekens was een groot gezin, waarin minstens elf kinderen geboren werden.

²⁷⁷ Maria Geyskens werd geboren te Zichem op 3 januari 1886 en overleed te Veerle op 30 november 1960.

overschaduwde door de groeiende internationale spanningen. Vanaf 26 augustus 1939 werd het Belgische leger terug gemobiliseerd. Frans Peetermans was intussen op 13 januari 1938 administratief verplaatst van het Remontedepot naar het Tweede Vervoerkorps. Dit korps werd bij de mobilisatie opgedeeld over de verschillende legerkorpsen. Hierdoor kwam Frans uiteindelijk terecht bij de Ontsmettingscompagnie van het Vervoerkorps van het Vierde Legerkorps.²⁷⁸ Deze eenheid moest instaan voor ontsmetting van personeel, wapens en voertuigen na een aanval met chemische wapens.

Frans Peetermans als ruiter
(Collectie Jan Willekens)

Op 9 november 1939 werd hij daar voor het eerst heropgeroepen.²⁷⁹ In eerste instantie leek het voor hem mee te vallen. Einde november 1939 mocht Frans al terug naar “zijn haardstede”. Op 14 januari 1940 moest hij opnieuw binnen ingevolge een algemeen alarm, maar op 27 januari 1940 werd hij weer “huiswaarts gezonden”. Hij bleef dan thuis tot op 10 mei 1940 de oorlog uitbrak en hij direct zijn eenheid moest vervoegen. De Ontsmettingscompagnie waartoe Frans behoorde, bleef nog even ter plaatse. Maar dan moest ze ook achteruittrekken, eerst naar het gehucht Singel in Evergem en dan naar Veldegem. Daar kwam ze al op 19 mei 1940 aan. In de namiddag van 27 mei 1940 vertrok Frans Peetermans – als smid – mee naar de smidse De Pauw te Loppem met de camion waaraan gewerkt moest worden...

²⁷⁸ Op de fiche van de Dienst Oorlogsgraven (en op de website www.DeAchttiendaagseVeldtocht.be) staat Frans Peetermans nog steeds vermeld als behorende tot het Remontedepot van het Leger, hoewel hij daar sinds begin 1938 weg was.

²⁷⁹ De Ontsmettingscompagnie van het Vervoerkorps van het Vierde Legerkorps werd gemobiliseerd in Kontich (Subtrefwoord “Intendance, Transportkorps, Cie Luchtafweermitrailleurs” onder het hoofdrefwoord “IVe Legerkorps” op de website www.DeAchttiendaagseVeldtocht.be).

Oorlogsweduwe Maria Julia Willekens met zontje Jozef (Collectie Jan Willekens)

Wanneer zijn vrouw en zijn familie te Veerle het overlijden vernamen, weten we niet, maar volgens het militair dossier werden ze door het gemeentebestuur van Veerle ingelicht. Op 10 juli 1940 kwam Joseph Willekens²⁸⁰ – een schoonbroer van Frans Peetermans – het overlijden officieel aangeven bij burgemeester Blomme te Loppem en werd een overlijdensakte opgemaakt.²⁸¹ Zijn weduwe liet voor haar gesneuvelde man een plechtige lijkdienst opdragen op dinsdag 6 augustus 1940 in de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Veerle. Twee dagen vooraf verscheen er een aankondiging in de krant *Het Algemeen Nieuws*. Daarin stond dat de kerkdienst zou worden gevolgd door de teraardebestelling. Dit klopte niet. Frans Peetermans werd pas

op 20 april 1955 overgebracht naar Veerle en daar bij de andere oud-strijders begraven. Zijn naam is ook gebeiteld op het herdenkingsmonument aldaar. Op 12 februari 1946 kreeg hij postuum het Kruis van Ridder in de Orde van Leopold II met palm, en vier dagen later de Herinneringsmedaille van de Oorlog 1940-1945 met twee gekruiste sabels.

Maria Julia Willekens is nooit hertrouwd. In juni 1941 verhuisde ze naar Diest. Ze maakte er kennis met Anastasia Cauberghs. Zij werden hartsvriendinnen voor de rest van het leven. Samen zorgden ze voor de opvoeding van de kleine Jozef. Later verhuisden ze naar Schilde. Maria Julia werkte er in de koekjesfabriek van De Beukelaer. Zoon Jozef werd militair en verhuisde naar Brussel. Maria Julia en Anastasia volgden naar Schaarbeek. Jozef huwde daar met Alice Normand. Maar hij overleed reeds kort nadien op 10 juli 1971, nauwelijks 32 jaar oud. Zijn huwelijk bleef kinderloos. Moeder Maria Julia liet hem

²⁸⁰ Joseph Willekens werd geboren te Veerle op 27 februari 1918 en overleed aldaar op 19 februari 1986.

²⁸¹ De overlijdensakte vermeldt: "soldaat bij een regiment Jagers, stamnummer onbekend". De familie was dus blijkbaar niet op de hoogte van het juiste legeronderdeel waartoe Frans Peetermans behoorde.

Herbegravenis van Frans Peetermans te Veerle in 1955 (Collectie Jan Willekens)

begraven in de “familiegrond” van Veerle. Zij overleed zelf te Jette op 12 januari 1992 en werd ook begraven op de begraafplaats in Veerle bij haar zoon. Haar neef Jan Willekens vervult tot op vandaag de familiale belofte om in te staan voor het onderhoud en de bebloeming van de graven van Jozef Peetermans, zijn weduwe en hun zoon.

Oorlogsmonument Veerle-Laakdal (© Johan Verplancke)

Benoni Roggen

*Benoni Roggen met echtgenote Maria Baeyens
(Collectie familie Roggen)*

Benoni Roggen werd geboren te Leest²⁸² op 13 april 1911. Bij de burgerlijke stand stond hij bekend als Karel Augustijn Benoni Roggen. Algemeen werd echter de voornaam Benoni gebruikt.²⁸³ Zijn vader Leon Roggen²⁸⁴ was toen smid te Leest. Zijn moeder Jozefina Corremans²⁸⁵ hield de bijhorende herberg open (Tisseltbaan 32). Later gingen zij in de Statiestraat 18 te Willebroek wonen. Het kinderrijk gezin kende veel tegenspoed. Minder dan drie maanden vóór de geboorte van Benoni was zijn oudere broer Pieter overleden op tweejarige leeftijd. In april 1936 overleed ook zijn 23-jarige broer Jan.

Benoni werd ook smid, zoals zijn vader. Hij behoorde tot militielichting 1931.²⁸⁶ Hij was 1,70 meter groot,

woog 63 kg. en had blonde haren en groenachtige ogen. Voor zijn legerdienst werd hij toegewezen aan het Derde Regiment Lansiers. Hij diende daar samen met Hubert Drees. Hij moest dus ook een diensttijd van dertien maanden doen. Na zijn legerdienst huwde hij op 10 december 1932 met Maria Baeyens. Zij woonde ook in Willebroek en was er geboren op 7 november 1912 als de

²⁸² Leest is nu een deelgemeente van de stad Mechelen.

²⁸³ Hij gebruikte die voornaam bvb. ook bij de aangifte van het overlijden van zijn broer Jan op 29 april 1937.

²⁸⁴ Geboren te Chênée (thans Luik) op 7 april 1885 als zoon van Martijn Roggen (fabriekswerker in de Waalse industrie) en van Anna De Cerf.

²⁸⁵ Geboren te Boom op 27 juli 1888 als dochter van Frans August Corremans (steenbakkersgast) en van Joanna Maria Van Praet. Zij huwde met Leon Roggen te Terhagen (thans Rumst) op 8 juni 1908. Zij overleed te Willebroek op 10 januari 1968. Bij haar overlijden was haar echtgenoot Leon Roggen nog in leven.

²⁸⁶ Benoni Roggen had stamnummer 141.24394 (ARA2 - Centrale dienst van het stamboek - nr. 2.038.682).

dochter van Karel Lodewijk Baeyens²⁸⁷ en van Lea Maria Taverniers.²⁸⁸ Maria ging uit werken. Benoni en Maria kregen twee kinderen: Leon en Louis, beiden geboren te Mechelen respectievelijk op 13 september 1933 en op 8 maart 1937. Het jonge gezin woonde eerst in de August Van Langeghemstraat 163 en later in de Vorschenpoelweg 6 te Willebroek.

Benoni Roggen als militair (Collectie familie Roggen)

Op 15 juni 1938 werd Benoni Roggen administratief ingedeeld bij het Tweede Vervoerkorps. Dit korps werd opgedeeld tijdens de mobilisatie. Hij kwam terecht bij de Ontsmettingscompagnie van het Vervoerkorps van het Vierde Legerkorps, net als Peetermans, Catteeuw en allicht ook Drees. Zoals hierboven reeds vermeld, kwam deze eenheid reeds op 19 mei 1940 te Veldegem toe. De manschappen werden in de onmiddellijke omgeving ingekwartierd. Zo kwam Benoni samen met zijn wachtmee-ster²⁸⁹ bij het gezin van Henri Wittevrongel²⁹⁰ en Angèle Missiaen terecht. Zij woonden toen met hun zes kinderen in het Zwitsers aandoend huisje, dat was gebouwd bij het begin van de oprijlaan naar het Kasteel Baesveld vanaf de Ruddervoordsestraat te Veldegem.²⁹¹ Uit de hierboven al vermelde brieven van hun dochter Irène blijkt dat de rest van de eenheid was ondergebracht in de hangaars “die een honderd meter van ons verwijderd stonden”. Het ging daar allicht om de hangaars van de werkhuizen Claeys aan de overkant van de Ruddervoordsestraat.

²⁸⁷ Geboren te Willebroek op 10 mei 1885 als zoon van Carolus Ludovicus Baeyens en Catharina Marivoet.

²⁸⁸ Geboren te Sint-Jans-Molenbeek op 26 februari 1887 als dochter van Octavie Taverniers.

²⁸⁹ Lagere onderofficier bij de oude bereden eenheden, zoals cavalerie, artillerie of transporteenheden, met de graad van sergeant. De benamingen “wachtmee-ster” en “brigadier” werden vanaf 2014 geschrapt en vervangen door “sergeant” respectievelijk “korporaal”, zoals bij de andere eenheden van de landcomponent.

²⁹⁰ Algemeen aangesproken als August Wittevrongel.

²⁹¹ Nu gesloopt.

*Benoni Roggen met zijn trekharmonica
(Collectie familie Roggen)*

Tijdens zijn verblijf aldaar was Benoni veel bezig met het onderhoud van de voertuigen van het Vervoerkorps, die verdekt waren opgesteld in de bossen van Baesveld. Maar hij had blijkbaar ook kapperskwaliteiten en verzorgde de coupe van de andere soldaten van de eenheid. Daarom werd hij meestal “*de coiffeur*” genoemd, hoewel hij smid was. Hij kon ook mooi zingen en gaf 's avonds meermaals een klein optreden, wat vreugde bracht in deze moeilijke dagen.²⁹² Zelfs in zijn bed lag hij soms nog te zingen. Hij had foto's bij zich van zijn vrouw en zijn zoontjes, die hij fier toonde aan al wie het zien wilde. Maar alhoewel hij van nature blij en opgewekt was, vroeg hij zich toch af: “*Wie weet zie ik die eenmaal nog terug?*”²⁹³

Ook Monique Wittevrongel – die toen vijf jaar was en er nu negenentachtig is – herinnert zich Benoni nog altijd als een jongeman die bijzonder opviel door zijn vriendelijkheid; een echte vreugdebrenger. Op 27 mei 1940 was hij de haren van haar broer aan het knippen toen men hem – als smid – kwam vragen om mee te gaan naar de smidse in Loppem. Hij kwam niet meer terug. De moeder van Monique weende heel bitter toen ze het nieuws vernam. Op 1 juli 1940 was er een lijkdienst in de Sint-Niklaaskerk te Willebroek. Daar werd gesproken door één van zijn officieren en de aalmoezenier, die hem in herinnering brachten als een geliefd, edelmoedig en kranig soldaat.

Nog tijdens de oorlog kwam zijn weduwe Maria Baeyens bij het gezin Wittevrongel te Veldegem op bezoek. Er bleef nog jaren contact, ook met de zonen. Samen ging men dan naar het graf op de kleine begraafplaats in de

²⁹² Ook thuis zong hij al graag voor zijn eigen kinderen met begeleiding van zijn trekharmonica.

²⁹³ Brief van Irène Wittevrongel van 30 november 1940.

bossen van Zevenkerken.²⁹⁴ Benoni Roggen kreeg postuum het Kruis van Ridder in de Orde van Leopold II met palm, en de Herinneringsmedaille van de Oorlog 1940-1945 met twee gekruiste sabels.

Maria Baeyens hertrouwde op 18 december 1948 met de weduwnaar Alfons Vleugels, een spoorwegman uit Heist-op-den-Berg. Zij overleed daar op 12 februari 1999. De beide zonen Leon en Louis Roggen huwden en kregen elk ook één zoon.²⁹⁵ Intussen zijn er ook heel wat achterkleinkinderen en treedt ook al de volgende generatie aan.

De begrafenis van Benoni Roggen in open lucht, en zijn aanwankelijk en zijn huidige graf op de militaire begraafplaats te Zevenkerken (Collectie familie Roggen en © Johan Verplancke)

²⁹⁴ Irène Wittevrongel had al een foto van het kruisje op het graf van Benoni bij haar brief van 30 november 1940 gevoegd.

²⁹⁵ Leon Roggen was gehuwd met Stephanina (Josée) De Ceuster. Er kwam één zoon Erwin Roggen. Leon overleed te Mechelen op 5 april 2017. Louis Roggen was gehuwd met Julienne Van Den Bosch. Er kwam één zoon Eddy Roggen. Louis overleed te Bonheiden op 10 augustus 2022.

IV. 4 juli 1944: dood bij Ter Loo

Een dodelijke fietstocht

Maria-Louisa Gunst
(Collectie Antoon Kyndt)

Op dinsdag 4 juli 1944 reed de 43-jarige Maria-Louisa Gunst uit Aartrijke 's namiddags met haar fiets naar Sint-Andries bij Brugge. De bedoeling was om bij de firma Lucien Dhondt²⁹⁶ ijzerwaren te halen voor haar echtgenoot Eduard Vandewalle, die smid was aan de Bruggestraat 35²⁹⁷ te Aartrijke. Op dat ogenblik was de landing in Normandië bijna een maand achter de rug en werd daar hevig gevochten. De geallieerden beheersten het luchtruim. Hun vliegtuigen vielen ook hier overal Duitse grondtroepen aan. Verplaatsingen – zeker langs grotere verbindingswegen – waren dus niet zonder risico. Men had Maria-Louisa

dan ook afgeraden om de tocht per fiets van Aartrijke naar Sint-Andries te maken, maar ze zette toch door.

Maria-Louisa volgde met haar fiets de huidige Brugsestraat en dan de Torhoutsesteenweg. Op de terugweg werd zij tussen 17u30 en 18u00 te Loppem het toevallig slachtoffer van de beschieting van een Duits militair voertuig door een geallieerd vliegtuig. Dit gebeurde ter hoogte van het kasteel Ter Loo. Ze werd getroffen door de kogels van het boordgeschut en was op slag dood.

Simonne Viaene uit Zedelgem²⁹⁸ herinnert zich nog zeer goed dat ze die dag als kind samen met haar ouders en haar zus Elza sparappels was gaan rapen in Tillegem bos. Zij stonden op het punt om via het fietspad langs de Torhoutsesteenweg naar Zedelgem terug te keren, toen haar ouders daar bleven praten

²⁹⁶ Ijzerhandel gevestigd aan de Torhoutsesteenweg te Sint-Andries.

²⁹⁷ Thans Brugsestraat.

²⁹⁸ Geboren te Zedelgem op 20 oktober 1934. Zij is de dochter van Hilaire Viaene en Elza Devogelaere.

met iemand die ze kenden. Terwijl ze daar aan het keuvelen waren, werden ze voorbijgereden door Maria-Louisa Gunst, die uit de richting Brugge kwam. Toen ze later ook naar huis reden, lag Maria-Louisa Gunst dood op het fietspad, juist vóór de vijver van Ter Loo te Loppem. Men had nog geen laken over haar gelegd. Ze was zwaar getroffen en het was een akelig gezicht, dat Simonne Viaene nooit meer vergeten is. Er lagen ook heel veel takken op de baan ten gevolge van de kogelregen vanuit het vliegtuig. Nadien werd het lijk binnengebracht in het huis van de familie Rosseel.²⁹⁹ Dokter Camiel Van De Voorde uit Zedelgem werd opgeroepen, maar kon uiteraard niets anders doen dan de dood vast te stellen. Bij CegeSoma in Brussel vonden we de Rode Kruis-fiche terug, die hij de volgende dag heeft opgemaakt. Daar staat vermeld: “Op 4 july 44 om 5 1/2 's namiddags bij Heydelberg Loppem³⁰⁰ al in velo komende van Brugge op Aertrycke luchtgeschot in het hoofd en gedood”. Op de rouwbrief en het bidprentje werd vermeld dat zij ook nog het Heilig Oliesel ontving, maar zij was toen zeker al overleden.

De smidse van Eduard Vandewalle en Maria-Louisa Gunst langs de Brugsestraat te Aartrijke (Collectie Antoon Kyndt)

²⁹⁹ Thans Torhoutsesteenweg 115 te Loppem.

³⁰⁰ Ter Loo maakt deel uit van de wijk genoemd naar de herberg Heidelberg.

De volgende dag werd van haar overlijden aangifte gedaan op het gemeentehuis te Loppem. Dit gebeurde door haar schoonbroer onderwijzer David Jonckheere uit Aartrijke³⁰¹ en door zijn Loppemse collega-onderwijzer Edmond De Knock. Als beroep werd “*winkelierster*” opgegeven, én de akte vermeldde ook “*gestorven voor België*”. Maria-Louisa Gunst werd begraven op maandag 11 juli 1944 om 10u00 in de Sint-Andreaskerk te Aartrijke. De familie kwam vooraf samen in haar woning aan de Bruggestraat aldaar. Het bidprentje vermeldde: “*Groot en algemeen was de verslagenheid, toen de akelige mare bekend werd, dat deze voorbeeldige vrouw en allerbeste moeder, door wiens liefdevolle toewijding en vlijtige zorgen heel haar huisgezin zoo gelukkig was, in de verschrikkingen van den oorlog onmeedoogend ontruikt werd aan de liefde van haar echtgenoot, aan de teedere toewijding van haar lieve kinderen*”.

Maria-Louisa Gunst

Romanie, Jérôme en Maria-Louisa Gunst (Collectie Antoon Kyndt)

Maria-Louisa Gunst werd geboren te Aartrijke op 24 september 1901 als de jongste dochter van Karel-Lodewijk Gunst en van Marie-Louise Packeu. Haar vader was bij haar geboorte reeds 67 jaar.³⁰² Hij was lang ongehuwd gebleven. In februari 1873 kwam hij bij zijn tante Theresia Vereecke in Aartrijke inwonen. Zij had toen pas haar man Karel Cattrysse verloren.³⁰³ Zelf was tante Theresia kinderloos. Maar er woonde daar al lang een nichtje van haar man Karel Cattrysse in, nl. Idonia Vanthomme, die op éénjarige leeftijd haar moeder had verloren.³⁰⁴ Het was allicht om beide vrouwen op de kleine hoeve te helpen dat Karel-Lodewijk Gunst daar kwam bijwonen. Toen ook tante Theresia Vereecke overleed op

³⁰¹ De tweede echtgenote van David Jonckheere was Magdalena Vandewalle. Zij was een zuster van Eduard Vandewalle, de echtgenoot van Maria-Louisa Gunst.

³⁰² Karel-Lodewijk Gunst was geboren te Kortemark op 21 september 1834 als zoon van wever (Philippus) Jacobus Gunst en van zijn vrouw Idonia Vereecke.

³⁰³ Overleden te Aartrijke op 13 januari 1873.

³⁰⁴ Geboren te Aartrijke op 18 juni 1840 als dochter van Joseph Vanthomme en Coleta Cattrysse (zuster Karel Cattrysse).

15 oktober 1884 bleven de ongehuwde nicht en neef daar samen wonen. Op 17 juli 1895 overleed ook Idonia Vanthomme. Karel-Lodewijk Gunst bleef nu helemaal alleen achter, en dat zag hij blijkbaar niet zitten.

Reeds enkele maanden later³⁰⁵ trad hij in het huwelijk met Marie-Louise Packeu. Hij was toen 61 jaar; zij was 30 jaar oud.³⁰⁶ Ze kwam bij hem inwonen. Er was een voor haar voordelig huwelijkscontract opgemaakt bij notaris Karel Dekeyser te Ichtegem.³⁰⁷ Bij het huwelijk werd ook het kind Camiel gewettigd, waarvan Marie-Louise Packeu eerder bevallen was op 15 februari 1888. Uit het huwelijk van Karel-Lodewijk Gunst en Marie-Louise Packeu werden nog drie

Foto van de familie Vandewalle bij de professie van Irma Vandewalle te Kortemark. We zien vooraan o.a. vader Albin Vandewalle en moeder Flavie Deblaere (bij hun dochter-kloosterlinge) en ook Eduard Vandewalle (boven derde van links) en Maria-Louisa Gunst (boven tweede van rechts) ('Westhoek verbeeldt', privécollectie)

³⁰⁵ Op 30 oktober 1895.

³⁰⁶ Marie-Louise Packeu werd geboren te Ichtegem op 18 september 1865 als dochter van Pieter Packeu en van Isabelle Perquy. Via de familie Perquy is Maria-Louisa Gunst een bloedverwante van Patrick Arnou, co-auteur van deze publicatie.

³⁰⁷ Karel-Lodewijk Gunst was niet geheel onbemiddeld. Hij behoorde o.a. tot de oprichters van de lokale brandverzekering Sint-Donatusgilde, die werd opgericht op 5 augustus 1900 (ARNOU, P., "Branden en brandbestrijding op de deelgemeente Aartrijke (+ 1935-1970)", Zilleghem 1996, nr. 1/26).

kinderen geboren, nl. Romanie³⁰⁸, Jérôme³⁰⁹ en uiteindelijk ook Maria-Louisa als jongste. Toen Maria-Louisa nauwelijks vier jaar oud was, overleed haar vader Karel-Lodewijk Gunst te Aartrijke op 13 oktober 1905. Haar moeder was nog maar 40 jaar oud en hertrouwde nadien met Eduard Missiaen uit Eernegem.³¹⁰

Eduard Vandewalle

Op 15 juli 1926 trad Maria-Louisa Gunst te Aartrijke in het huwelijk met smid Eduard Vandewalle. Een huwelijk met een smid was in haar familie niet ongewoon.³¹¹ Ook haar tante Leonie Packeu was destijds gehuwd met de Ruddervoordse smid Theodoor Mestdagh.³¹²

Eduard Vandewalle was geboren te Aartrijke op 23 april 1899 als zoon van smid Albin Vandewalle en van Flavie Deblaere. Eduard Vandewalle stamde rechtstreeks af van handelaar en kruidenier Francis Werbrouck en zijn echtgenote Isabella Clara Huijsuene, die in de Franse tijd tot de rijkste inwoners van Aartrijke behoorden.³¹³ Hun dochter Maria Coleta Werbrouck was op 5 juni 1810 gehuwd met de van Bovekerke afkomstige Franciscus Vandewalle³¹⁴, die in 1807 koster werd in Aartrijke.³¹⁵ Het kostersgezin Vandewalle-Werbrouck betrok een “*schoon groot huys van twee verdiepingen*” langs de Eernegemsestraat. Verder hadden ze o.a. ook een aaneengesloten blok land van 4ha 34a 66ca³¹⁶ en nog zeven huizen in Aartrijke. Het aanzienlijk bezit van Franciscus Vandewalle-Maria Coleta Werbrouck diende bij hun dood wel verdeeld te

³⁰⁸ Geboren te Aartrijke op 12 maart 1897. Romanie huwde op 8 november 1922 te Aartrijke met Medard Dejonghe. Zij woonden in de Moubekestraat in Aartrijke en zij overleed te Torhout op 20 januari 1968.

³⁰⁹ Geboren te Aartrijke op 8 februari 1899. Jérôme huwde op 28 december 1925 te Aartrijke met Magdalena Plovie. Zij woonden in de Veldstraat te Aartrijke en hij overleed te Aartrijke op 7 januari 1979.

³¹⁰ Marie-Louise Packeu overleed te Aartrijke op 14 januari 1947. Zij maakte dus nog het overlijden van haar dochter Maria-Louisa Gunst mee.

³¹¹ Of er ook een familiale relatie is met Jan Gunst, de Aartrijkse smid die begraven werd op 1 augustus 1702, kon hier niet worden achterhaald.

³¹² Die ook getuige was op het huwelijk van Karel-Lodewijk Gunst en Marie-Louise Packeu. Zijn vrouw Leonie Packeu overleed al op 23 december 1898. Hij was toen smid op de wijk Sysloo te Ruddervoorde.

³¹³ BRAET, J., *Geschiedenis van de brouwerij De Leeuw te Aartrijke*, Zedelgem, Gemeentebestuur, 2006, p. 22.

³¹⁴ Die tak van de familie Vandewalle kwam uit Ruddervoorde, maar vestigde zich reeds in de tweede helft van de zeventiende eeuw in Bovekerke. Daar waren zij ook actief als koster of kerkbedienaar.

³¹⁵ POLLET, J., *Bijdragen tot de geschiedenis van Aartrijke 1740-1814*, Zedelgem, Heemkundige Kring, 1986, p. 94.

³¹⁶ Waar koster Franciscus Vandewalle ook het nevenberoep van landbouwer uitoefende.

worden tussen hun 13 overlevende kinderen, wat ongetwijfeld tot verarming leidde. Maar toch bleven de meeste van die kinderen tot de bovenlaag van de Aartrijkse bevolking behoren. Hun zoon Eduard Vandewalle sr. – de grootvader van de Eduard Vandewalle jr. die met Maria-Louisa Gunst huwde – hield een winkel op het dorp in Aartrijke en was ook hovenier en kerkbaljuw (suisse). Hij overleed echter “na eene kortstondige ziekte”³¹⁷ op 40-jarige leeftijd op 24 augustus 1869. Zijn echtgenote Rosalia Dewilde bleef achter met zes kinderen, waarvan het jongste pas na het overlijden van haar man geboren werd.³¹⁸

Tussen deze kinderen was ook de schoonvader van Maria-Louisa Gunst, nl. Albin Vandewalle sr.³¹⁹ Na de vroegtijdige dood van zijn vader Eduard verbleef Albin veel op de hoeve van zijn oma Isabella Joly³²⁰ langs de Zeeweg te Aartrijke. Hij trok op 19-jarige leeftijd naar Snellegem om als inwonende knecht bij meester-smid Emiel De Pauw de stiel van smid te leren.³²¹ Terug te Aartrijke huwde Albin Vandewalle op 24 april 1893 met Flavie Deblaere. Samen begonnen zij daar een nieuwe smidse met een bijhorende winkel van ijzerwaren aan de Bruggestraat. Zij kregen negen kinderen: acht dochters en één zoon.³²² Deze zoon kreeg de voornaam van zijn grootvader Eduard. Hij leerde het smidsevak van zijn vader Albin. Op 17-jarige leeftijd werd Eduard in 1916 door de Duitsers opgevoerd om in de fabriek van Leon Claeys in Zedelgem te werken, waar hij nieuwe werkervaring opdeed.³²³

³¹⁷ Vermelding op zijn bidprentje.

³¹⁸ Zij hertrouwde op 9 december 1870 met slachter en linnenwever Pieter Maes.

³¹⁹ Albin Vandewalle sr. werd geboren te Aartrijke op 8 juni 1867. Hij was twee jaar oud toen zijn vader Eduard overleed. Albin was het tweede kind van de familie Vandewalle-Dewilde met die naam. Een eerder zoonnetje Albin Vandewalle was op tweejarige leeftijd overleden. Het nog geen drie maanden later nieuw geboren kind werd opnieuw Albin genoemd.

³²⁰ Moeder van Rosalia Dewilde.

³²¹ DECOCK, E., “Het klantenboek van smid Vandewalle”, in *Tijdschrift Heemkundige Kring David Jonckheere* 1986, p. 107. De smedenfamilie De Pauw werd hierboven reeds besproken.

³²² Twee dochttertjes overleden op een leeftijd van minder dan één jaar. De zeven andere kinderen werden volwassen.

³²³ DEPUYDT, J., *Oorlogsdagboek 14-18*, Zedelgem, Heemkundige Kring Pastoor Ronse, 1997, p. 104.

Het gezin van Eduard en Maria-Louisa

Maria-Louisa Gunst en haar echtgenoot Eduard Vandewalle (Collectie Antoon Kyndt)

huishoudgerief, zoals kannen, potten, fluitketels en emmers.

Eduard was eerder een stugge man, net zoals zijn vader Albin.³²⁵ Maria-Louisa was veel vrolijker en vol energie. Winkel houden was echt iets voor haar. Er kwamen drie kinderen: een eerste zoon Albin jr.³²⁶ (° Aartrijke, 22 januari 1928), een tweede zoon Herman (° Aartrijke, 20 februari 1931) en een dochter Jacqueline (° Aartrijke, 24 juli 1934). De kinderen waren dus tussen de tien en de zestien jaar oud toen hun moeder op 4 juli 1944 de dood vond te Loppem.

³²⁴ Vader Albin Vandewalle en moeder Flavie Deblaere trokken met de toen nog ongehuwde dochters Magdalena en Irma naar een andere woning in de onmiddellijke buurt.

³²⁵ Zie ook het bidprentje: *“De duurzame afgestorvene was een man zwijgzaam en zachtzinnig van inborst”*.

³²⁶ Ook genoemd naar zijn grootvader.

Nichtje Rachel Lagae aan het schoonmaken voor de smidsepoort te Aartrijke (rechts Jacqueline Vandewalle) ('Westhoek verbeeldt', privécollectie)

Het plotse overlijden van zijn vrouw bracht Eduard Vandewalle in een schier uitzichtloze situatie. Hij stond er alleen voor met drie jonge kinderen, een smidse en een winkel. In eerste instantie sprong de familie bij. De toen 73-jarige vader Albin kwam terug inwonen, allicht om nog wat te helpen in de smidse. Nichtje Rachel Lagae uit Kortemark³²⁷ kwam naar Aartrijke om de gezinstaken op zich te nemen. Maar voor Eduard was dit geen blijvende oplossing. Daarvoor zorgde zijn jongste zuster Irma, die kloosterzuster was te Kortemark.³²⁸ Blijkbaar vroeg Eduard haar eerst of zij het klooster niet kon verlaten om hem te komen helpen. Dit wilde ze niet

doen, maar ze beloofde wel om Eduard een nieuwe echtgenote te bezorgen. Dit werd dan de 42-jarige ongehuwde Zeli Vermander uit Handzame, met wie Eduard op 6 oktober 1945 te Handzame hertrouwde. Speciaal voor dit feest had zijn zuster-huwelijksmakelaar ook een tekening gemaakt, waarop o.a. het vliegtuig te zien was dat met zijn kogel het eerste huwelijksbootje kelderde, terwijl het nieuwe huwelijksbootje nu aan zijn vaart kon beginnen...

Eduard Vandewalle overleed te Aartrijke op 23 mei 1983. Zijn tweede echtgenote Zeli Vermander overleed te Torhout op 14 juni 1988. Intussen waren de drie kinderen uit het huwelijk van Eduard met Maria-Louisa Gunst ook

³²⁷ Dochter van Camiel Lagae en van Marie-Louise Vandewalle (zuster van Eduard).

³²⁸ Irma Vandewalle (° Aartrijke, 20 maart 1908) trad binnen als kloosterzuster Maria Kostka bij de Zusters van de Heilige Vincentius-a-Paulo te Kortemark. Zij was kleuterleidster in de school van de zusters, eerst op de wijk Huilaart te Kortemark en later op het dorp. Zij overleed te Kortemark op 6 april 1977. Zij stond bekend als een lieve non, met een grote liefde voor de kinderen, die ze ook betrof bij haar grote hobby: het kweken van konijnen.

hun weg gegaan. De oudste zoon Albin nam de smidse en de winkel over.³²⁹ De tweede zoon Herman bouwde een carrière uit in het leger³³⁰ en de dochter Jacqueline had een schoenenwinkel in Bekegem.³³¹

*Eduard Vandewalle met zijn tweede echtgenote en de drie kinderen uit zijn eerste huwelijk
(Collectie Antoon Kyndt)*

³²⁹ Albin Vandewalle jr. huwde met Maria Verhaeghe uit Veldegem (° Veldegem, 4 april 1932 - Zedelgem 6 januari 2024). Zij kregen twee kinderen Geert en Martin. De zaak werd stopgezet in 1988. Albin Vandewalle jr. overleed te Aartrijke op 17 maart 1995.

³³⁰ Herman Vandewalle was een flinke student. Hij werd intern in het Sint-Lodewijkscollege te Brugge en koos nadien voor een militaire carrière. Hij bracht het tot kolonel en was – na een jarenlang verblijf bij de Belgische strijdkrachten in Duitsland – o.a. bevelhebber van de Luchtdoelartillerieschool in Lombardsijde van 1981 tot 1986. Hij huwde met Simona Vandaele. Er kwam één dochter Christine. Herman sprak weinig over wat zijn moeder overkomen was, of over het gemis dat haar vroegtijdig overlijden voor hem had betekend, maar het was duidelijk dat dit hem bezig hield. Hij stierf te Brugge op 14 oktober 2023.

³³¹ Jacqueline Vandewalle huwde met Eduard Kyndt. Samen hadden ze een schoenwinkel in Bekegem. Er kwamen twee kinderen Antoon en Rita. Zij overleed te Oudenburg op 15 februari 1988.

V. 30 december 1944: het gezin Bruggeman

Loppem bouwt een nieuw gemeentehuis

Het centrum van Loppem met de twee huizen (boven), die vervangen werden door het nieuwe gemeentehuis (onder) (GAZ)

De geschiedenis van het gezin Bruggeman te Loppem hangt samen met de komst van het nieuwe gemeentehuis aldaar. Het eerste gemeentehuis van Loppem was de oude herberg De Zwaan op het dorp.³³² Rond 1875 bouwde Albert Lippens – waard van De Zwaan – aan de overzijde van de straat een volledig nieuwe herberg³³³, die voortaan ook dienst deed als gemeentehuis én die naam droeg.³³⁴ Midden de jaren 1930 wilde het Loppemse gemeentebestuur dan een nieuw gemeentehuis bouwen, los van enige herberguitbating. In eerste instantie wilde men dit doen op de plaats van de twee kleine huises die naast de herberg “*Het gemeentehuis*” lagen in de Rijselse-

straat. Hiertegen kwam echter protest van onderwijzer Edmond De Knock.³³⁵ Hij schreef op 4 februari 1937 een lange brief aan het gemeentebestuur. Daarin stelde hij voor om het nieuwe gemeentehuis te bouwen op zijn huidige plaats.

³³² De oude Zwaan fungeerde als gemeentehuis vanaf de Franse tijd. Het gebouw werd afgebroken na 1905 en vervangen door de huidige twee panden Dorp 3 (= wagenmakerij De Cock) en Dorp 4-5 (= de nieuwe Zwaan), die echter meer dan 10 meter naar achteren werden gebouwd.

³³³ Thans de herberg Sint-Maarten, Dorp 8.

³³⁴ Na vader Albert Lippens, zette zijn zoon Jan Lippens de uitbating van “*Het gemeentehuis*” verder.

³³⁵ Dit protest werd ook ondersteund door zijn stiefbroer bakker-herbergier Raoul De Knock, die toen in de nieuwe Zwaan woonde.

Daar stonden toen twee oude statige woningen.³³⁶ Die kwamen wel veel meer naar voor en vormden zo een belemmering voor het verkeer op de hoofdweg, die toen nog dwars door het centrum van Loppem liep.

Dit voorstel werd onmiddellijk opgepikt door burgemeester Barbier, die in de gemeenteraad van 13 februari 1937 meedeelde dat hij zelf een geschikte plaats wist liggen voor het nieuwe gemeentehuis. Alles ging dan snel. Eigenares Pauline Strubbe wilde de twee woningen verkopen voor 130.000 Belgische frank. De gemeenteraad gaf groen licht op 10 april 1937. De notariële akte werd – na het bekomen van de nodige machtigingen – verleden op 14 januari 1938. Intussen had de gemeente een architectenwedstrijd uitgeschreven. Vijf architecten verdedigden hun ontwerp op de raadszitting van 22 januari 1938. Er werd direct gestemd en de 31-jarige Frans Van Cleven uit Brugge kwam als winnaar uit de bus.³³⁷ In de maanden daarop werden de plannen besproken en aangepast.³³⁸ De openbare aanbesteding voor het bouwen van het raadhuis vond plaats op 5 september 1938. Er waren 15 inschrijvingen. Winnaars waren de Loppemse aannemers Etienne De Wispelaere en Henri Osselaere. Ze hadden samen ingediend voor een prijs van 225.860,83 frank met Noors dennenhout, én van 231.864,99 frank met kambala teak³³⁹ uit Belgisch-Congo. De subsidiërende overheid verplichtte het gebruik van binnenlandse bouwmaterialen, wat ook op Belgisch-Congo betrekking had. Het werd dus Congolese teak.

Bij de inhuldiging van Henri Blomme als nieuwe burgemeester op 8 juli 1939 was het nieuwe gemeentehuis zo goed als afgewerkt, maar nog onbemeubeld. Toch vond de viering daar al plaats. De pers sprak heel lovende woorden over

³³⁶ Deze twee woningen waren eerder eigendom van Adelaide Braem, de weduwe van de Loppemse veldwachter Jean-Baptiste Vandamme. Net als haar man was zij afkomstig uit Waasten. Zij bewoonde deze panden, en baatte er een winkel en een bakkerij uit. Uit de Legger Popp blijkt dat zij heel wat eigendommen had te Loppem. Zij overleed er op 18 oktober 1847. De beide woningen bleven dan een aantal generaties in de familie als bakkerij en winkel. De laatste daar actieve bakker uit die familie was Henri Strubbe, overleden te Loppem op 29 mei 1926. Het was zijn dochter Pauline Strubbe die de beide huizen in 1937 aan de gemeente Loppem verkocht.

³³⁷ Architect Frans Van Cleven werd geboren te Brugge op 5 maart 1906 en overleed te Assebroek op 4 oktober 1970.

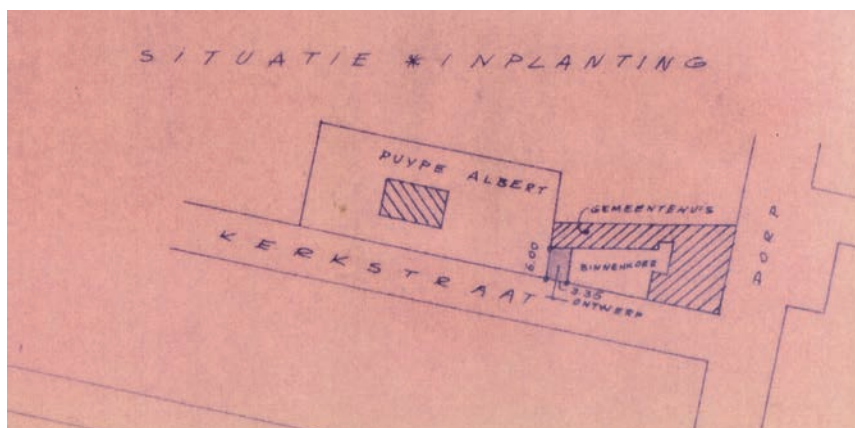
³³⁸ Daarbij kwam ook raadslid en aannemer Louis Verhaeghe tussen.

³³⁹ Houtsoort uit het Afrikaanse regenwoud. In België en Congo gekend onder de benaming kambala. In Nederland, Duitsland en Frankrijk onder de benaming iroko.

het nieuwe gebouw.³⁴⁰ Op 20 september 1939 nam gemeentesecretaris Taverne het gemeentehuis in gebruik. Hij was toen – naast de veldwachter Prosper Casert – de enige gemeentebediende.

De conciërge

Bij het nieuwe gemeentehuis hoorde ook een conciërgewoning, die bestond uit een achterbouw met enkel een gelijkvloers en een plat dak. Deze woon-gelegenheid stond haaks op het hoofdgebouw en was te bereiken via een lange gang vanaf het poortje uiterst rechts in de voorgevel.³⁴¹ Na de ingebruikname van het gemeentehuis ging het bestuur op zoek naar een conciërge. In eerste instantie zou de architect Frans Van Cleven zich daar zelf voorlopig vestigen, maar dit ging niet door. In de gemeenteraad van 30 maart 1940 werd dan

De inplanting van de conciërgewoning achteraan het gemeentehuis (de ook getekende kleine garage links onderaan werd later toegevoegd) (GAZ)

³⁴⁰ In het *Brugsch Handelsblad* van 15 juli 1939 lezen we: “Het was een uitstekende gelegenheid om het nieuwe stadhuis, met zijn indrukwekkenden ingang uit blauw steen dat even aan den ingang van een middeleeuise burch doet denken, te bewonderen. Loppem mag er fier op gaan zulk een schoon gemeentehuis te bezitten van de hand van bouwkundige Van Cleven, uit Brugge”. Het *Burgerwelzijn* van dezelfde datum gaf de toespraak weer van de nieuwe burgemeester, waarin ook het nieuwe gemeentehuis aan bod kwam: “Hier, voor u, op de dorpsplaats staat ons machtig en prachtig gemeentehuis, dat wedijveren kan met vele gemeentehuizen van uren in 't ronde en waarover gij Lophemnaren, fier zijt. Ons raadhuis is de sprekende getuige van de werkkraft, van het initiatief en van den durf van ons bestuur”.

³⁴¹ Dit poortje bestaat nog steeds.

Walter Bruggeman uit Beernem aangesteld als conciërge. Hij stond op het punt te huwen met zijn verloofde Estella Engelrelst. Samen zouden ze naar Loppem komen wonen. Als huisbewaarder moesten ze ervoor zorgen dat de lokalen van het gemeentehuis regelmatig werden gereinigd “zoals het behoort”. In ruil daarvoor mochten zij gratis wonen en kregen elke zes maanden een kostenvergoeding van 300 Belgische frank.³⁴²

Walter Bruggeman en Estella Engelrelst

Walter Bruggeman als jongeling
(Collectie Greta Bultinck)

Walter Bruggeman werd geboren te Sint-Joris-ten-Distel op 12 maart 1912. Hij was de zoon van Henri Bruggeman³⁴³ en van Elisa Van Loocke³⁴⁴. Walter was het vierde kind in een reeks van acht.³⁴⁵ Vader Henri was metser. Moeder had een kruidenierswinkel in hun woning aan het kanaal van Brugge naar Gent in Sint-Joris-ten-Distel. Uit de foto's blijkt dat er in het gezin wel een bepaalde welstand was. Walter studeerde aan het Sint-Leocollege te Brugge.³⁴⁶ In 1930 richtte hij te Sint-Joris-ten-Distel de plaatselijke KAJ³⁴⁷ op. Walter had een lamme kinderarm en was daarom vrijgesteld van legerdienst. Op het ogenblik van zijn huwelijk was hij notarisklerk.

³⁴² Zij moesten zelf instaan voor het materiaal en de producten om te poetsen.

³⁴³ Geboren te Sint-Joris-ten-Distel op 1 april 1871 en daar overleden op 19 juli 1959.

³⁴⁴ Geboren te Sint-Joris-ten-Distel op 14 november 1881 en daar overleden op 8 september 1957.

³⁴⁵ Drie overleden als kind en vijf werden volwassen. De oudste zuster van Walter - Gerarda Bruggeman (1908-1976) - werd het bekendste lid van het gezin. Ze huwde nooit en bleef thuis wonen, waar ze naast de kruidenierswinkel ook een hoedenmakerij had. Ze ging ook koken bij de mensen. Van 1947 tot 1970 was ze het eerste vrouwelijke gemeenteraadslid van Sint-Joris-ten-Distel (CVP). Ze was ook heel actief in de KAV (Katholieke ArbeidersVrouwen), waarvan ze voorzitter werd (X, *Funerair erfgoed gemeente Beernem - kerkhof Sint-Joris*, Beernem, Gemeentebestuur, 2017, p. 80-81).

³⁴⁶ *Burgerwelzijn*, 1 november 1947; *Brugsche Courant*, 8 november 1947.

³⁴⁷ Kristelijke ArbeidersJongeren.

Estella Engelst (Collectie Greta Bultinck)

Estella Engelrelst werd geboren te Beernem op 14 november 1917. Zij was de dochter van René Engelrelst³⁴⁸ en Romanie Teerlinck³⁴⁹. Haar ouders behoorden tot het christelijk arbeidersmilieu. Bij hun huwelijk op 7 juli 1909 waren ze beiden werklieden, maar haar moeder bleef dan thuis om het huishouden te doen. Moeder was ook vanaf het ontstaan – 28 jaar lang – actief als “*wijkmeesteres*” van de KAV³⁵⁰ te Beernem. Het ouderlijk gezin woonde daar aan de Legeweg 501.

Op 12 mei 1940 huwden Walter Bruggeman en Estella te Beernem. Ze kwamen te Loppem in de conciërgerie van het nieuwe gemeentehuis wonen. Estella deed het gezin en het onderhoud van het gemeentehuis. Walter bleef werken, maar hij zou wel van job veranderen en werd bediende bij de fabrieken Claeys te Zedelgem.³⁵¹ Er kwamen snel drie kinderen: Jozef (geboren te Beernem op 5 april 1942), Marie-Joseph (geboren te Beernem op 19 juni 1943) en Ludwine (geboren te Loppem op 29 augustus 1944).

30 december 1944

Zaterdag 30 december 1944 was een sombere dag. De temperatuur zweefde rond het nulpunt, maar het voelde kouder aan. Het gezin Bruggeman zat op de middag aan tafel in hun keuken te eten. Walter werkte nog in de zesdagen-week, maar hij moest die namiddag niet gaan werken wegens het nakende jaareinde. Omstreeks 12u20 viel een brandstoftank die was afgeworpen door een geallieerd vliegtuig, en dit vlak naast de conciërgewoning. Wat er toen precies gebeurde, valt niet meer geheel te achterhalen. In elk geval is wel zeker dat er brand ontstond én dat het ganse gezin van vijf omkwam. Willy Van Waesberghe, die toen 12 jaar was³⁵², zat thuis vooraan in de ouderlijke herberg

³⁴⁸ René Engelrelst werd geboren te Oedelem op 19 maart 1893 en overleed te Beernem op 22 december 1952.

³⁴⁹ Romanie Teerlinck werd geboren te Beernem op 6 mei 1884 en overleed te Brugge op 15 februari 1959. In haar bidprentje werd erop gewezen dat het leven haar niet gespaard had van tegenslag, waarbij ook werd verwezen naar: “*het plotse heengaan door oorlogsgeweld van een jonge familie*”.

³⁵⁰ Zie voetnoot 345. Walter en Estella kwamen dus beiden uit een familie met een christelijk-sociaal gedachtengoed.

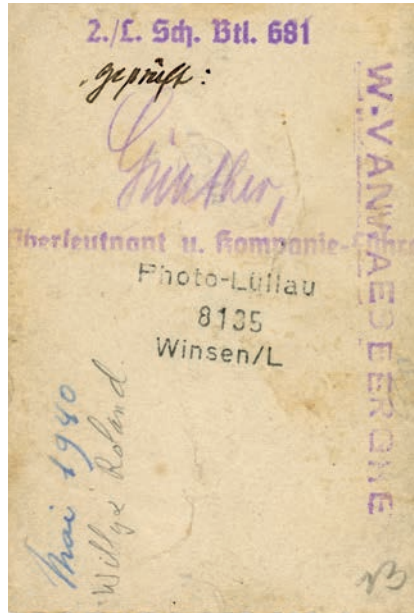
³⁵¹ Getuigenis van Willy Van Waesberghe, die rechttegenover het gemeentehuis woonde en het gezin goed gekend heeft.

³⁵² Willy van Waesberghe werd geboren te Loppem op 16 mei 1932.

*Het gezin Bruggeman met de kinderen vóór de conciërgewoning van het gemeentehuis te Loppem
(Collectie Greta Bultinck)*

Sint-Elooi. Hij herinnert zich nog altijd de knal. Hij kon vanuit het café de hoge steekvlammen zien die van achter het gemeentehuis oplaaiden. Hij mocht echter niet buiten gaan kijken van zijn vader. Men vreesde dat de brand in de aanpalende conciërgewoning ook het gemeentehuis zelf zou aantasten. Samen met een aantal vrijwilligers begon men al boeken en documenten over te brengen naar de rechtovergelegen herberg Sint-Elooi.

De getuige Willy Van Waesberghe met zijn broer als kinderen gefotografeerd door een Duitse militair in 1940³⁵³ (Collectie Wilfried Hermy)

³⁵³ De foto werd ontwikkeld door Photo-Lüllau uit Winsen (Luhe) in de huidige Duitse deelstaat Nedersaksen. Op de keerzijde van de foto zien we ook het akkoord van de Duitse censuur: "geprüft." Günther, Oberleutnant u. Kompanie-Führer van de 2. Kompanie van het Landeschützen-Bataillon 681 uit de Wehrkreis X in de omgeving van Flensburg en Lüneburg (online: Landeschützen-Bataillon 681 - Lexikon der Wehrmacht (lexikon-der-wehrmacht.de)).

De brandweer te Brugge werd om 12u24 telefonisch verwittigd en rukte één minuut later al uit met de motorpomp nr. 4 en een ziekenwagen (in totaal 15 manschappen onder bevel van commandant Alfons Geers).³⁵⁴ Zij kwamen om 12u35 toe te Loppem. Op dat ogenblik was het volgens het verslag van de brandweer zo dat: *“toegesnelde geburen waren bezig den brand te bestrijden en de lijken op te bergen”*.³⁵⁵ Er was bluswater uit een steenput op 30 meter afstand. De brand was tegen 13u00 bedwongen en om 13u20 was alles geblust. Het gemeentehuis zelf kon vrijwel volledig gevrijwaard blijven. Om 13u15 kwam ook de brandweer van Oostkamp toe, die niets meer kon doen.³⁵⁶ Bij gebrek aan telefonische verbinding had men een fietser moeten uitsturen naar Oostkamp, die daar pas om 12u45 was toegekomen. Daardoor kwam brandweer Oostkamp zo laat toe.³⁵⁷

Als oorzaak vermeldde de Brugse brandweer: *“De keuken werd getroffen door een door een vliegtuig afgeworpen benzinetank. Tengevolge van de benzine-ontploffing werden de huisbewaker Bruggeman Walter, zijn echtgenoot Engelrelst Estella en hun drie kinderen Jozef, Marie en Ludwine gedood en de lijken nagenoeg verkoold”*.

In de pers verschenen verschillende versies van de ramp.³⁵⁸ Zo was er in het Brugse *Woensdagblad* van 3 januari 1945 sprake van: *“sloeg er plots een benzinebak, voorkomend van een vliegtuig, in het openstaand venster met alle geweld in. Een gedeelte van het huis stortte in en de benzine die met de brandende kachel in aanraking kwam, ontplofte. De inwoners konden waarschijnlijk het huis niet meer verlaten en kwamen allen om het leven”*. Elders werd gesteld dat: *“werd één van die brandstoftanks jammer genoeg verkeerd gedropt en kwam deze boven op de schouw terecht. De tank explodeerde waardoor de vijf gezinsleden door de geweldige luchtverplaatsing om het leven kwamen. De hevige brand, die nadien ontstond, zorgde ervoor dat de lichamen van het gezin volkomen onherkenbaar werden”*.³⁵⁹ Het is de vraag of dit alles klopt. In elk geval ging het om een neervallende brandstoftank, die vlakbij of op de conciërgewoning

³⁵⁴ Een foto van deze motorpomp staat eerder in deze publicatie afgebeeld.

³⁵⁵ Brandweerverslagen Loppem, GAZ.

³⁵⁶ *“Brand was reeds overmeesterd door de Brandweer van Brugge welke telefonisch verwittigd werd”*.

³⁵⁷ Zij zezen erop dat zij ook zelf al aangedrongen hadden bij de *“telefooncentrale te Brugge”* om terug telefonische verbinding te krijgen (zie ook eerder in deze publicatie).

³⁵⁸ *Het Volk*, 3 januari 1945; *De Gentenaar*, 5 januari 1945; *Burgerwelzijn*, 6 januari 1945; *De Koerier*, 6 januari 1945.

³⁵⁹ X., *Funerair erfgoed gemeente Beernem – kerkhof Sint-Amandus*, Beernem, Gemeentebestuur, 2010, p. 97.

moet terechtgekomen zijn en daar allicht een ontploffing en brand heeft veroorzaakt, die het leven heeft gekost aan het gezin Bruggeman. In sommige kranten werd ook vermeld dat: *“Er wordt met veel lof gesproken over de hulp van den Wel. Heer Onderpastoor. Alles was echter tevergeefs”*.³⁶⁰ Het gaat hier om E.H. Antoon Valcke, die toen onderpastoor was te Loppem. Waaruit zijn specifieke hulp bestond, is niet meer te achterhalen.

De ramp zorgde voor diepe verslagenheid niet alleen in Loppem, maar in de hele regio. De lijkdienst vond plaats in de kerk te Loppem op vrijdag 5 januari 1945 om 10u00. Er gebeurde een nadienst in de kerk van Sint-Joris-ten-Distel. De gemeente Loppem nam de kosten van de begrafenis op zich voor een totaal bedrag van 9.512,25 Belgische frank. De eigenlijke teraardebestelling gebeurde op het kerkhof van Beernem, waar de grafzerk nog steeds aanwezig is. Tot nu toe betreft Willy Van Waesberghe nog steeds dat er in Loppem geen herdenkingsplaat werd aangebracht, die aan dit bijzonder treurig feit herinnert.³⁶¹

De gemeente Loppem liet overgaan tot het herstel van het gemeentehuis en de conciërgewoning. Dit gebeurde in twee fasen, waarbij eerst een aantal dringende herstel- en bewaringswerken werden uitgevoerd, later gevolgd door een grondig herstel. De werken werden toegewezen aan Etienne Osselaere uit Loppem. Er werd een aanvraag ingediend om staatstussenkomst. Na het uitvoeren van de herstellingswerken betrok gemeentesecretaris Robert Taveirne dan in juni 1945 met zijn gezin de conciërgewoning. Ook de ouders van Walter Bruggeman en Estella Engelrelst vroegen aan de Staat een vergoeding wegens het overlijden van hun kind ingevolge oorlogsfeiten. Jaren later, nl. in 1956 en 1957, werd daarover positief beslist, maar op dat ogenblik was vader Engelrelst al overleden.

Welk vliegtuig was “aansprakelijk”?

Wij probeerden ook na te gaan van welk vliegtuig de tank die op 30 december 1944 neerkwam op de conciërgewoning te Loppem, afkomstig zou kunnen geweest zijn. Onderzoek leert dat er die morgen 39 Amerikaanse bommen-

³⁶⁰ *Burgerwelzijn*, 6 januari 1945 (zie ook *Het Volk*, 3 januari 1945).

³⁶¹ Wij hopen dat wij met deze publicatie een stuk kunnen tegemoetkomen aan zijn verzuchting.

werpers van de 486th Bomb Group opstegen vanuit het Engelse Sudbury om een bombardement uit te voeren op het spoorwegrangerestation van Mannheim (Duitsland). Deze bommenwerpers vlogen in een ruime corridor over Loppem. Twee van deze toestellen hadden weliswaar technische problemen, maar zijn beide naar Sudbury kunnen terugkeren. Vermoedelijk is de brandstoftank echter niet van deze toestellen afkomstig, maar wel van één van de begeleidende jachtvliegtuigen. Een groep bommenwerpers werd immers meestal geëscorteerd door enkele jachtvliegtuigen. Slechts twee types jachtvliegtuigen waren met 1 of 2 drop tanks uitgerust, nl. de P-51 Mustang en de P-47 Thunderbolt. Zekerheid kan tot op heden dus niet bekomen worden.

<p>†</p> <p>ZALIG AANDENKEN aan</p> <p>Heer Walther BRUGGEMAN geboren te St-Joris-ten-Distel, den 12 Maart 1912</p> <p>ZIJN ECHTGENOOTE</p> <p>Vrouw Estella ENGELRELST geboren te Beernem, den 14 November 1917 beide voorbeeldige leden van den H. Hartebond EN HUNNE KINDEREN</p> <p>JOZEF BRUGGEMAN geboren te Beernem, den 5 April 1942</p> <p>MARIE-JOSEPH BRUGGEMAN geboren te Beernem, den 19 Juni 1943</p> <p>LUDWINE BRUGGEMAN geboren te Loppem, den 29 Augustus 1944, allen in pijnlijke omstandigheden schielijk overleden te Loppem, den 30 December 1944.</p> <hr/> <p>Een enkel woord, door allen op de gemeente eenparig uitgesproken; hoe wreed en hoe jammer toch dat zoo iets moest gebeuren.</p> <p>Want, Walther en Estella waren door iedereen, zonder uitzondering, bemind, zij kenden alleen maar vrienden. Hun christelijk huisgezin diende tot voorbeeld van moed en deugd voor allen op de parochie. Spijts den last en kommer van een moeilijk begin in oorlogstijd kon nooit iemand eene klacht hooren of het minste teeken vermoeden van neerslachtigheid.</p> <p>Sterk door trouwe liefde, sterk door een rotsvast geloof, zij vonden hun levensmoed bij O. L. Heer en waren vol vertrouwen in eene schoone toekomst voor hunne lieve kinderen. Zij waren gelukkig en met een hartelijken lach steeds op de lippen zoo had Walther immer een vroolijk en troostend woord</p>	<p>voor iedereen, zoo kon ook Estella opbeuren waar leed of verdriet den moed ontnam.</p> <p>Ja wij mogen hun de woorden toepassen: Geen zoeeteren vrede kan een ziel genieten dan altijd te kunnen getuigen: kwam de dood, ik hoop in Gods gratie te sterven.</p> <p>Zoo heeft ze ook O. L. Heer allen samen bij Hem gewild. Hoe diep wij ons ook getroffen voelen in onze genegenheid, vergeten wij niet dat alles ons zegt dat het Gods werken zijn. Zijn heilige Wil geschiedde.</p> <p>Dierbare Ouders, Broeders en Zusters, wij zijn zoo onverwachts en pijnlijk gescheiden; door onze wederzichige liefde blijven wij vereenigd, in den Hemel zullen wij ons terugvinden voor eene gelukkige eeuwigheid.</p> <p>VERGEET ONS NIET IN UW EGBEDEN.</p> <hr/> <p>Heer en Vrouw Henri BRUGGEMAN - VAN LOOKE, zijn ouders, Heer en Vrouw René ENGELRELST-TEERLINCK, haar ouders,</p> <p>Mejuffer Gerarda BRUGGEMAN, zijn broeder en zusters, Mojuffer Esther BRUGGEMAN, Heer Firmin BRUGGEMAN, Mojuffer Anna BRUGGEMAN,</p> <p>Heer en Vrouw Isidoor ENGELRELST-DESCHUYTER en kind Annie, Heer en Vrouw Marcel VAN DEN BON-ENGELRELST en kinderen Nicole en Diana, Heer en Vrouw André ENGELRELST-VERVALLE en kind José, Mojuffer Laura ENGELRELST, haar broeders, zusters, schoonbroeder, schoonzusters, neven en nichten,</p> <p>DANKEN U VOOR UW EGBEDEN EN GEWAARDEERDE DEELNEMING.</p> <hr/>
---	--

Bidprentje gezin Bruggeman-Engelrelst (Collectie Greta Bultinck)

Wij danken

Stefaan Bockstal, Laurette Buffel, Greta Bultinck, Robert Coppejans, Luc Cox, Dirk Decraemer, Myriam De Keyser, Rik Denoo, Bertrand Denys, Ann De Pauw, Bart De Pauw, Karen De Pauw, Nele De Pauw, Yvan De Pauw, Gert De Prins, Jozef Depuydt, Noelle Derenette, Jean Drees, Luc Geers, Patrick Hanssen, Wilfried Hermy, Sofie Heylen, Brigitte Himpens, Freddy Jacobs, Marc Jolling, Antoon Kyndt, Laakdalse Werkgroep voor Geschiedenis en Heemkunde, Chris Loyens, Eddy Maezele, Alexandra Matagne, Simonne Naeyaert, Hannelore Neyt, Guy Osselaere, Nadine Osselaere, Frans Peeters, Rina Reyskens, Greet Roggen, Sint-Andriesabdij Zevenkerken, Robin Smith, Jim en Dominiek Spinnewyn-Sneppe, Stijn Timmerman, Nadine Tommeleyn, Omer Vanden Bosch, Jos Van de Ven, Christine Vandewalle, François Van Gehuchten, Willy Van Waesberghe, VZW Geschied- en Heemkundige Kring Groot-Bree, VZW Heemkundige Kring van Malle, VZW Koninklijke Heemkundige Kring Het Glazen Dorp Hoeilaart, VZW Zusters Der Christelijke Scholen Vorselaar, Dirk Verhaeghe, Simonne Viaene, Bob Walkiers, Jan Willekens, Monique Wittevrongel

Lijst met afkortingen

- BB: Beeldbank Brugge – Stadsarchief Brugge
 - BB1: Verzameling Brusselle-Traen
 - BB2: Verzameling Jaak A. Rau – Vervaardiger Hugo Vrielynck
 - BB3: Algemene Fotoverzameling – Vervaardiger Rossel
- DAO: Dienst Archief Oorlogsslachtoffers, Brussel, dossier AOS-AVG
- GAZ: Gemeentearchief Zedelgem
- RAB: Rijksarchief Brugge
 - RAB1: MB0001 oorlogsschade West-Vlaanderen WO2 – dossier 3.006.246
 - RAB2: MB0001 oorlogsschade West-Vlaanderen WO2 – dossier 3.000.622

Colofon

Deze brochure kwam tot stand door de Vaderlanderkes Zedelgem i.s.m. Gemeentebestuur Zedelgem

Auteurs: Patrick Arnou en Johan Verplancke

Vormgeving en druk: Drukkerij Eurodesign, Veldegem, Tel. 0475 73 04 16, drukkerijeurodesign@telenet.be

D/2024/2799/1

V.U. Annick Vermeulen, Pater Amaat Vynckelein 1, 8210 Zedelgem

LOPHEM

Soldaten overleden en begraven te Lophem. — Trees Hendrik, geboren te Breedene, 23-8-1911; Henrothy Constant, geb. te Westmalle, 2-9-1913; Peetermans geboren te Vaerendonck, gesneuveld te Lophem den 27 Mei 1940, begraven te Lophem.

— **Gesneuvelde soldaten der gemeente.**
— Vande Kerckhove Arthur, gesneuveld te Poucke, 27-5-1940; Devooght Leo, gesn. te Beernem, 25-5-1940.

Gekwetsten: De Wispelaere Walter; Meuleman Albert.

— **Burgerlijke slachtoffers.** — Rotty Gust., gekwetst tijdens het bombardement te Lophem, overl. te St-Andries; Hosselaere Henri, gekwetst te Lophem, overl. te Brugge, 5 Juni 1940.

Burgerlijke gekwetsten: Depauw Maurice; Van Waesberghe Gertrude; Van Waesberghe Clara; De Crock Rachel; Van Nevele; Van Nevele.

Overzicht slachtoffers gepubliceerd in Burgerwelzijn van 22 juni 1940

Huwelijksfoto Walter Bruggeman en Estella Engelrelst – 12 mei 1940
(Collectie Greta Bultinck)

Zedelgem

